KA LUKHMI

DA

U O. LAMARE
Mawbri Iapǹgar, Ri Bhoi.

La pynmih da u Nongthoh hi,
kat kum ka shithi na Office of the Inspector of School;
Khasi & Jaintia Hills Districts, Shillong. Meghalaya
No. IS/AP(S)/74/1066-76, Dt. Shillong.
the 4th, June, 1974

Ia ka hok long trai la bat pyrkhing.

Ka sien shon banyngkong, 1974

La shon ha Ri Khasi Press, Shillong

KA LUKHMI

DA

U O. LAMARE
Mawbri Iapngar, Ri Bhoi.

La pynmih da u Nongthoh hi,
kat kum ka shithi na Office of the Inspector of School;
Khasi & Jaintia Hills Districts, Shillong. Meghalaya
No. IS/AP(S)/74/1066-76, Dt. Shillong.
the 4th, June, 1974

Ka sien shon banyngkong, 1974

La shon ha Ri Khasi Press, Shillong

PREFACE

KHYNDIAT NA KA BYNTA KA SIENSHON KA BA-AR

Ha u snem 1974, ki Iapngar ki la pyndep ia ka lehniam Lukhmi ha ka rukom. Kumba ka long naduh ba la seng u Longshwa-Manshwa. Ki longkur long jaid kiba dei ban pyndep ia kane ka kam ki la leh kitkhia bad ki paidbah ruh ki dang ia shim bynta shongshit lang. Dei ha kane ka snem ba ma nga bad u Bah J D Rymbai ngi la iadon ryngkat ha kane ka lehniam na sdang-hakut Hadien kane ka sien i kumba kane ka lehniam kan duh noh.

Te khnang ba ka Niam ka Rukom, ki Riti Dustur, ka kmen ka sngewbha jong ngi ki Iapngar kin im ha Sla pyrthei, la sngewdei ban kynto biang ban pynim ia ki.

Te la shon biang ia kane KA LUKHMI kum ka jingkyrpad ia ki para Khasi Khara kiba don mynsiem ban pynim ia ki matti ki Longshwa-Manshwa ba kin ia ai mynsiem lem ban ñiew ia ka kum kawei ka Lehniam Tynrai jong ngi ki khun u Hynñiewtrep ba kan iai im pateng la pateng.

Khublei,

Dt. - Mawbri **O. Lamare**
25-11-2005

SHIKYNTIEN

Nga ju sngewtynnad ban thoh ei ei haba nga kylluid kam ne mynmiet ynda haba la iohthiah ki khun ki kti. Hynrei ia kaei ngan thoh haba ym don lad ban pynmih madan ia ki? Nga la shu thoh kai ia kane ia katai bad thoh ia tar artad, namar ba ym sngewlarkam ban pynsah ia ki.

Ha ka jingleit ia sah miet bad u Bah Dring lem bad ka kynhun lehniam shapoh Nongbah Iapngar, ngam shym poi pyrkhat satia ban buh jingthoh eiei hynrei nga shu kwah tang ban ioh pynlut kai ia kawei ka miet Pyrem bapyngngad shapoh 'lawbah. Kumno re, hadien katto katne sngi ynda la wan phai, nga la kum pyrkhat ban thoh khyndiat shaphang kane ka lehniam namar mano ba lah ban tip ba kane ka lah ban dei ka sien kaba khatduh ba kin pyndep ia kane ka niam

Mar ia dep thoh, ka la mih ka jingpynbna na ophis u D. P. I. Meghalaya ban ai jingiarap ia ki nongthoh kot hapoh ka State. Kumta nga la leit buh ia ka shapoh ophis ryngkat bad Ka Drama ka Kut Iapngar Nga sngewnguh eh ia ki rangbah kiba la peit shitom bad bishar ia ka, ba ki la ai mynsiem, ai jingiarap bad ai bor ruh ba ngan ioh ban pynmih madan ia ka hakhmat u pait ka Ri ba un pule, bishar bad peitthuh.

Nga sngewnguh rub ia U Prof. H. Syiemlieh uba la trei shitom ban pynbeit ia ki lain bad bun bah ki ktien bad ki kyntien kiba ym ia hap sur bad ia hap dur satia ha ka thoh ka pule Khasi. U Prof. Syiemlieh u la long kum u nongniad rynda ne kum u kamar uba la phrang pynjanai bad shoh pynwandur ia ka tasam sarang kaba nga leit buh hapoh ka shlem trei kam jong u.

Nga bret sha phi ki nongpule ka Ri ba phin pule ia ka

ym kum ka kot khana puriskam purinam hynrei kum ka Kiad-Lynti na ka bynta jong kiwei pat kiba angnud ban pynsah jingkynmaw ia baroh ki rukom lehniam jong ka Ri shityllup Khynraw, wat lada ngim kwah ne sngewmyntoi shuh ban pynsah ban pynneh ia ki niam ki rukom jong ki Longshwa ruh, to ngin ia ieng lang ban wad bad tih ia ki katba ngi lah tang ba kin sah jingkynmaw pateng la pateng Kumba don ba ong, lada ki niam ki rukom ki riti ki dustur ki akor ki burom trai-ri, ka riam ka beit trai ri kin duh kin jah noh yn ym don shuh ki ban ithuh ba ngi dei ki Ksiew U Hynniew Trep U Hynniew-Skum! Kynmaw ruh Khymaw ba da lei lei ruh ngin nym lah ban long ki khun ki ksiew jong u Nong Bilat ne Nong-Amerika ne kiwei kiwei pat ki jaidbynriew to ngin hun bad sngewsaiong ia la ki Longshwa Manshwa la jong Ki Longshwa jong ngi ki dei ki briew ki basian bad bastad bunshah ia ngi ki Longdien bad lehse ban ia ki Long shwa jong kiwei pat ki jaidbriew Kim shym iathuhkhana ne buh jingthoh nangno ki wan hynrei ka khana ka iaid pateng la pateng, ba ki wan hiar beit na bneng lyngba ka jingkieng ksiar ka jingkieng rupa jong u Sohpetbneng balei? Ki kwah lehse ba ngi ki Longdien ngin niew ba ngi dei ki Jaidbynriew kiba kyrpang bad ba kane ka Ri jong ngi ka long ka Ri-Kynti hok jong ngi naduh ba sdang balong ka pyrthei To ngin dang ia tih shuh shuh!

Dated Mawbri Iapngar
Ri Bhoi
The 6th July, 1974

Khublei

O LAMARE

I bah Os Lamare da ka Lukhmi I weng iaka syideng bad kdar kashai, nangta ngi iohi haduh katno ka iphieng ka ingiew bad ka ishongkhia ka leh niam uba um la ha ka iep ka riang ne ha ka shongkha shongman Kane ka iong ka rup u longshuwa kan jin da la shu jah noh kumto khlem don ba tip lada une u iangbah um shym la pynmih madan ia ka I bah Os Lamare lah ban ong ba I la long u nongmait lynti ha ka thain Ri Bhoi ban pynmih kum kine ki jingthoh Ngi khmih lynti ban sa nang mih shuh ki iangkynsai bad ki khulom ksiai ki ban kyrsiew thiah na ka mynnoi bad ban sei na ka ia ki iong ki rup bad ia ki mawlynnai ban nang pyndap pynroi ia ka sup ka shang ka thoh ka tar

Ki nongpule kin shem ba I bah Os Lamare I long u nongthoh uba don ka sap tyniai lajong um dei satia uba pyrshang ban pyithuh ia une ne utai u nongthoh la ki khanatang ba la lum la buh ryntih bad beit bha haduh ba ngi kiba pule ngi sngew ba ngi im iyngkat bad kito kiba don ha kane jingiathuhkhana U nongthoh u long uba don ka boi ban bishar bniah bad sani bha ia kano kano kaba u iohi ka tyndong-iad-um ka jrong katno bad ka rben katno ne ka iong jong ka jingdih kim lait satia na ki khmat ba nep jong u Na kane ka jingthoh ngi iohi ba u long uba trei shitom bad u riew nt bniah bad kane ka jingtrei ba sani jong u ka la pynlong ia ka kot jong u ban kham pher na kiwei ki kot ba la ia pynmih da ki nongthoh ha kine ki sngi Ka rukom maitphang ka long kaba itynnad haduh katta katta bad lah ban ong ba lada u la kham pynjlih sa khyndiat un ia synrud tyrpeng bad ki nongthoh jong kiwei pat ki Ri Ki ktien pynap, ba u phnieng ki ktik ia ka dohnud u nongpule ban tip sa aiu pat dang don

U bah Os Lamare u long u nongthoh uba ai jingkyrmen shibun ia ka lawei jong ka thoh ka tar Khasi. Ym tang ba u long uba dang biang ka rta bad dang khlain ka met, hynrei u dang angnud ban dang pynmih shuh ki kot. Ngi khmih lynti, namar kata, ba bun ki rngai ba dang thiah syllai kin sa kren briew na u khulom ba nep jong u.

PROF. H. SYIEMLIEH, M.A.,
Malki, Shillong.
The 12th August, 1974.

F.S. LAPANG B.A., B. T.
Headmaster, Christian
High School, Bhoi Lymbong.

Dated, Bhoi Lymbong
June, 20, 1974.

Ki lok bajan bad bajngai kin ym lah ngeit namar kin ym ikop ba kum U Babu Os un thoh kot. Ma nga, uba la iasan-iamer lang bad u naduh ba dang ia khynnah bad uba la ia trei lang bun snem ha kane ka skul, nga la iohi ba U Blei u la kyrkhu ia une u lok da ka sap barieh ka ban sa pynlyngngoh ia ka pyrthei shisien ka sngi. Kumta, kumba ong u Myllung Soso Tham- "Halai-halai u kynthih joit,
Habam pyrkhat ki briew."

Ka Lukhmi ka dei ka rukom lehniam ha iwei i kyntoit ha Ri Bhoi- ha lapngar naduh hyndai hynthai 'Ki don ki sakhi ba la leh thikna bad tista bha ia ka shisien man ka lai snem. Ka dei ka jinglehniam jong ka 'Lei Longspah lane ka' Leirep 'Leiriang namar ba kane ka jaka dei ka jaka shongneh ki nongrep. Mynta ba la shai ka pyrthei, kumba ong re ma ngi, i kum ba kane ka niam kan duh noh bad kiba mynta, i kumba kim lap dien shuh ia ka la kin sma dien katno katno ruh. Ha ine i Kitab rit u Babu Os u la buh rikod ia kane ka rukom leh niam ha ka rukom basuk ban sngewthuh bad kaba sngewbang ban kynmaw. Kiba pule kin sngew kumba ki ia don lang markhmat ha ka por lehniam Lukhmi ha lapngar. Ka jingtip bad jingkynmaw shaphang ka jinglehniam Lukhmi kan ym dam bad kan ym pleh shuh.

To u Babu Os Lamare bad kito baroh kiba don ka sap thoh kot kin nang iaid shaphrang ban tih jylliew bad kham jylliew shuh shuh ia ki thymmei lehniam jong ka Ri baroh kawei.

F.S. LAPANG.

KA LUKHMI

Ha ka step Arphew-wei tarik. Lber, 1973: U Bah J. D. Rymbai (Bah Dring), uwei na ki riewrangbah jong ka Raid Iapngar bad uba long ruh uwei na ki riew kwah tip ba shongshit mynsiem ia ki matti uba rim uba jah kiba don saphret saphrong hapoh ka Raid Iapngar. u la iawer ia nga da ka jingshitrhem ban ia leit peitkai iaka rukom lehniam Lukhmi. Nga, namar ba la slem nga lakhmih lynti bad ap kabu ban ioh leit peitkai ia kane ka rukom lehniam bad khamtam ia ka Nongbah hyndai ki Iapngar. nga la shim ia kane kum ka kabu ksiar, "Lano?" nga la kylli pynsted. "La shibit mynmiet kein". U Bah Dring u la jubab, "namar kin leit sah miet naduh shibit shapoh Nongbah bad kin pyndep ia ka lehniam lashai ka sngi baroh shisngi" "E-he", nga la ong da kaba rkhie kmen artad, "kata te phin ailad ia nga ban siat shimaw artylli ki sim kein phi. Ngan leit phi, thikna ngan leit". "Em phi", la knieh ktien ma u, "lada phin leit te ngin ia leit peit kai ia ka lehniam Lukhmi nga ong, ym dei ban ia leit siat sim." "Em phi," nga la phai ktien, "nga mut ban ong ban ioh pyndep artylli ki kam kein. kawei ban ioh leit peitkai ia kata ka nongbah barim bajah bad kawei pat ban iohi ia kata ka rukom lehniam kein."

Kumta, baroh shilyner lynti haduh Bhoilymbong, namar ba ngi dang ia leit sha skul ban leit hikai, ngi dang ia pynbeit shuh shuh khambha shaphang kata ka jingialeit. Ia ki jainkup-nepkup, ki beding bedang ngim ia pyrkhat ei ei namar la sngewthuh ba ngim don por hi ban iathiah ha kata ka miet. Ia ka bam ka dih ruh ym donkam hi ban ia pyrkhat shitom jingmut namar ba ymbit rah ne bam ei ei ha kata ka miet. "Te aiu heit ngin ia rah ?" nga la kylli lyngngoh ia u Bah Dring. "Ia rah tang u khulom bad ka kotsada kein phi," u la jubab pynsted. "Kumta kein", haba leit jingleit ki riewthoh riewpule." "Kumta kein", nga la ong; "ym ban shu ia ieng

peit lyngngoh thain kti ingdong kum ki huleng mo. ?" Ngi ia rkhie artat.

Tang mar ia wai skul hi bran bran nga her sha iing. Mar iasep ka sngi, nga shim ka jaintawah, u khulom bad katto katne sla ka kotsada: nga her wut sha Liarkhla ka jaka ba la iakut ban ia kynduh bad U Bah Dring. Kat ban poi ha Liarkhla, ka suinbneng ka la dum namar ba ym pat mihbnai. Na pajih nga la iohi ia ka ding kaba klang ha phyllaw ka Syiem Sad. Nga la iohsngew ruh kyndiang ia ki sur jong ki ksing bad tangmuri lem bad ka jingrisa jingkynhoi u paitbah. Kine ki la pynlong ia ki kjat jong nga ban jam sha khmat kham sted katba lah. Te nga poi ....

Ha Phyllaw ka Syiem Sad. (Lyngkhot-1)

Ha phyllaw la buh ia ka lawar ding kaba rhem bha, ka ba la biang lehse kat ban pynih ia u masi dab lada syang tylli ia u. U Kongor u kpa ka iing Syiem, u kynton diengiap haba u la iohi ba ka ding ka la tlot. Dei ruh ma u uba peit ia ka beit ka ryntih jong ka kam kajam hapoh iing Syiem ha kata ka por katba dang don u paitbah.

Ym jngai na ka lawar ding, don arngut kiba ia tem ksing, uwei uba tem shalymmen bad uwei pat uba put tangmuri. Sawdong jong ki bad kata ka lawar ding ieng pyllun u paitbah shynrang ryngkat bad ka risa ka kynhoi. Antad kumba shiphew pruh na ka jylli ki rangbah, ia shong peit kai ki kynthei kyrpang. Ki ia song kwai bad ia kren kai tang para kynthei hi, bad kim shym iashim bynta eiei ha ka jingrisa ia kynhoi ki rangbah. Balei ba ki kynthei kim ia shim bynta ha ka kmen ka sngewbha, ym don jubab; hynrei katba tip ma nga, ka long

ba ka kynthei Iapngar hi ka ialeh ban dang iaibat ia ka akor hyndai jong ka ba kam bit horkit ban padiah ha khmat u rang bah lymda ai jingbit ne lymda donkam ia ka. Ia kane lah ban iohi shai kdar ha baroh shilynter jong kane kajingthoh.

Katto katne na u paitbah don kiba la ia shongshit kiad. Ia kane ymbit ban pynrem, namar ba ha ka lehniam u khun Khasi-Pnar ym lah ban sdang ne pynwai khlem ka 'iadum ka 'iadrod kaba leit kam ha ka ia bam ia dih sngewbha bad khamtam kaba leit kam ha ka suit ha ka shor. Wat hapdeng ka jingiashongshit kat kata shikyntien ruh kam mih satia ka 'tien khlem akor ka ban pynran khmut ne pynjew mynsiem ia ka kynthei ka khynnah, ia u tymmen ne ia u rangbah, bad ym don hi ruh ka sur iashoh iadat ne iamai iania. Baroh ki ia kmen shida mynsiem bad ia biria don akor kumba ki ngeit skhem ba ki blei ki ia don ryngkat bad ki ha kata ka por.

Hapdeng kata ka lawar ding ba dang klang bad hapdeng ka ia risa ia kynhoi lem bad ki jingput ki jingtem, wan mih kynsan U Bah Dring ngung u da bat la u let bad ka nutbuk. "Phi la poi slem?" u la kylli. Nga la phai ktien, "Kumne nga dang shu poi phi. Kumno kumne phi bat let bad nutbuk, phi imat hi ban thoh?" "Phi uba kylli kum u khynnah," u la jubab ia mai biria, "haba baroh shirta la miet sngi ha ka thoh ka pule, yn dang donkam jingshai aiu pat? U khynnah klas A kein phi uba dang donkam ban buh sharak ha khmat ha ka por thoh jingthoh." Nga la rkhie ia kine ki kyntien mai biria u lok. "Lada phi wan rah tiar thoh", u la ban biang, "sei noh bad pyndonkam ia ki". U la iehnoh ia nga hangta bad ia lade pat u tur sak sak shapdeng uta u paitbah.

Nga iaid sawdong ia uta u paitbah, nga la sei ia u

khulom bad ka kotsada na la ka pla, hynrei kumno ngan thoh ngam ioh jingshai satia ban thoh. Kajingshai jong ka ding ka long tang kat ban imat ki nongput nongtem bad ki nongshad ba kin nym ia lymbub para ma ki. Nga la shu ieng lyngngoh hadien jong uwei u rangbah uba thaim kti shadien i kumba une ruh u ieng lyngngoh hi kum ma nga. Nga la pyrkhat ban shu ia kren myllen noh bad u tang ban iaid ka por. Nga la tur kham sha jan bad nga la pajut na ka jaintawah jong u. U la phai kynsan wak sha nga bad nga lap ba u dei pynban u briew uba nga ithuh ithaw bha bad ba u dei ruh uba ia dei kti ha kane ka lehniam Lukhmi. "Phi kwah 'iadum?" u la kylli don akor ia nga, "lada phi kwah ale bud ia nga, ka 'iadum kaba da bha noh teh," u la tawah kti na tyrpeng jong nga ban ialam dih 'iadum shapoh iing. "Em phi," nga la jubab pynsted, "nga kwah ban kylli na phi la ki la jan kiew Nongbah ne kumno." "O" u la phai ktien "lehse ngin ia mih nangne ynda la mih bnai syndon namar phi i wat lada la phah briew ban pynkhuid ia ka lynti ruh, shitom hi kein haba dum kumne artat sa ki krem ki kroh ka riat ka ram." "Te haba kumta, ki Syiem ki Lyngdoh ruh kin ia leit hi em?" nga lakylli ia u. "Ho-oid kein" u la jubab "baroh ki Sankur ki dei ban ia leit. Ladakim ia leit ma ki, mano ban pyndep niam phi mut?" "San....Kur" nga kren lyngngoh, "phi mut aiu ban ong , " Namar ba u iohi ba nga la sah ha ka khlem sngewthuh shuh ia kane ka ktien Sankur, u la kem ktien mar dor bad u la batai "Sankur" u ong "ka mut ki Rymbai, ki Maklai, ki Sumer ki Ryngkhang, ki Syiem bad ki Lyngdoh. Na ka kur Rymbai unleit u Basan, na ka kur Maklai un leit u Sohblei, naka kur Sumer un leit u Doloi, na ka kur Ryngkhang un leit u maji, na ki Syiem un leit u Syiem Raid bad na ki Lyngdoh un leit u Lyngdoh. Kine kein kiba ia don kti nasdang hakut jong kane ka lehniam". "Em phi, "nga la knieh ktien ia u, "phi la bakla, ym dei sankur, ha niew bha

phi, ki don hynriew kur du khatei"! "Nga mynjur ia kata", u la ong, "hynrei la shu khot sankur tang namar ba la seng ia ka niam tang da ki sankur nyngkong Mynta ki don hynriew kur namar ba la pynrung sa kawei ka kur ynda kham hadien Tip na kano ka daw ngam tip bad ka kui aiu napdeng jong ki kata kaba la pynrung hadien ngam tip thikna, sa kylli na kiwei lada phi kwah jingthikna " " Te haci heit kita ki kyniem ki lyndan sankur ki ia don mynta?" nga la kylli "Ki ia don hapoh iing syiem", la jubab unc u rangbah, "ki dang ia bun kam ban ia pynbeit ia pynbiang shwa ban ia mih ban ia leit sha Nongbah", Une u rangbah uba nga ia kren dei pynban u Doloi

Mar kumta hi nga la iehnoh ia u hangta bad khlem da khublei sngewnguh ia u bapli, nga la rung sak sak ia lade shapoh iing Syiem Mar ia rung hapoh, nga la iohi ba ka iing ka long hi kum ka iing nongkyndong baduk Ka dei ka iing kaba rit, ba la sop da u 'langmet bad ba la kei da ki tyrpait shken Ka don ar kamra kawei kaba la siang da ki tyrpait bad kawei pat ha khyndew, dei ha kane kaba ar ba ki ialang ki bakhraw Sankur sawdong ka lyngwiar dpei barhem Nga la ieng lyngngoh shiphang hangta ban peit ia ka iing la kum ba peit lorni u nongwei Nga pyrkhat diaw mynsiem haba nga iohi ia ka jinglong raitong jong ka iing Syiem Iapngar. Ki khana pateng ki ong ba ka iing Syiem Iapngar ka dei kaba iphuh iphieng, kaba don spah don burom bad ka iing paki iing dulan ba donnam jong kane ka dong mihngi ka ri u Hynniew Trep. Hynrei namar ka jingwan hiarthma than ki Syiem Synteng bad naduh ba ki hap syndon ha ka bor ki Syien Khynriam (Syiem Khyriem) kiba kham khlain ban ia ki, ki sa kylla tlot kylla swai bad kylla duk haduh katne ba ki la hiar arsut na ka khet jong ka spah bad burom bad poi haduh kane ka kyrdan ba isangsot.

Katba nga dang ieng pyrkhat kumne, nga la iohi ıa U Bah Dring ba u ia don ryngkat bad kita ki longsan-mansan jong ki Sankur namar ba ma u ruh u dei u jaid Sankur. "Ale", u la khot tang mar shu iohı ia nga, "shong syaid ding shwa hangne;" u da kynriah jaka artad kat ban biang ma nga ban phngian. Nga l. rung ha ita i jaka balait bad nga la pynkdor ia la ki khohsiew ban shong. Saba ngan syngngeit ia lade halor ka lyngknot, nga lap ba pyrkhat ban pyni akor bad ai burom de ia kata ka jingialang ki bakhraw batri ka Raıd Iapngar. Kumta. "Khublei Syiem", nga la ong. Joit ıeng u Syiem bad ngi ıabat kti ban ia khublei. U dei u briew uba nga ithuh bha bad lakum u lok nga ia biria bad u haba nga ia kynduh harum haneng. Mynta ha kane ka khyllipmat pat nga kwah ban pyni ba u dei uba kham khraw bad kham halor ban ia nga. U deı u riew jaijai bashida jıngmut bad u la don karta ba la palat pdeng met. Ha kata ka miet hapoh kata ka kamra ba don kata ka jingialang bashongkun, u don ka main Syiem ba ikhia thew bad ba la pynkhraw shuh shuh da ki tmain rangbah ba wan dur haneng ki rymmiang shyntur jong u. Nangta nga sa khublei sa ia u Lyngdoh bad ia kiweı de ter ter. Mar ia shong nga la kylli, "Kumno Syiem, la jan biang ka por ban ia leit sha Nongbah?" "Namar ba shitom than ka lynti, ngin ia mıh ynda mih bnai syndon kein", u la ong, "artat ba mynta ngim pat lah ban ia pyıɩʋeıt ia kawei ka kam kaba thain bha".

Ka ding barhem ha dpei ka phalang ia ki shalangmat sawdong jong ka. Haba bıshar na ka khmat jong ki, i kumba ki don ha ka jingdiaw mynsiem kaba jur. 'Imat don kaei re kaba pynwit pynthut iaka jingthmu jong ki ban pyndep pynkhuid ia kane ka kam kaba ki thmu ban pyndep', nga la pyrkhat mut dur ha lade. Nga sngew ba kam long kaba bha ia nga ban tuklar ne kylli lorni shaphang kata ka aiu re kaba pynkhia

jingmut ia ki. Hynrei kumba ka shait long teng teng'u thylleij briew umju kohnguh ia ka jingpyrkhat ka dohnud. Pyrshah ia ka mon jong nga. u thylliej jong nga u la pynmih jingsawa. "Lyngdoh, kaei kata ka jingwit kaba wan khang wan kah lynti ha kat kane ka jingkhreh jingkhrum?" U Lyngdoh da kaba khia mynsiem u la rah ia la ka khlieh, u la peit sha nga bad u la ong, "Mynhynne por shet jamiet, i khun u Sohblei i la khlad noh ban bam kwai sha Dwar ki blei. Tip u Sohblei un dang lah ne em ban wan ngam nang ong shuh. Ngi la phah arngut ki rangbah ban leit shem ia u, hynrei katta ruh kim pat wan phai satia". "Lada um wan ma u nga tharai ka kam kan dkoh mo Lyngdoh?" nga la kylli ban biang. "Ym tang ba kan dkoh", u la jubab, "ym lah hi ruh ban pyndep ia ka. Ban pynkylla ha kawei ka sngi ruh, haba la dep khreh dep khrum kumne te ym don dustur shuh". Kumta wat haba ngam dei uba ia don bynta ha kane ka kam ruh, nga la sngewdiaw lem bad nga la dem ngun ban pyrkhat khuslai kum kita kiwei.

Hapdeng ka jingpyndem khlieh jar jar, u Lyngdoh u la ong, "To ngin ym ia shitom jingmut ei ei, nga kyrmen skhem ba u Sohblei un wan hi khlem pep". Ha nga hi nga sngew ba kita ki kyntien ai jingkyrmen u Lyngdoh kin long lehnohei. Kat kata eh ka jingjia ia la i khun u Sohblei un nym lah ban iehnoh ia la ka iing. Iait satang ba ka kti ki blei kan wan ban pajut ia u, da ka bor briew hi te ka bym sngewlah long shuh. U Syiem da kaba noh mynsiem jylliew u la ong, "Kumne shu wan jia man ka sien ba ngi pyndep ia ka Lukhmi. Balei kine ki jingwit ki wan khang lynti iangi barobor? Ngam sngewnang pyrkhat shuh". Da ka khmat bad ka sur u riew ngeit blei, u Lyngdoh u la ong, "Ka dei ka jingpynjia khnang ki blei kein". Nga pat u khun ka Arphew Senshuri, ngam sngewlah ngeit ia kita ki ktien u Lyngdoh. Ngam nud ban pynpaw habar hynrei

hapoh mynsiem hi nga ong, "Ka bym lah long, ngam ngeit wat tang khyndiat ruh baki blei kin pynjia khnang. Kata dei tang ka jingngeit bieit". Paka-paki, dei tang ka jingngeit bieit". Hangta hi ngam lah kan shuh, nga la kwah ban weng noh ia kata ka jingngeit bieit kaba nga khot. "Em", nga la ong ha ka sur ba sngewmeng u riew tip kot tip sla, "phi bakla, kam lah ban long ka jingpynjia khnang ki blei, ka dei tang ka jingjia ryngkhat kein phi". Kumba kynthah narsaw na ka lbong u masi lui ba dem mynthi, baroh ki la ia rah ia la ki khlieh bad ia peit seh sha nga. Da ka jingsngewsarong nga la sngewkhain shuh shuh ban batai bad ban pynrem ia kane ka jingngeit bieit jong ki. Nga dang mut ruh ba ki la sngewiahap ia kata ka jingkren jong nga. Hynrei shwa ba ngan ang biang ia la ka shyntur, u Lyngdoh u la kem ktien. "Ma phi phi ngeit ha ki blei jong ka jingjia ryngkhat, mangi pat ngi ngeit ha ki blei kiba im, ki blei jong ki kpa tymmen jong ngi, ki blei nongbuh nongthaw ki nongpynlong ia ka jingim bad ia ka jingiap, kiba pynlong ia ki umpohliew ba kin kyrsoi ban dih jahsliang u bynriew, kiba pynmih ia ki phlang jyrngam ha ki pyntha bad ki ranab ban kaweh, ia ki syntiew bun rong ban phuh itynnad, ia ki sim ban her sngewbha, ia ki dohkha ban jngi ha ki thwei bad ki khriang. Dei ma ki kiba thaw ia ka sngi, ia u bnai, ia ki khlur bad ia baroh kiba don ha khrum jong ki". Nga la khynniuh na khlieh ha kjat bad ki kyntien u Lyngdoh ki la tam khnam ia ka nongrim ba nga ieng. Ym don uba la rkhie bein ia nga lymne uba kyrshan ia nga. Nga la sngew lehrain ym don pyrthei shuh bad nga la babe ia la ka jingkren riew bastad jong nga. Nga sngew la kat ban kyllain don akor ia la u tdong lada nga don, bad mih suki shabar ban pyndem ha ka jinglehrain. Ban shu da 'rapjot ia lade, nga la shu ong, "Ngam mut ban ong ba baroh ki jingjia ha ka longbriew manbriew ki long kiba shu jia ryngkhat hynrei hateng hateng ki don hi

kein kiba shu wan jia ryngkhat ruh". U Lyngdoh lehse ba um kwah ban ia pynphai nia ne ban pynrem bad ban pynlehrain ia nga khamtam ha kum kane ka por lehniam, u la ong, "Ia kata te ngam lah ong la ka dei ne ka lait, hynrei kane ka jingjia mynta te dei kaba ki blei hi ki da pynjia.khnang ban tynjuh ia ngi ki longdien haduh katno ngi ngeit, ngi kit khia bad ngi kynmaw ia ki! Nga la pisa jingmut sa da kumno pat ngan ong ban syrdep ia la ki jingtam ktien naba sdang, namar wei haba la sdang hi ban shu sngap noh bad ban shu pdiang ia ka jingshahrem, nga sngewkhein burom. Hapdeng ka jinglyng-a, nga la iohi ba wan rung uwei u briew u da kyndat artad bad diang bad mon ia kiba ia ieng ha jingkhang. Baroh ki khmat ki la ia phai sha uta u briew. U la tur beit beit sha ba don u Syiem bad u Lyngdoh, nga la iohsngew ba u la ong. "U Sohblei u la wan". U la mih noh kumta hi shabar. Ka khmat badum sawdong ka lyngwiar dpei mynta ka la phangei pher. U lyngdoh bad u Syiem ki la ia ieng joit ban leit tan ia u Sohblei na jingkhang. Ki la wan lam ia u sha rud ka dpei ban ia shong lang. Ha phyllaw pat ka jingiarisa ka jingiakynhoi, ki jingriew ki ksing bad ki jingsawa ka tangmuri ki la nang khynwin bun shah, nga sngew la kum ban pait ka 'sing shkor. Tang mar ia shong, u Lyngdoh u la nguh arti ban duwai-kyrpad ia ki blei," Ah, Kynrad" u la ong. "ngam lah du ban wan paw ha khmat jong phi mynta ka kynti da ka khmat bakmen basngewbha, hynrei da ki ummat ki umpung pynban du wan jia ia nga. Ko Nongbuh-ko Nongthaw, ko Nonghukum-ko Nongsynshar, map ho ia ka lait ia ka let ia ka tam ia ka duna, ka tlot ka swai ka dohnud jong nga. Ah, wat la katne wan hap wan sher ka sngewsih ka khuslai ia nga ruh, nga kwah nga sliang hi ban shim la ka bhah ka bynta ban pyndep ban pynwan hakhmat jong phi haduh ban da dep ban da khuid ka niam ka rukom kumba phi la pynkham la pynsoh ha

u Longshwa Manshwa dang sdang u bynriew, long u bynriew". Nangta u sa suit u sa shor lai kynti lai wat.

Namar ba jur than ka put ka tem ha phyllaw kaba la sngewshongshit shaba palat, nga la kwah ban leit peit kai noh khyndiat bad nga la ieng noh khlem da ap shuh ia ka suit ka shor u Syiem bad u Lyngdoh. Ka suinbneng ka khuid phyrnai bha kdiar, ka 'erpyngad jong ka miet Pyrem ka kit ia ki sur bathiang ka tangmuri sha ki shkor jong ki kmie ba kynoi thiah khun. Ka sahit mihngi ka saw kyrang kum u rnga ha shlem u kamar, ki kliar lum ki sop rong rupa bad ki them bad ki lhuh ki sdang shai byrngut byrnget. Na kliar u lum baspong sla dieng la lah ban iohi ia ka rymmiang u bnai khatphra synnia kum ka 'liang rupa barad bah. Ka suinbneng ka shai sngur bha la kum ka kper khlur, ki khlur ap lynti ki ieng ha la ki jaka kum ki sentri ha ka karot, bad ki khlur synran bnai ki phyrnai la kum ka 'wei Markuri bad ki kynroh lum sawdong ka them Iapngar kynjai ki iohthiah ha ka jingsuit rong rupa na mihngi. Ki mawlong mawteh ka krem Mopung bad Molyntha mynta ki la phalang ha ki jingkynjat jingshai jong u bnai. Sngewkyndeh mynsiem haba peit sawdong ka mariang Iapngar haba shai u bnai, i kumba ka dei kawei pat ka ri kaba don sha kawei pat ka pyrthei. Kumba don ka jingiapher jingmut hapdeng ka sngi bad u bnai, ka don ruh ka jingiapher hapdeng jong ki. Ka sngi ha la ka jingbitar jong ka ia u bnai, ka shai bitar shitdang; katba u bnai pat uba babe ia kaei kaba u la leh, u shai lehrain da ka jingbymbanse. Baroh sawdong la lah ban iohi haduh ba kut ka bor khmat. Ka pyrthei ka i kynjah kumba ka la iohthiah lyngngai ha ka jingshoh ka Mei 'Ngi Pyrem, namar ha kane ka tarik, ka sngi ka ieng beit thik ha u panpoh jong ka pyrthei. Na sha jngai la iohsngew ia ka jingjlew ki myrsiang 'hwa-hwa', lah ruh ban iohsngew ia ka

jingpah syiang ryndang jong ki sim di-did-diaw na phud wah Umtung. Na ki ranab ki lum sangam la iohsngew ia ka jyrhoh bajem jong u 'keirang bad na ki krem la ionsngew ia ka jingud jylliew ka sohlyngngem kum u tymmen pang khrew. U bnai u kiew sted ia ka sahit namar u tip ba ka sngi ka beh ia u na shadien.

Hapdeng kata ka jingitynnad ka mariang lem bad ka jingkmen jingsngewbha u paitbah, u Shutia u la pyrta ba ka la dei ka por ban ia leit kiew sha Nongbah. (U Shutia u dei u briew napdeng u paitbah uba ki Sankur ki jied ban kit baroh ki tiar lehniam. Ia une la ju khot ruh u Shakri ki blei). Nga la wad ia u Bah Dring hapdeng uta u paitbah namar ba nga kwah ban ia leit ryngkat bad u ha ka lynti sha Nongbah. Ngam shem satia ia u hangta ha phyllaw, kumta nga la rung biang shapoh ing Syiem namar nga ngeit ba u dang bun kam bad u khulom jong u. Nga la lap ia u ba u dang thoh shisha kumba nga la tharai bad ki khmat jong u ki shang shane shatai bad peit bniah ia ka khreh ka khrum hangta hapoh ing Syiem. "Bah Dring", nga la kren pynwit ia rkhie artad, "shaei phi jah?" . U la shu peit sha nga liak khlem kren ei ei bad u la dem biang ban thoh. "Bah Dring", nga la ban biang, "nga la wad ia phi naduh hynne, shaei phi jah ?" "Ma phi kein shaei phi jah", u la jubab khlem peit sha nga bad u iai dem hi ha ka thoh. "Nga ieng kai habar phi", nga la jubab, "nga peit kai ba ki ia tem ksing". "Sei u khulom," u la ong, "wat ieng lyngngoh". Namar ba ngam nang thoh hapdeng ka kynrum ka kynram kaba kat kata, nga la ia kylliang ktien ia u "Ngan sei khulom kumno phi haba u khulom u la tyrkhong um don sia shuh". "Hih une u khulom jong nga, sei tang ka kot sada", u la ong. Ban pynsalia khleh biria ia la u paralok, nga la ong, "Ka kot ruh nga la kum nguid noh te phi". U Bah Dring pat

namar ba u dang don haka kam kaba u da shım kıtkhıa, u la sngewsalıa shısha ıa nga bad ıa kı ktıen bıı ıa jong nga "Phı u rıewkaı", u la ong, "phı nang tang ka kren kaı, to nang ıeng kaı, peıt kaı bad leh kaı tang ba heı, kynmaw mo ba ngın ıa ıaıd ryngkat la shıbıt"

U Lyngdoh u la hukum ıa u Syıem ban khreh noh ıa kı tıar kı tar, kı jıngdah kı jıngdong baroh kat kıba donkam Hangne nga ıohı ba ha ka kam hıma sıma, ka bıshar ka khadar, deı u Syıem u ba halor, hynreı ha kaba pynleıt pynwan ıa ka nıam ka rukom pat, deı u Lyngdoh uba don bor U Syıem u la khot ıa u Kongor bad la aı jaka shong ıa u hapdeng jong u bad u Lyngdoh "Ko Kongor", la ong u Syıem, "Mynta ngan hukum ıa me ba men lum ıa kı tıaı kı tar kat kıba donkam me kohnguh?" "Hooıd", la jubab u Kongor "Me me deı u kpa ka ııng Sad, kat kum ka dustur u Khası u Khara, u kpa u deı u shakrı me ıa hap jıngmut?" "Hooıd", u la jubab bıang "Ioh don ka artatıen ka laıtatıen ka dık ka dıaw, ka sngewsıh ka sngewkynsha ha me, to ngın kyllı bıang sa shısıen "Me dang kynmaw ıa la kı kular mynba me wan rung hangne naduh ka sngı banyngkong ?" la kyllı u Syıem "Hooıd", u la jubab hun mynsıem "To kata, mynta, khıe leıt shım noh kı tıar kı tar bad aı noh ha u Shutıa namar la bıang ka por ban ıa leıt noh", la ong bıang u Syıem

Mar kumta hı u Kongor u la rung sha kata kaweı pat ka kamra bad u Shutıa pat u ap ha jıngkhang bad u pynap ka khoh kaba heh U Kongor u la shım kı klong kı skaw, u thep hapoh ka khoh, nangta u la shım u klong 'ıadum uba heh uba ngıam antad kumba shıphew lıtar u la buh sukı hapoh ka khoh U seı artyllı kı waıtlam mastıeh bad artyllı kı symphıah bad u thep lang ıa kı ha kata kajuh ka khoh Nangta pat u thep sa ka

song jain, (Kane ka mut na ka bynta u Sohblei ban ngam um). Man kawei pa kawei ka tiar kaba u thep u da pyni ha baroh kiba ia don hangta bad u la maham ruh ia u Shutia ba lada jia ba don bajah yn dain kuna ia u sanphew tyngka kat kum ka dor ba la buh ka dorbar ki Sankur. Ynda la dep baroh kine ki jingkhreh ki jingkhrum, u Syiem u la hukum ia baroh kiba ia don hangta ba kin ia shong beit. Nangta u Kongor u la shim shi klong ka 'iadhiar bad u la ai ha u Syiem. U Syiem u la shim bad u la ai ha u Lyngdoh da kaba ong artad, "To shim kane ka burom ha phi ba phin kyrkhu ia ka Sad ia ka Sunon ha shwa ban ia leit noh". U Lyngdoh u la shim, u la kyrkhu kyrdoh bad u la suit la shor kat kum ka rukom, nangta u la ai biang ha u Kongor ba un sam ia baroh kiba ia don hangta. Shwa ban sam u Lyngdoh u la ong. "Hei khynraw, kane dei ka burom ka iing Sad ia ngi shwa ba ngin ia mih. To ngin ia dih mar shinguid shi kyntien da ka sngewbha ka sngewmiat. Hei, sang ho ban kyntait! Nga phai sha u Bah Dring bad nga la pasiaw, "Sang ban kyntait ong u Lyngdoh mo ?" Ho-oid kein", la phai ktien ma u. " U mut sang ban kyntait ia ka 'iadum?" nga la kylli biang. "Nga tharai", u la jubab artatien. "Te ngin ia leh noh kumno phi?", nga la kylli ban biang, "Sang ban kyntait, Ong u Lyngdoh'; u la jubab biang bad u da wiat artad. Kat ban kut ka jingiapasiaw jong ngi, ar tylli ki jahoh 'iadum ki la wan ieng hakhmat jong ngi. Nga la shaiong ngain, yn leh shuh kumno, namar sang ban kyntait bad sngewlehrain ruh ban ia pynphai nia hapdeng kat kita ki kynrem ki lyndan. U Bah Dring u la shim, u la mad bad u la ai dak ia nga ba ngan dih noh. Haba nga peit na ka rukom mad jong u, nga iohi kumba ka dei ka jingdih kaba shngiam. Te nga ruh nga la shim ia kata ka tyndong 'iadum. Nga la bishar ia ka jingjrong, jingrben bad jingheh jong ka, imat kumba kan ngiam kumba shiteng bitor eiei. Ka jingshai kaba shat na ka lynten kaba la sdien ha

u tnum ka shat ha ki rymmiang ka jahoh bad malu mala nga la lah ban iohi ia ka rong jong kata ka jingdih ba ka long byrtem rben long kum ka dud kaba la shet bha. Namar ba nga la pyntud ban dih, uwei uba la shong ha syndah jong nga u la kylli, "Balei phim ju dih ne?". Nga la kum jubab kulmar ba nga ju dih hi teng teng. "Ym lei lei phi", la pynshngain uta u lok. "kam dei ka jingdih kaba pynbuaid khlem akor, ka shu pynsyaid bad ka shu pynjah sliang". Nga la buh ia ka rymmiang ka jahoh ha shyntur bad nga la ring mynsiem na khmut, namar nga sheptieng ba ioh ka iw sngewsih. Are, ka jingsma kaba sngewthiang sat kaba iwbih sohmyndong pynban. Ia kane la batai ia nga kham hadien da uwei u lok ba la pdem ia kane ka jingdih bad ki syntiew sohmyndong. Nga la mad bad nga phai artad sha u Bah Dring, u ruh u phai sha nga. ngi la ia wiat bad kohnguh khlieh kum ba ia sngewthuh jingmut ba ka jingdih kaba sngewiahap jingmut pynban du. Ka don ka jingmad kaba thiang lam byrjew lane kaba byrjew lam thiang, ngam pat lap ba sngewthuh bha namar tang arsien kjit hi ka jahoh ka la beit thik ha shyntur jong nga da khongpong kata, nga la dep kjit lut haduh ka sienjaw kaba khatduh. Nga la pynieng don akor ia ka jahoh ha khmat jong nga da kaba kyrmen ba u Kongor un wan pyndap biang ia ka wat lada ngam nud ban pan ruh. Kumta, nga la shu ap iaishah lem bad ka silet nud artad. Pynban u Kongor u lum lut ia ki jahoh baroh bad u la pynbna don akor ba ka 'iadum ka la lut bad ba mynta ka la dei ka por ban ia leit noh.

Ma nga bad u Bah Dring ngi la ia mih pynsted shabar ban ioh jaka ba kham ha khmat namar la don ka jingpynbna ba kan don ka jingiamastieh ki Sankur ha shwa ban ia leit. Nga la ieng naba shong, nga sngewkhia ka met na khlieh ha kjat. Imat nga tharai ba la shong than mo ade ! Harud

jingkhang la don uwei u briew uba shong bad khlem da lap iohi ne sngewthuh nga la lymbub ia u bapli. "Aa-ha!" nga la ong; "map ho Bah, shish phi long kumba leh khnang pynban". Nga ong kumba leh khnang namar ba ymdei ma u uba ap ban lymbub ma nga, hynrei dei ki kjat jong nga kiba lymbub ia u. "Em ym lei lei phi", nga la ioh ka jingbym ujor na u, imat kumba u la tip ia ka daw, "yn ia leit lah biang shano phi kat kane ka khapngiah". Ynda nga la mih ha phyllaw nga lap ba ki paitbah ki la ia shongshit kham jur shuh shuh, nga la kum iohi ruh artylli ki khra 'iadum harud ka lawar ding kiba la thylli.

U bnai ha khar ki lum u la kiew la kumba arphew pruh, la lah ban iohi kdar ia ki khmat jong ki briew baroh bad ia ki duhalia kiba ia bun kam. Ki nongtem ksing ki ia kynoi ia ki ksing jong ki la kumba kynoi kaitar u Nongsepngi. U nongput tangmuri pat la kum u 'khar pynshad bsem, ki ngap jong u la kum ban bthei bad ki khmat la kum ban mih. Ki kynthei pat ki ia shong hi kyrpang ha ka juh ka jaka kum ba mynshwa, da ka jingsuit rong rupa u bnai la lah iohi shai kdar ia ki iing ki trep, ki lyngkha ki risai ia ki lum ki wah baroh sawdong. Nga sngewtynnad ka met bad nga sngewphngian ka jabieng. Ka miet shai bnai bad ka lyer Pyrem ba beh jai jai ki pynpalei ia ka jingmut jong nga ia kiba ngam ju lap kynrei. Nga la klet shisha ia ki kam iing ki kam sem jong nga, ki jynjar ki khuslai kiba pyndait diengsong ia ka jingim hangne ha pyrthei shongbasa. Nga la pyrkhat ban sei shikyntien u kwai bad uwei u sharminar na la ka pla ban ia shim bynta ha kane ka jinglong bakmen bad ba kynjai jong ka mariang. Hynrei namar ba nga dei u riew bam kwai ba kyrni bha nga la leh byrtia bad sngewkhapnap ban bam na pla la jong; nga kwah lada ioh ban bam na pla kiwei namar nga sheptieng ruh ba ioh nga

duna kwai ha kata ka miet ka ban hap peit baroh shi miet. Ha nga hi nga la sngewshlan ban ong ba nga la kham lah ka shah jingit shisien bam ka ja ban ia kaba duh bam kwai. Kumta ka la wan ka jingpynshoi ha nga ban leit pan kwai noh na kita ki kynthei kiba ia shong harud madan namar nga kyrmen ba lah ban ioh bad bun kyntien ruh lada pan. Kumta nga la thep biang sha pla ia ka song kwai bad sangeh ka dih sikret namar ba ym ju bang ka dih sikret khlem bad ka ktha kwai. Nga la leit sha ka liang ki kynthei bad nga la shong don akor hajan jong ki. Mar ia dor ki khosiew jong nga ban shong kita ki lai ngut ki saw ngut kiba ia shong hangta, ki la phai ia nga da ka ing dong. Nga la lyngngoh, i kumba nga long u bymkhuid ban ia jan bad ki.Da ki 'tien jem donakor nga la pan kwai na ki, hynrei ki khlem khih bad khlem kren shikyntien ruh. Katba nga dang shong lyngngoh ryngkat ka tienglehrain artad, nga la iohsngew ia ka sur rangbah kaba ong. "Ei mano kumto? I kum ka khlieh shynrang kato ka leit poi shajan ki kynthei?" Imat, nga la tharai ba ki la iohi ia ka khlieh jong nga. Mar kumta hi da ka jingsheptieng bajur bad jinglehrain, nga la ieng joit ban ia khleh noh bad ki para ba ia phong patlun, namar nga sngewthuh mynta ba ka riat jong ka jingkhlemrain ka ap ia nga. "Mano kumta", la mih ka jingpyrta, "kem, dain kuna ia kum uta u khlem rain" Sngewmat ba kin ia wad ia kum uta u briew-kata ia nga. Nga la pyrkhat ba lada ki lap ngan iathuh hok bad ngan pan map, ngan ialam ruh ia ki sha kita ki kynthei ban pynshisha ia kaba nga la leh. Nga sngew shngain, namar nga sngewthuh ba nga dang don hapoh ka jylli ka akor. Hamar kata ka khyllipmat, nga la ioh sngew sa kawei pat ka jingpyrta bad kata ka long ban pynkylluid jaka ban ia mastieh. Nga la lait pynhiar mynsiem namar mynta nga sngewthuh ba kim don por shuh ban wad ia nga. U Shutia, ki paitbah lem bad kita ki khlieh Sankur ki la ia mih napoh iing

Syiem. U paitbah u la ia khih wui ban pynlong ka lyngwiar kaba kham heh bad ba kylluid ban ai jaka iaki nongshad mastieh. U Syiem bad u Sohblei ki la ieng marshilliang bad ianguh mar kylliang, nangta ki la ia tyngkoh ban sdang shad. U Sohblei u la shad phuhmat phuhmut, i kumba u la klet ia ki ummat ki umpung kiba dang tuid mynta ha iing jong u. Lehse, u u tip kumno ban pynkyrpang ia ka kam briew bad kam blei. Ki pynkut ia ka mastieh jong ki hadien lai kynti ia phai bad lai kynti ia nguh. Hadien nangta, shad sa u Lyngdoh bad u Doloi bad kumta ter ter baroh sankur.

Ynda la kut ka mastieh, u Syiem u la ieng bad u la ong. "Nga kum u knii jong ka iing sad, nga ai khublei ia phi baroh. Nga sngewhun nud hun mynsiem haba nga iohi ia u pait lapngar ba u dang shong shit sngur mynsiem ban bat skhem ia la ka burom ka akor, ia la ka niam ka rukom ia la ki riti ki dustur kumba la huh la seng u Ni u Kong naduh mynbarim bajah. Katba ka kyrteng lapngar kam pat pleh na khmat ka pyrthei, ai ba kane ka niam tipbriew-tipblei jong ngi kan dang neh dang sah hapoh jong kane ka them. Ai ba u nongwei u nongar un bein un khoh, ai ba u para doh u para snam un rkhie bein kam pher eiei. Kynmaw baroh khynraw da kaba shai nga ong ha phi ba lada ngi klet ngi lyndet noh ia la ka niam ka rukom, ki riti ki dustur jong ngi, yn ym don shuh ki ban ithuh ba ngi dei ki lapngar. Kito kiba krenbein bad kiba rkhiebein ia ngi, dei ki nongpyrshang ban pynjah klep pynwiar klep ia ngi hakhmat kane ka pyrthei baiar. U paradoh u parasnam uba kren bein uba kren khoh ia ngi, un sa babe ha kawei ka por ynda haba um tip shuh ba u dei uei. Mynta phi ki kynthei baroh khie leit khreh noh ia u 'pumaloi', u 'putharo, u 'putyndong u 'pusla, ka jashulia ka jakrai, ban ia bam lashai ka sngi. Khreh pahuh pahai ban biang u pait u hajar, wat

khreh khapnap khappit ioh diaw ioh dik ka Lukhmi. Mynta ieng khynraw ia ngin ia leit noh sha shnong u Longshwa-Manshwa jong ngi!"

Ki kynthei ki ia leit noh sha la ki iing jong ki. Ki ksing bad tangmuri jong ki duhalia ki pynsawa ia ka sur Lam-Lynti. Mynta la sdang ka jingleit ha...................

KA LYNTI SHA NONGBAH.
(LYNGKHOT -2)

U pait Iapngar haduh mynta mynne u dang buh hapoh dohnud jong u ba kine ki iing ki sem, ki shnong ki thaw kiba ia shong ia sah mynta dei tang ki trep bad ki hula sah rep ; katba ka shnong trai jong ki dei ka Nongbah wat lada ym don iing ym don sem shuh hangta ruh. Namarkata, man ba long ka lehniam Lukhmi shisien lai snem, ki leit kiew sha Nongbah ban sdang ia ka lehniam lehrukom na ka jaka ba la sdang nyngkong ia ka naduh ba la seng. Lymda kumta, kin ym leit kiew hi sha Nongbah; namar ha ka jingshisha, ka jinglehniam ka sdang na wah Umtung bad ka kut ha Nongbah.

Don bun jait ki rukom lehniam ha Iapngar. Kiba kongsan dei ka Lukhmi, ka Knia Pyrda bad ka Knia Lynnong. Ka lehniam Lukhmi ka long shisien lai snem kumba la batai. Ka Knia Pyrda ruh la pyndep shisien lai snem hi tang ba ha u snem shwa u snem ka Lukhmi. Kane ka rukom lehniam ka ia syriem ia ka lehniam Behdiengkhlam u Syiem Synteng bad lehse ka dei hi ka tnad Jong ka Behdiengkhlam namar ba ka don ka jingiarung ia mih hapdeng ki Pnar bad ki Iapngar naduh hyndai hynthai. Ha kane ka knia Pyrda, ki paitbah ki ia rah mar uwei u diengduh ban ia tyndung ia tynruh ia ki khap

maw ki khap dieng, ki krem ki kroh kiba don hapoh ka Khyrdop Sankur (peit shakhmat). Ki leh kumne ba kan phet ka laiphew ksuid ka laiphew khrei napoh kane ka jaka bakyntang. Ynda dep nangta ki sieh ia kine ki diengduh habar ka Khyrdop Sankur ha ka jaka ba ki khot Pyrda. La khot Pyrda ia kane ka jaka namar ba ka dei ka jaka kaba pyniakhlad ia u paitbah bad u bakhraw. Nangta ki knia artylli ki sniang heh ia kiba ki khot ki Sniang-Pyrda. Ia ka doh dei ban ia bam tang hangta hi, ym ju bit ban rah sha iing sha sem. Ia kaba tam baroh kim ju bret saphret saphrong hynrei ki theh shi jaka halor uwei u maw ban wan bam u Ryngkew u Basa uba ap synnia sngi ia ki khyrdop ki kharai. Uno uno uba rah doh ne buhrieh ban rah iing, ki ong u 'La Ryngkew u ju bud dien bad u ju pynshitom da kaba dait ne trud ia u namar ba kaba tam hi dei ka bynta hok jong u. Dei namar kata ka daw ba ki ju ong ba lada bun ki nongbam katno katno ruh, kim ju lah ban bam lut hynrei ka tam hi barobor.

Ka Knia Lynnong pat dei ka jingknia kaba ki pyndep man la u snem ban khang ia ka laiphew ksuid ka laiphew khrei, ka laiphew khlam ka laiphew ngoh, ka laiphewbyrsih ka laiphew synrum kaba wad lad wad daw ban wan rung shapoh ki khyrdop ki kharai. Mynta, ia kane ka Knia Lynnong kim ju leit shuh shapoh Nongbah hynrei ki la shu pyndep ha la ki kyntoit kyntoit kiba ki ia shong ia sah.

Nalor ki tei ki rukom knia bad rukom lehniam ia kiba la kdew haneng, don ruh sa kawei ka rukom knia ba sngewshyrkhei jong ki hyndai. Kata dei ka Knia briew. Kane ka duh noh lehse haka por ba ka Sorkar Phareng ka la pynduh ha baroh shityllup ka Ri India hi. Ki tymmen ki khana ba ha ka por ba wan knieh bad kurup ia ki tiar knia briew u Syiem

Synteng, ki Iapngar ruh ki sangeh noh ia kane ka rukom. Katto katne na ki [illegible]ar ba pyndonkam ha kane ka knia, kum ka wait, ki pliang bad luta rnong, ki leit buhrieh ha trai kawei ka dieng jri kaba heh kaba don ha 'Lawblei. Mynta ym lah shuh ban iohi ia ki namar ba la sop bad la spain ki thied jong kata ka dieng jri. Ki don ruh ki pliang rnong bad ki luta rnong kiba la buh buhrieh hapoh kawei ka krem maw harum Nongbah ia kiba ym tip shuh kumno la pyndonkam ia ki ha ka por hyndai.

Nalor ka phur ka siang, ka thep mawbah ka thep mawsan, u Longshwa u Manshwa um kwah ia u paitbah ba un miet sngi eh tang ha ka niam ka rukom ne ka trei ka ktah hynrei u da buh da seng de ia ka lehkmen ka lehsngewbha ha ka dur ka rong ka tamasa. Namar u tip shai ba kane kan pynbyrngia ia u khynnah ia u khunlung, kan pynthymmai jingim ia u tymmen ia u kro, kan pynshit mynsiem ia u samla u samhoi. Kum ban shu ong, ka ban pynjwat pynjrong ia ki thied jingim, ka ban pynsynjor ia ki thied ki ler kiba pyrkhing ha ka puh ka dain ka trei ka ktah bad ka ban pynkyndit thiah ia ka jabieng ba inait pyrkhat. Kane ka rong ka tamasa kaba la seng u Longshwa ha Iapngar, dei ka Shad Lakhympong* kaba pyntympang dohnud bad pynsilet mynsiem ia ngi u Longdien haba kynmaw bad iohsngew ia ki khana parom jong ka. Kane ka shad ka la duh noh la slem bah bad don kiba ong ba la pyniasoh lang ia ka bad ka Lukhmi. Hynrei haba peit ia ka rukom shad pat, ym i don dak don dien satia ba kan ia syriem ei ei bad kata ka Shad Lakhympong hyndai. Ka shad sngewbha mynta kaba ki ju ia shad arsngi hadien ka Lukhmi ka long hi kum ka Shadsuk Mynsiem Ka Seng-Khasi ha madan 'Weikieng.

Nga la iaid kyllain than na kaei kaba nga mut ban batai ha phi shaphang kata kaba kiew Nongbah. Balei la ong kiew

Nongbah, ka daw ka long ba ka shnong Liarkhla ka don ha trai ki lum; katba ka Nongbah pat ka don ha kliar ki lum Namarkata, donkam ban kiew ia u thiep uba jrong bha shwa ban poi ha Nongbah. Na ka jaka ba ngi ia sdang iaid, kata, na phyllaw iing sad haduh trai ka riat, ka don tang kumba shipda khnam tam ne duna. Lait noh ki duhalia bad ki khlieh-Sankur, ki paitbah kiba ia bud ki don tang kumba laiphew ngut eiei. Ha khmat eh iaid ki duhalia kiba shoh ia ka 'sing lam lynti. Ki duhalia kim bit ban pynsangeh ia ki ksing bad tangmuri jong ki haduh ban da poi Nongbah. Baroh na ki ki dei ki briew kiba shait ba khlain kiba don ha ka rta kaba arphewsan bad laiphew snem, kaba dang long karta kaba dang lehrain ka khrew ka khriap, ka pang ka niun. Nadien jong ki bud u Shutia lane u Shakri ki blei kumba la khot ia u. Une u kit ka khoh kaba heh bad dang kynton shuh sa kawei ka ruh syiar halor jong ka. Nalor nangta u tan sa artylli ki blang ia kiba yn knia ha ka sngi kaba bud. Hynrei i kumba um don jingkhia eiei namar ba u dang ia risa ia kynhoi kum kiwei bad ka shad kynthuid puted lynti. U dei u briew uba shai ka snieh doh bad uba ksah bha ka met ka phad. Ia ka rta pat ngan ym bakla lada ngan ong ba u dei uba la pdeng met pura bad ha ka Lukhmi kaba bud nga ngeit un nym treh shuh ban long u shakri ki blei. Nadien jong u bud ki Khlieh-Sankur bad u paitbah katba ia don.

Naduh trai ka riat ka jingiaiaid ka long kaba suki bad ka jingjam khat ka long kat kum ka jingriew ki ksing. Ka lynti ka khuid namar ba la pynkhuid khnang na ka bynta kane ka kam. Hynrei namar ba ka dei ka 'lawbah ka 'lawsan, ka don hi ka jingshitom ban iaid. Ha ki jaka ba khah ki dieng bad barben ki jyrmi kiba thain ba pyiar ia ki, ka dum bha ngain kumba khapbrip. Ha ki jaka ba duna ki dieng pat ki kjat u bnai ki shat

jingshai hangne hangtai Ki don sa ki niangbading kiba ia her saphret saphrong kiba pynthaba khmat haba dum Hateng hateng pat ki don ki shiah sohot kiba thar pynbtiar ia ki pohjat jong kiba iaid suda juti bad sa ki jyrmi shiahkrot kiba trud ia ki khohwah jong kito kiba phong patlun lyngkot ktang Nga la theh syep theh syar, nga la thait ym don pyrthei ryngkat bad ka jingshiang ba pyntyrkhong pdot Namar ba la kyiuh ki khohsiew ba kiew ia kata ka riat, nga la kham sahdien khyndiat ha kata ka jingia iaid kat haduh ba u Bah Dring u la dei ban pyrta ia nga "Ym lei lei phi" nga la ong," iaid beit, ieh ngan mad iaid suki bad kine ki para lok nadien " Em", u la ong", ale kloi, ngin ia iaid ryngkat te, "u da ap aitad "Nga la thait bad nga la shiang phi", nga la iathuh ha u ynda nga la poi hajan, "ym don um mo hangne ha lynti?", "Ym don", u la jubab, "phin hap ap haduh ban da poi ha Nongbah syndon namai hangta ki la pynkhreh lypa ia ka um ban dih jahshiang To ale snoh ha tyrpeng jong nga lada phi la thait than ngan iarap kit lem ia phi" Nga la snoh ha tyrpeng jong u bad teng teng namar ka jingkhia jong nga ki kjat jong u ki la jynthut kulmar ia ki thied dieng kiba pur hapdeng lynti Nga iohi ba u la thait hynrei um banse pat ban iarap ia nga u lok ba ia ieit thep mynsiem Ynda ngi la ia iaid kumba khatsan ne arphew jam nga la khniot kynsan ia ka tyrpeng jongu "Balei?" u la kylli kyndit "Peit", nga la ong, nga kdew artad sharud lynti, "ka mrad aiu re, ka dngiem pynban mo ade !" Nga sheptieng namar ba ki shait iathuh khana ki tymmen ba u 'La Ryngkew u shait bud bad synran ia u paitbah haba kiew Nongbah, "Ka dngiem aiu phi", la ong u Bah Dring " ka ban wan ieng harud lynti haba kat une u paitbah uba ia risa" Hapoh kita ki khyllipmat ba nga peit ia iaid artad nga iohi kumba ka shri, ka ang, teng teng irit bad teng teng iheh bad teng teng pat i kumba kan rynsied bad kynrup ia ki briew Ka khmat miet bad

ka tieng artad ka shait long hi kumne Thik u la dei uta u 'la Ryngkew , nga la ong hapoh lade Langba ngam da sheptieng than namar nga tip shai ba un nym pynmynsaw ei ei lada ym don ka pop ka sang ne ka lait ka let ha ka longbriew manbriew Hamai hangta la iohsngew ia ka jingpyrta u Shutia, La lait blang, ki blang la lait' ' Kak la ikhie u Bah Dring bad u pyrta artad ' Kine ki blang wan rah u tyllai' U Shutia u la wan mareh bad u pyrta artad Ym don shuh u tyllai bad nga, ki blang ki la rah bad u tyllai Kyntup na u tyllai ' Uwei u iangbah u la kyntup ia u tyllai bad u la ai ki blang ha u Shutia 'Sumar bha Shutia la maham u Lyngdoh ' ka paw shai ba ym dei ki blang kiba lait na me hynrei dei ma me uba lait na ki blang namar lada lait ki blang ba men nym lait shuh na ki," La sdang biang ka jingiaiaid Hadien kumba shikyntien kwai ne nga la iohsngew ba ki ong ba la jan poi Khyrdop Namar ba kata ka lynti kaba ngi ia iaid ka leit poi beit ha khyrdop Ngut-nget hangne hangtai la lah ban iohi ia ki mawbynna, ki mawknoi shongthait bad ki dak kynton kharai Nga ngeit shisha ba ngi la jan poi ha ka jaka kaba ngi la thmu ban poi Hadien kumba shikyntien kwai ia iaid la don ka jingsangeh kynsan u nongiaid khek "Balei? nga la kylli kynsan "Ba la poi ha khyrdop kein!" la jubab pynsted u Bah Dring Hangta nga pyrkhat ba imat ba kam dei ka dustur ban ia iaid kyrkieh bad ban ia phngian kum ki mrad ki mreng "Ba dei ka rukom ban ia iaid suki mo? ' nga la kylli biang "Em, namar ba ka Khyrdop ka khim than" la jubab u Bah Dring," dei ban rung marwei-marwei, wat tang arngut ruh ym long ban ia rung ha ka juh ka por " Kumta ngi la ia rung suki bad marwei marwei bad nga shem ba ka khyrdop ka long kaba khim shisha Ki riewheh met kin shem shitom ban rung, lada kim pynran tyrpeng khyndiat khlem pep kin synrud ia lade ha ki maw Khyrdop Ym lah ban iohi ei ei hangne namar ba ki dieng ki

ieng khah bha bad ki rben sla artad Hynrei mynta la sngewthuh ba ngi la ia rung

HAPOH KHYRDOP. (LYNGKHOT - 3)

Kane ka dei ka Nongbah Iapngar bad katba dang neh ka sngi bad u bnai, ym lah ban jer ia ka da kawei pat ka kyrteng Hangne la seng ia ka hima ka sima, la pynieng ia ka khet ka bishna Hangne la seng ia ka niam ka rukom, la pynieng ia ki mawkynthei bad mawshynrang Hangne la tei ia ka Sad ka Sunon bad la pynieng ia ki mawbah mawbynna Hangne la thung Syiem thung patsha bad la pynskhem ia ka nongrim jong ki San-kur ki Sankpoh ki ban kit ia ka niam bad ka hima Hangne la pyndonburom ia u Thawlang ia ka Iawbei bad arti la ju nguh ju dem ia U Blei Nongbuh Nongthaw bad U Blei synshai Dei kane kein ka kliar lum kaba long ka shnong trai u Iapngar jiwnom Naduh khappud u Syiem Narlein haduh khappud u Syiem Synteng, naduh khappud ki syiem Khynriam haduh khappud ki Syiem Ktieh (la ju khot ruh ia kine ki Syiem Ktieh 'ki Syiem Ahor lehse ki mut ia kita ki syiem Ahom hyndai) Ka snam halor ka snam ki iapein ban da ia ka na u nongshun u nongpen bad u nongthom bein u nongiuh bein Nalor ka niam ka rukom kaba ki seng ban nguh ban dem, ban pyndonburom pyndonsurom ia ki blei Nongbuh Nongthaw, ki seng ruh ia ka niam imlang sahlang ban mane ia u paradoh ia u parasnam, ia u kur ia u kha, ia u marjan ia u marpa bad ia u shongryngkat ia u sahryngkat Wat lada u pait Iapngar um tip shuh ia ka sdang ia ka kut jong kine kiei kiei baroh, pynban jar jar hapoh ka dohnud jong u ka dang wan pasiaw hi ba u dei ban leit kiew sha kliar jong u lum tang ban iohi ia ka bashit ka bashai ba ka mih bad ka sep U pisa u lynga ha khmat kane ka pyrthei ki riewshai, lada pyndep niam ruh ymbit

lada ym pyndep ruh ym bit da ka jingbymbanse u pyndep la ka pyndep ryngkat ka kynshi ka kyneh ka pyrthei shai, namar lada um pyndep ruh u sheptieng shikham mynsiem ia ka tyrut lait kylla lada u iuh u thom ne leh klet leh lyndet ia kaei kaba la buh la seng bad ba la pynkhamti ha u U tip ruh ba ka niam jong u dei kaba eh kaba khoi kum ka thylliej ding ne ka umsaw ka bym bit ban bakla ne ialehkai kam dei ka niam kaba ap ia ki jingpadiah jali jaum u thylleij briew hynrei kaba dawa ia ka dohnud bad ka kam la kaba mynta ka dawa mynta bad ia kaba lashai ka dawa lashai Lada bakla ia kata ka lait kylla

Map ia nga nga la pynshoi ia phi ki nongpule ban ia iaid kyllain bad nga bad mynta ngan poi noh sha kaba phi angnud ban tip Mai ia iung baroh khoit shapoh khyrdop ki paitbah ki la ialang khiui shijaka Nga la kmen namar nga dang mut ba ngi la ia poi ha ka jaka shongthait ne ka jaka thiah miet Hamar ba ngan syngngeit ia lade ha khyndew namar ba nga mut ban thiah kai ban beit ki thied ki jaw ba la thait than nga la iohsngew ia ka jingpyrta u Shutia na Khyrdop Ko Sankur ko Sanjaid ko paitbah, ko paitlang, phi la ia iung lut baroh!' Hooid la jubab u paitbah bad ki Khlieh Sankur 'Peit bha ioh don uba jah uba duna, uba sahdien uba sahkma' la pyrta biang u Shutia "Em ymdon shuh ' ki la ia jubab biang 'Lada kumta, ngan khang noh ia ka Khyrdop'", u la kylli 'Khang noh" la mih ka jubab na u paitbah Mar kumta hi nga la iohi ba ki paitbah ki ia kiih shane shatai kum ba bun kam Sa shiphang la iohi ba la sdang meh ka ding sawdong kata ka jaka Haba la meh bha ka ding, la iohi ba don bun tylli ki dara rit kiba la pynieng malu mala bad kiba ngiam tang kumba lai bad saw ngut ban ia shong syaid ding, haba peit bha la iohi ba ha kawei pa kawei ka iing dara, don uwei u Khlieh Sankur bad ar ne lai ngut kiba ia

shong kai. Ma nga, u Bah Dring bad katto katne pat, ngi la shu ia ieng hajuh. Ngam shemphang shuh, ki leh aiu bad ki mut aiu. Ki kam ruh ki iaid sted bha kat haduh ba ym don por ban pan jingmut nano nano. Lehse baroh ki ia sngewthuh lut lait noh tang ma nga u bym sngewthuh ei ei. Sa ba ngan kylli jingmut na u Bah Dring, u Shutia u lap ba ong noh," Ale, phi baroh kiba ia ieng hangto, ia leit shongkai noh hapoh iing Syiem," Kumta, baroh ngi la ia bud noh ia u.

Ynda u la ialam ia ngi antad ha ka jingjngai kaba shipda maw, nga la iohi sa kawei pat ka dara rit ha kaba u Syiem u la shong syaid ding hangta. Namar ba kham niar ki dieng, ka jingshai u bnai ka shai bha haka kane ka jaka. Kane ka jaka ka don ha ka jaka kaba kham jrong bad kumta la dei ban kiew khyndiat shwa ban poi sha phyllaw. Ha phyllaw kata ka dara ka don ka madan kaba kat klai ka jingheh. Namar ba nga pynshang ia la ki khmat shane bad shatai, nga la kum jynthut ha u maw aiu re ha ban sa kiew artad sha phyllaw dara. Nga iohsngew ba ka met jong nga ka noh jubor shakhmat da ka jingmut ban thung baji. Kynsan nga la iohsngew na shadien ba u Bah Dring u thain arti na syngkai jong nga bad ki kti jong nga pat ki piam kynsan skhak na ki khohwah u Shutia. U Shutia um lah shan shuh ha kata ka jingkynrup kynsan jong nga, bad khrup u la dem khohsiew. Dem khohsiew baroh shwa ban kiew sha phyllaw ki Syiem", la kren kulmar u Shutia. "Dem tang ma me", la kren ia rkhie u Bah Dring na shadien, "nga te ngam dem bad ia une uba bud ia me ruh ngam shah ba un dem. Nangta ngi ia kiew beit sha phyllaw dara ba shong syaid ding u Syiem. U Shutia u la pynshet ia la ka jingkit, hynrei ia ki blang pat ngam tip shaei u la teh ia ki. Nga la mut ban kylli hynrei nga lap ba pyrkhat pat ba kam dei ka kam jong nga ban tuklar bad sa kawei ruh ba la thait than bad ba

nga la kwah shong thait noh. Te baroh ngi ia shong ha phyllaw dara halor u prut bajem spring namar ba u eh kum ki nar shatri.

Nga shong noh mynsiem jylliew bad nga saham samthiah artad namar ba la thait bad ka por ruh ka la dei hi ka por thiah lada don ha iing. Nga la sei u kwai na pla, nga la bam bad nga la sngewhun mynsiem jai namar u kwai hi barobor dei u jingbam Khasi uba ai jingtngen bad jingjah thait ia kiba mlien ban bam ia u. Nangta nga sei sa u sikret bad nga la dih bad ringmynsiem suki jai kum u riew pyrkhat. Kine ki jingbam jingdih ba pynbuaid kumba don kiba ong, ki la shoh pynjem ia ka met ka phad jong nga bad khala khala nga la sngewdonkam ban ioh jaka shaniah lane thiah noh syndon ha madan. Kumta, nga la pynnoh suki jai ia lade bad shaniah ha ka met u Bah Dring. "Haba iaid ruh nga kit ia phi, ha ba shong ruh ngan hap kit ia phi" u la ong." Kane te ka ban iohnong tang ma phi marwei phi." "Yn lei phi", nga la ong, "lada phi la sngewduhnong than te, ma phi ruh to shaniah kylliang ha nga kein phi". "Em phi", u la ong biang," shong beit kloi wat bun nia ba nga thait, ioh nga kum sah phin pang met ei". Nga tip shai ba um ju bitar, ia nga, ha kane ka kynti ruh nga tip ba u shu kren biria namar ka shong shaniah bad ka iaid tabah ki dei ki artylli ki jingmlien kiba la suhthied bha hapdeng jong ngi. Ngam kwah shuh ban pyndik ia u namar ba nga tip shai ba ma u ruh u la thait kumjuh hi. Nga la shu thiah noh ha madan halor uta u 'lang prut barben. Mar ia thiah nga la iohsngew ka jingshon ia ka met kum ki dienglyngkhot,nga la shong bad khyllied artad ia u prut ban peit dei kiei bad nga da mut artad ban weng ia ki. Nga lap ba dei ki maw, ym ki maw ba pynlong ka mariang hynrei kiba la thung da ki kti briew hi. Kino kino ki matti u barim kiba lah

ban iohi ne lap, ngi kwah ban pule bniah wat la ki dei ki kynton maw ne ki kynton khyndew namar dei kata ka jingthmu ba ngi ia wan khnang shane, Kine ki maw kiba ngi la ioh ban pule nyngkong ki paw tang kumba shitda na sla khyndew na ka daw ba la tap ka sbur ka sboh lehse. Ki don artylli, mar pyrshah uwei ia uwei; ka lynter uwei ka long kumba lai pruh ha ka pruh khathynriew inshi jong ngi ki Bhoi. Ka jingiajngai uwei na uwei ka long tang shipruh. Ngi la pyrshang ban pynkhih ia ki ban antad ia ka jingjylliew jong ki. Ki skhem bha, ka mut ba la thung jylliew ia ki. Ngim tip ki dei ki maw aiu kita, ngi la ia rai ban pan jingmut lashai mynstep na u Lyngdoh ne na u Syiem.

U Syiem bad u Shutia ki ia syaid ding hapoh dara. U paitbah pat u ia syaid ding sawdong ka lawar ding ha phyllaw. U bnai uba la poi ha khiar ka riat sahit, u ai jingshai ia ki khiar diengbah kiba jrong shikhmied hap spong bad kiba ar ne lai piam rangbah. Ki jyrmi kadiang bad ki jyrmi shiahkrot ki ia thain bad ia sdien kum ki tyllai ha ting ialehkai sirkos. Katba nga dang peit kai ia ka jingitynnad ka sahit bneng katba lah ban iohi na khap ki diengbah, kynsan nga la iohsngew ia ka jingpyrta u Shutia, "Ko Sankur-ko Sanjaid, hei to ia wan noh baroh sha ting Syiem ban ia pynbeit ban ia pynbiang ia ki kam ka Lukhmi lashai". U la pyrta da ka sur kaba jam bha bad ki mawsawa ki kem thik ia ki kyntien jong u ban pathai sawdong ka khlaw bah. Ha kane ka juh ka jaka ba ieng u Shutia mynta bad ia kine ki juh ki ktien ba u pyrta, ki laiphew Shutia jong ki laiphew pateng mynshwa ki ia pyrta ha man ki miet basdang ka lehniam Lukhmi. Ym tip shuh mynno la sdang ia kane ka lehniam bad mynno la tei ia ka Nongbah Iapngar, kane ka shong ha u Longdien ban pule na ki matti matjat jong ki Longshwa, kiba ha nga, nga shem ba ki kham sngewtynnad

bad kham sngewbang ban pule ban ia ki sla kot ka histori pyrthei ba thoh ki stadkot Lehse tang ki mawsawa lada kin jin da la nang kren biew, kiba tip lut ia ka sdang ka kut baroh

Hadien ka jingpyrta u Shutia, ki Sankur ki la ia mih na la ki dara jong ki bad ki ia wan sha ting Syiem ryngkat ki prewding kat kum ka dustur naduh hyndai Shwa ba kin kiew sha phyllaw, u Syiem u leit shaw tan ia ki U Doloi uba wallam ia ki blang u la ong, "Ko Syiem Kynrad, kine ki blang Sankur, kat kum ka dustur nga la wan rah" U Syiem u la kren sngewnguh ia u Doloi bad u la hukum ia u Shutia ba un wan rah um "Kin lei ia kata ka um, kin pyndih ia ki blang mo?" nga kylli ia u Bah Dring "Shish" u la ong, 'wat kien, ki khmat jong phi kin sa jubab ia ki jingkylli jong phi" U Syiem u la shim ia ka ktangum bad u la pynsait ia baroh artylli ki blang Nangta u la aiti ia ki blang ha u Shutia ryngkat ka hukum ba u dei ban sumar bha ia ki bad ba u dei ban pynpoi ia ki ha Duwan Lukhmi lashai Lait noh tang ma ngi kiba la ia kiew nyngkong ha phyllaw baroh kita kiba dang ia wan ki dei ban pyndei um ia ki kjat jong ki kum ka dak ka jingsait kjat Hangne la iohi ba ia ka iing Syiem la niew kum ka jaka ba khuid bad ba kyntang hyndai Wur-wer ka khanatang ka ong ba myn ha ka por ba dang don ka bor bad ka buiom halor une u lum, ki ju buh ka 'liangdieng kaba heh ba la pyndap barobor da ka um, ba uno uno uba wan donkam donjam sha iing Syiem u dei ban sait ia la ki ki kjat hangta Mynba dang ieng pura bor pura burom ka Sad ka Sunon mynba dang khie rasong ka niam ka rukom, mynba dang ieng u rishot blei ka duwan blei, u rit u ria, u thap u dap, u sohshnong u sohthaw u dang shikham mynsiem haba u wan ha iing Syiem lada bakla ka ktien ka thylliej ne ka akor ka burom, lane lada pynkhein ain pynkhein hukum, u Syiem u dain kuna bad u pynkiew saikhum

saiteh. Ym tang katta, u kynthah narsaw, u pyndait diengsong, u khi lainuid bad u beh shnong beh thaw sha khatar muluk sha khatar jylla Lada lait kylla ka nguh ka dem ka duwai ka phirat ha khmat ka duwan ka dupat, ki ai jingsneng tyngeh khlem aili ne ai por kylla bamut Kata dei ka Sotti Juk u Hynniew Trep ha kaba ka maw ka dieng ka sim ka doh ka dang kren briew, ka ain briew ka dang bud dienjat ia ka ain blei bad baroh ar ki ia iaid synrop lang ban phrang pynjanai ia ka dohnud briew ha pyrthei shong iingbasa. Namar kata u Hynniew Trep u ngeit ba ym don bishar shuh ha Dwar ki blei namar ia ka rem ka ksan la bishar lypa na khyndew. Dei kumta ba u nongknia u ong, "Ieng rangbah u briew na tbian, ap jutang U Blei na jrong" Ka ain Syiem ka dei hi ka ain niam kaba dei ruh ka ain blei, dei kumta ba la khot,' ka niam tip briew tip blei' hapdeng u khun Khasi-Pnar.

Ki khlieh Sankur ynda ki la dep pyndei um ia la ki kjat ki la ia kiew sha phyllaw. U Syiem, U Lyngdoh lem bad ki Khlieh Sankur, ki ia lum lang ban ia pynbeit kam na ka bynta ka sngi kaba bud. Nangta ki la batai bad hikai ia ki duhalia ia ka rukom shoh ksing bad put tangmuri ha man ki kyrdon lehniam ki ban pyndep kawei hadien kawei Ynda dep ka pynbeit ka pynsut, u Syiem u la pynbna ba ha kata ka miet ym don kam ei ei namar ki jinglehniam baroh kin sdang lashai ka sngi. Ka jingwansah hangta u ong ka dei tang ka jingwan pynbeit kam bad ka jingwan lum tiar lum tar. Namarkata kito kiba kwah lehkmen lehtamasa ki lah ban leh bad kito kiba kwah ban thiah noh ruh ki lah ban thiah noh. Kum ka burom ka iing Sad u la ai shiklong heh ka 'iadum ban ia dih sngewbha. Hadien ba la lut ka 'iadum bad ba la pynieng ia u klong da khongpong ba un rkhiang, ki paitbah pat ki ia ieng beit bad skhem kum ki klong ba dang dap pura. Ki duhalia ki la ai ka sur mastieh ba pynshit mynsiem bad ki paitbah pat ki

sdang ia shad ryngkat ka risa ka kynhoi. U Syiem namar ba u la iohi ia ka jingiashongshit u la pynbeit hangta hangta hi ban don ka jingiamastieh arngut-arngut baroh kat kiba ia don hangta. U pynsngewthuh ruh ba ka dei ka shad sngewbha paka, ym ka shad niam bad ba uno uno ruh u lah ban shad khlem kano kano ka adong ne khein sang.

Te ka la sdang ka jingiashad arngut-arngut laisien tawiar lai sien ia nguh, u paitbah pat u ia risa narud. Haba ka sur jong ka bom, ka ksing ka tangmuri bad ka shalymmen ki la ih bha, ka mynsiem u khun Khasi kam ju lah ban shong khop. Ka la don ka jingiakhih ia ksaid shane shatai ban ia kap lok bad ban ia shad khlem da don ba pynboi ia ki dano dano. Wat ki tymmen ki kro ki bym i don bor don mynsiem shuh ban ia kodom kum ki samla mynta ki la sdang ban ia panpoh ia lade ban ap ia la ka jong ka pali. Ynda la poi ia ka pali, ma nga bad u Bah Dring ruh ngi la ia shim suk mynsiem ia ki wait mastieh bad ia ki symphiah. Wat haba ki dei ki tiar shad tiar kmen Khasi paka ruh, nga sngewsih pat ban ong ba ngam pat ju pyndei kti ia ki naduh dang kha ia nga. Na ka daw aiu re la hikai bad la adong ia nga ban pyndei kti. Shisha-shisha, ngam nang shad bad nga sngewsammut putet ba nga talain ia ka wait bad kaweh ia u Symphiah khlem ia hap eiei bad ki sur ki duhalia. U Bah Dring u nang bha ban shad bad un dang kham nang shuh lada shad mynsngi ha madan shad ryngkat ka riam ka beit biang. U ju iathuh ba mynba u dang khynnah u ju shad namar lehse ka jingadong ia u ka wan ynda u la kham san. Ynda la wai ka jingiashad baroh ki iaroh ia ka rukom shad jong ngi. "Iano phi iaroh?", Ngi la tylli, "ia nga ne ia u Bah-Dring?" Ia u Bah Dring kein" la jubab hok uwei. "Em ia phi ruh", la ong uwei pat. "Nga ruh nga nang seh mo ban shad?", nga la kylli thikna. "Hooid kein, i tynnad shirukom",

u la jubab biang. "Tang shirukom phi ong, sa katno rukom pat ngam nang?", nga la kylli ban biang. "Phim nang ban sohtyngkoh, phim nang ban bat wait, phim nang ban bat symphiah", la jubab kem ktien uwei pat bad ka rkhie artad. "Kata ka mut nga nang ia ka rukom kaba ym dei rukom kein phi" nga la ong bad nga la rkhie artad kham tyngeh. Hangta u Syiem u la hukum ban shu ia shad lymmuh noh. Ka la don ka jingiashad paitbah ka bym thikni thikna shuh haduh ba la lyko ki niut ki nier, ki prut ki prat pom.

U Lyngdoh u shong syaid ding marwei hapoh dara khlem khih, i kumba u puson jylliew ia kaei re kaba sha lyndet ka bor iohi jong ngi baroh. Nga la leit shajan jong u da ka jingmut ban ia shong kai dih duma bad bam kwai. "Lyngdoh", nga la pyrta pynkyndit rot na ka jingpuson jong u, "kine ki paitbah imat kim ia thiah shuh mo mynta ka miet?" "Lehse", u la jubab, ula sangeh shiphang bad u phai sha u bnai uba la pynnoh arsut ia ka sahit sepngi, "Hynrei ngeit ia nga", u la kren biang, "ba khlem pep kin ioh thiah hi ha kano ma ka por kaba kim lap ba sngewthuh", Nga la kiar noh na u namar ba ngam kwah ban pynwit ia ki jingpuson jong u, bad ba nga tip shai ba u dei u trai jong ka niam ka rukom.

Hai shi hai ki paitbah ki ia shad bad ia risa, nga pat nga shong syaid ding noh marwei harud kata ka jaka shad. Nga pyrkhat ia ki kyntien u Lyngdoh kiba u ong, "Kin sa iohthiah hi ha kano ma ka khyllip mat kaba kim lap ba sngewthuh'. Wan u Bah Dring, "Phi la thait?" nga la kylli ia u. "Ani la thait phi", u la jubab, "la pang ki mat ki pung, ki khohsiew ki khohwah, ka bha ba ngin ia thiah noh". U la shim ka jain, u thiah artad harud ka ding. Nga ngeit ba u iohthiah syndon namar haba nga tyrwa kwai u khlem ai jubab

shuh. Hadien nangta, baroh ki nongiashad ki la ia sangeh lut. Don uba ud khriat-u shim ka jain u thiah artad khop. Don uba ud pang syngkai, u thiah pynbeit met bad u ioh thiah artad. Hapoh ki khyndiat khyllipmat, baroh ki la ia ioh thiah lut ka la ui long ka jingkren u Lyngdoh, nga la kren weibriew. U Lyngdoh u shong hi marwei khlem khih hapoh dara i kumba u ap khmih lynti ia no re ia kaei re ka ban wan ne ban jia. Ki shait iathuh haba thiah miet ha Nongbah shait iohi ia ki dien khla ne ia kano ka dak phylla kiba paw ha phyllaw ing syiem. Tang ba ym ju don ba iohi namar ba ym ju don uba lah ban peit baroh shimiet. Nga sngewthuh shai ba nga la sam thiah, hynrei nga pyniaw ia lade triang ban ym ioh thiah da ka jingthmu ban ia kop bad u Lyngdoh. Ia kaei kaba u iohi ma u, nga ruh nga kwah ban iohi lem ha kata ka miet. Ka mariang ka la kynjah jar bad la iohsngew ia ki jingkynud ba laiphew sur jong ki niangkynjah kiba long ki shakri kynoi thiah ka mariang. Na sha jngai bah la iohsngew ba wan kit ka 'er shiteng synnia ia ka jingrisa ka Wah Umiam ba ka lympat ia lade halor ki mawramsong ka krem Lishang. Ka kitbru ka pah sahum kumba ia kren ki tymmen napoh ka lyhuh bah. La iohsngew ruh ia ka jingpah ka 'lieng kuk-ku-ru-rui na sha lyndet lum. Ki niangbading ki ia her shane-shatai kum ki khlur rit ka sahit bneng. Na ki ranab lum Moiambei la iohsngew ia ka ryngdang ba jam u piang-pairoh bad ia ka sur ba nep ka sim prik-prik ba ka pynbna khubor ia ka jingiakhublei ieit jong u synia bad ka phyrngap. Nga sngewthuh shai ba ngam shym iohthiah. Nga tip briew biang biang bad ki shkor ruh ki iohsngew hi kyndiang. Une u Bah Dring u thiah hajan jong nga- Utai u Lyngdoh u shong hapoh dara-kine ki paitbah kiba ia thiah-bad kine ki diengbah, ki khlur u bnai ... Nga pynshisha ba ngam shymohthiah wat lada ngam shong kumba shong u Lyngdoh ruh.

Baroh shi katta ki tnad dieng ki khih ba beh ka lyer hynrei kynsan ka lyer ka la sangeh bad ki ruh ki la sangeh khek kumba don ka kti ba radbah kaba bat jubor ia ki. Nga sngew pat kum ba wan ka 'er-langthari hynrei nga lyngngoh pat ba ki sla dieng pat ki khlem khih satia. Nga peit sha u Lyngdoh bad nga iohi ba u dang shong hajuh hi khlem khih. Hangta nga la iohsngew ia ka sur kaba jem kaba pyrta ia u Lyngdoh tangba ngam lap ba sngewthuh na kano ka liang ba wan kata ka sur. Nga nang mut ba khot u Syiem ia u. Hamar hangta nga la iohi ba u Lyngdoh u nguh arti bad u kren artad, "Kynrad, nga don hangne". Kata ka sur ka kren biang, "Ki biang lut ki tiar ki tar na ka bynta lashai?" Ka sur kaba jem bad kaba ngam iohsngew ban don uba kren ia kata ka sur napdeng ki ba ia don hangta baroh. Nga la ialeh ban peit shane shatai ban iohi ia uta uba kren, hynrei ngam iohi haei haei ruh. "Hooid Kynrad", la jubab u Lyngdoh, "Kito ki syiar artylli hapoh ka ruh, ki tai ki blang artylli la teh harud niadan bad ia ki wait ki sum, u klong u skaw, u kpu u rynsi la thep lang hapoh ka khoh u Shutia." Kata ka sur barieh ka la sawa biang," Me la leh ia kaba dei, nga sngetynnad ia me. Lashai me to pyndep ia ka kam kumba la ju leh bad wat sheptieng ne artatien ngan don ryngkat bad me. Sneng ia u paitbah ioh u tam hukum bad ioh poi ioh jia ka lait kylla". Ngam sngewthuh naei ka sur ka wan, teng teng kum na kliar dieng, kumba na sha jngai bah bad teng teng kum hangta hajan u Lyngdoh hi. "Hooid Kynrad", la jubab u Lyngdoh da kaba nguh arti bad hangta la iohsngew ba kata ka 'er-langthari ka la beh noh shawei pat.

Hamar hangta nga la rah khlieh bad nga la shong. Nga kyrjaw ia ki khmat namar ba nga sngew kumba don kaei re kaba wit, nga lyngngoh artad balei ki long ki khmat kumta

haba nga khlem iohthiah. Nga phai sha dara ba don u Lyngdoh bad nga iohi ba u shong hajuh hi kum u mawbynna. U phai sha nga bad u wiat samrkhie i kumba la wai ki puson jong u. "Ngam la ong ha phi ba phin sa ioh thiah ha kano ma ka khyllip mat kaba phim lap ba sngewthuh?" U la ong. "Hooid kein", nga la jubab suki da kaba pyrkhat artad ba imat nga ruh nga la iohthiah lem mo ade, lym kumta, balei Lyngdoh u ong 'phin bad phim', balei um ong 'kin bad kim. Imat u la ong ia nga ruh de. "Phim thiah shuh Lyngdoh?" nga la kylli. "Em", u la jubab, "kumne la riew syiar artad". Mar kumta hi thlup-lup-lup la kyrthlup u syiar napoh ka ruh bad u kynih artad. "Ngam sngewthuh shuh ia une u Lyngdoh", nga la thnum hapoh mynsiem," ieh un mat peit bad shong noh marwei hangto, nga te ngan thiah noh". Nga thiah, klum ka jain bad nga ia pyndait met bad u bah Dring ban ia syaid. "Balei?" la kylli u Bah Dring namar u kyndit rot ba nga pynkhih ia u, 'Thiah khop phi wat kren ruma", nga la ong. "Em", u la kren napoh ka nep, "ba phi khih kein, phi mut ban khie ne kumno?" "Khie aiu phi", nga la ong, "nga la lah khie bad mynta ngan thiah noh." "Oh", u la ong, "to-to kata thiah noh". Nga la iohthiah jar bad nga la kyndit haduh ba riew ka ksing kyrsiew thiah.

Hamar ba dang bang bha ka khmat bad ba dang ban khia ka jingiohthiah, nga iohsngew ia ka jingriew ka ksing kum ba na sha jngai bah. Ki shkor ki iathuh hok ia kaei ba ki iohsngew katba ki khmat bad ka jabieng pat ki dang iohthiah bha lyngngai. Haba kumne barobor shait long kumba phohsniew. Ki iohsngew ba ka jingriew ksing ka dang wan hajan bad kham hajan, kat haduh ba ki 'sing shkor kim don jaka shuh ban pdiang ia ka jingsawa. Nga la kyndit hynrei ki khmat pat kim lah ban khyllied. Nga sngew kumba la pynban

ia ki khmat jong nga da ki maw shikilo bad ia ka met pat da u mawlong ba la khia than. Da la ka bor rangbah nga la khyllied jubor ia la ki khmat bad nga la kyndat artad ia ka nep ba nga kup. Nga la kyrbeit arsien laisien bad da kaba jubor justi nga khie bad nga shong. Ki khmat ki pang, ki sat bad ki shon kumba don ki shyiap aiu re. Ka khlieh ka ktha bad ka khia bad ka met pat ka eh tnen tnen naduh ingdong haduh slajat sngew kumba ngam don mat don pung shuh. Nga iohi ba u bah Dring u la shong syaid ding, u thain kti ha ki khohsiew bad u buh ia ka khlieh hangta, kumba ka khlieh jong u ka la khia than na ka bynta jong u. Ki khmat jong u pat ki rit bad ki saw i kumba ki dang dawa ia ka jingiohthiah kaba pura. U peit sha nga bad u wiat samrkhie. "Balei kumto?", u la kylli, "phi shitom ne?". Nga pynkhih ia u thylliej ban kren hynrei nga shem ba u la eh kum u mawlyngkniap namar ba la bam kwai bad dih sikret than baroh shimiet. Nalor nangta, u pdot bad ka shyntur hi baroh kawei ki la tyrkhong bad nga sngew kum ba kin pait. Nga la ialeh ban pynkhih ia u thylliej ban ktik ia ki klong umbiah bad suki nga la lah ban ong. "Em phi, ngam leilei". "Khie non", u la ong, "leit bar leit lait noh ba phin pyngngad". Kum u khynnah kohnguh hukum, nga ruh nga la ieng joit bad kynther met kum u kulai.

Ki ksing kyrsiew thiah ki leit ban kyrsiew haman la ki shkor jong kiba dang iohthiah. Ka la don ka jingiarkhie shaw shi shaw naba i thamula ia ka jingkyndit ruma ki briew. Don kiba kyndit bad kren ruma rutit. Don uba khie kynsan joit kumba don ba dait ba kynthah, don uba shu shong pyrkhat jylliew bad don uba ieng kynsan kum ban phet lamwir shano re shano. U Shutia u thiah hajan u klong 'iadum bad don mano re ba la pynthiahlang ia une u klong bad u. Une u klong dei uba heh bha lehse u kham heh ban ia ka met rangbah bad

ka jingjrong pat lada pynieng un poi ha syngkai. Ynda la poi ki ksing kyrsiew thiah hajan jong u, u la kdup ruma bad kti bad kjat ia une u klong kumba u ia thiah lang bad u paralok ba u ia ieit eh. Ynda haba u la kyndit bad u la shong, uwei uba don hangta hajan u la ong. "Ei Shutia, kyrsiew noh bad uto u lok jong phi seh". Ruma rutit u Shutia u tare ki kti bad u thap na jingshong u klong bad u la ong. "Khie noh, hei khie noh". Ka la don ka jingiarkhie iapler iapang, bat kpoh bat snier kat haduh ba u Shutia u la thap iamrem.

Ka sngi kam pat mih, ha ka jingantad jong nga kan dang shim por sa kumba arkyntien kwai ne, ba kan paw ha kliar ki lum Mopung. Ka suin bneng ka khuid kdar kdar bad ka saw jngum na sha ka liang mihngi. Ka lyer na phut wah Umiam, ki lum Mawhati, ki lum Mawkyprong, ka Synrang Labansaro bad ter ter ki lum Raitong, ki lum Shyrwat bad u lum Sohpetbneng uba long u lum ba wan iuh kjat nyngkong ki Kpa kulong bad Mei kulong u Khasi-Pnar, ki paw bha kyndiang. Khlem artatien ruh lah ban iohi ia u lum Shillong bad lum Diengiei lada ki dieng bah kim pynwit ia ka bor khmat. Shaphang Ri Synteng lah ban iohi ia ki lum bajngum ba ki thiah lyngngai shaduh bakut ka bor khmat. Nga mut dur ba ha ka por ba dang don ka Nongbah hangne bad ba dang pynkhuid bad ba dang pynitynnad lah ban iohi lehse ia ka mariang baiar sawdong jong une u lum.

Ia une u lum ha uba ngi ia thiah miet la ker baroh sawdong da ki krem bah krem san. Don tang lai tylli ki lynti, kawei kaba hiar shaphang ka Wah Umiam, kawei kaba hiar shaphang ka Wah Umtung bad kawei pat kaba long kum ka lynti bah kaba iaid lait ia ka Nongbah naduh khlieh haduh trai bad ka leit mih sha ka Wah Myrhang. Kumba shipda maw

tam na kata ka jaka ba ngi ia shong syaid ding don u Mo-Iapngar bad u Mo-ka Luh-ka Iaw. Mynshwa ki ong ba baroh artylli kine ki maw ki ia don hapoh u pud ka phyllaw iing Syiem bad lada kumta, ka jingheh ka phyllaw ka la biang khlem ujor ban pynlong ka madan ialeh kai ka juk mynta. Mynta hi, ka jingheh jong kane ka phyllaw ka don satang sanphew pruh la sanphew pruh namar la pynrit ia ka lehse da u slap u phria, ka sngi ka lyer bad khamtam u jumai uba long u nongpynmong pynmynsaw ba khlem akor tam ia ka sla mariang.

Kane ka dei ka sien banyngkong ba ngi wan ban iuh kjat ha une u lum Nongbah Iapngar khamtam ha ka por lehniam kumne. Kumba kyndeh mynsiem ki nonghiar bnai banyngkong ka Amerika ban wad bniah ia ka sla jong u bnai, ngi kyndeh 'nud ban wad katto katne ki jingshisha ban tip bad ban iohi shaphang une u lum. Kumba mar shiteng tam ne duna nga la tip ia ka jingia-thuhkhana shaphang ka Nongbah hynrei namar ba ngam pat ju wan kum ha kane ka por lehniam nga dang kwah shuh shuh ban tip ia ki jingshisha shaphang kane ka Nongbah. Namar ba ngam pat ju wan kumba nga la ong nga la kwah ban ia iaid kai bad uno uno uba tip ia ki kyrteng jong ki maw, ki kharai bad ia kiwei kiwei kiba don hangne. Hynrei haba peit bniah ia baroh kiba ia don hangta ym i don satia u ban tip namar ba ki dei kiba dang iadei rta hi bad ngi. U Syiem bad u lyngdoh kiba kham tip ruh ki dang ia bun kam than ha kata ka step. Kumta. nga la shu pynbor noh tang ia u Bah Dring ban ia iaid kai ia ki rud ki kiar jong ka Nongbah. U ieng suki jai naba shong bad u da kyrshan artad arti ha khyndew i kumba don ka jingkit bakhia ha ingdong jong u. Nangta u kyrbeit met bad u saham artad ryngkat ka kren khnium. "Ani pang ka met ka phad ba kiew ia kato ka riat khun ka mare. Saba ym dap thiah artad ka khmat", u la ong

bad ka saham samthiah artad. "Wat kren bun ktien shuh phi", nga la ong," shim noh u khulom bad ka kopi jong phi ban ia iaid kai shiphang." Hamar hangta wan iaid u nongsam jahoh bad u pynbat ia ngi mar kawei "Kin sam sha?" nga la kylli pasiaw ia u Bah Dring bad ka peit pynshang khmat artad shane shatai ban iohi haei ki pynkhieh sha. "Phi uba shu kren lamwir, ka sha aiu phin ioh hangne", u la jubab," ka 'iadum kein phi " Ngi la ia dih mar shi jahoh da kaba kyrmen ban jahshiang u pdot namai ba ym ioh sha step bad ban peit mat artad namar ba ym ioh um bta khmat.

Ngi ia iaid suki ia ka phyllaw kum ki briew kiba wan donkam napoh ung Syiem Haba kut ka phyllaw shwa ban hiar sha lynti don ki maw jam lai kyrdon Kum ki khynnah kiba peit lyngngoh ia ki jingphylla ka mariang? ngi ruh ngi la ia dem khohsiew ban ia peit thikna bha Ngi la ia weng ia ki niut bad ka khyndew kiba tap ia ki. Haba peit bha ki dei kiba la shna bha ym kiba shu buh tang ban shu iuh kjat ki briew. La shna ia ki da ki mawsohriew kiba eh, ym ki maw jem namar ha une u lum ym imat don satia ki mawjem. Kine ki mawjam ki jlih bha imat na ka daw ba la pynjlih kiba stah ia ki ne na ka daw ba la jliah ki kjat briew.

Ka sngi ka la mih bad ki kjat sngi ki la sdang ban prong na khap jong ki diengbah. Ha kliar jong ki phlang bad ki tnaddieng. ki snoh ki symboh umjer ba phyrnai kum ki mawlynnai sohshkor ka 'thei samla. Ka mariang ka la kyndit na la kajingiohthiah ba pynpalei jingmut ha ka jingkdup u synñia. Ki laiphew baher ki laiphew bapar ki lasdang banpyndap pynshlei iaki laiphew sur jong ki. Na ki khlaw ba dum bad ba rben jong ki khlaw Mo-iambei. Ka par ka jingsawa jong ka jingpyrta u kohkarang u nongialur ia pah bakhlem

akor jong ka sngi. Wad lada u kit ka lyngknot jingtim halor kakhlieh. pynban ka sur jong u ka ai jingim ia ka 'lawbah bakynjah. Ki mawramsong ki pynher ia ki sur arkynnoh jong ka ku-ku kaba long ka nongpynbna khubor jong ka pyrem. U rynñiaw bad la ki nongbud, u sim tyngwieng bad la ka mahadei ryngkat bad la ki shakri shakor babun syrtap. Ki ia her na uwei u dieng sha uwei pat ban kjit umjer step. Hateng-hateng la iohsngew ia ka jingpatied jam jong u piang-pairoh. u jyllop bad u parong. Ki shrieh ki tngaw bad ki huleng ki ia rynsied sohpadoi halor ki tnad dieng ha la ki hara hara. Kumne kein iaid ka jingim basukjong ka khlaw kiba phong synnia sngi ia ka khmat bakmen bad bapalei. Ki sngewthuh katba don hapyrthei shongbasa, ym donkam ban jaw ummat namar ym tip lano ka jingiap kan wan. Kim ju ia bishni namar kim ju pyrkhat shitomjingmut da ei kin bam lashai. Kim ju khnium ruh ia u Nongthaw namar ki sheptieng iap ioh wan hiar wan hap ka lait kylla kum ia u khun bynriew. Ka niam jong ki dei ka jingkohnguh ia ki ain tynrai jong ka mariang kiba long ruh ki ain u Nongthaw.

Katba nga dang peit puson ia ka jingphuh jingphieng jong kane ka khlaw, u Bah Dring pat u dem sia ha la u khulom bad i kumba u thoh bniah lut ia baroh khoit kat kiba u iohi hangta. Nangne pat ngi ia leit peit kai ia u Mo-lapngar bad ia u Mo-ka Luh-ka Iaw. Kine ki maw ki dei ki mawlong mawteh kiba heh bha bad ki ia ieng ruh mar syndah. Ngi ia kiew nyngkong ia u Mo-ka Luh-Ka Iaw. Hamar pdeng jong une u maw ka don ka jingang kaba heh bha bad kaba la dei ban pynphong 'la Olip ia uno uno uba lah ban ryngkang. La khot Mo-ka Luh-ka Iaw ia une u maw na ka daw ba shisien la don ka jingiaryngkang ba sahnam jong ki arngut ki kynthei ka Luh Shadap bad ka Iaw Saring kaba long ka Syiem ba dukhi

ki Iapngar. Ynda hiar nangne ngi leit kiew sa ia u Mo-Iapngar. Haba peit na ka liang ba kiew u dei tang u mawlong bapyllun. hynrei sha kawei pat ka liang u long riat ba noh kynsan haduh ka krem bah krem san. Lada sniew bok ban leit hap kumno re kumno ym don kam shuh ban leit wad;wat lada dei uba haiing hasem jongno jongno ruh. Wat u khiat uba long u kynrad jong ki mawramsong ruh, u shait kiar ban iaid lynti nangne.

Balei la khot ia une, u Mo-Iapngar ka la wan ka jingkylli ha nga. Ngam kwah ban kylli ha u Bah Dring namar ba nga iohi ba u dang bun kam ban thoh. Ka sngi ka dang shu kiew tang kumba arphew pruh ei ei na khiar ki lum hynrei ka khiar jong une u Maw ka dei sngi bha phak namar ba ym don ki diengbah kiba kah syrngiew na sha ka liang mihngi. Nga bam kwai bad nga la sei ruh u sikret ban dih, namar haba shong pyrkhat kumne, kine ki jait jingbam jingdih ki shait iarap ban pynkhuid kynsan ia ki thied jabieng ba dang shu khie thiah. Hamar ba ngan shamok ia i diengjingpruit, nga la kum phai sha u Bah Dring uba ieng hadien jong nga bad nga iohi ba u bat sah ia la u khulom jong u khlem thoh satia, i kumba u la poi ha ka kut lad. "Phim thoh?" nga la kylli. "Ngan thoh kumno", u la phai ktien, "haba ngam nang shuh na ei ban sdang". Namar ba ia ieit bad ba ju ia biria kum shipara nga rkhie bad nga ong. "Ym nang balei phi, sdang naba ju sdang kein". "Sdang naei kein?" u la kylli "Sdang na ka liang kadiang jongka kot kein phi," nga la ong. "nga ong ba ngam nang ban sdang namar ba nga tip balei ki khot ia une u maw u Mo-Iapngar... , u la ong. Ah! nga la kem ktien kynsan, "phi la kylli ia nga ia kaei kaba nga dang mut ban kylli ha phi". "Lada kumta, to phi ngin ia pyrkhat lang noh", la ong u Bah Dring. Ynda haba ngi la ia shong pyrkhat shiphang, nga sngew kumba ki phylliah ding jingpyrkhat ki sdang ban bthei

hapoh ka khlieh jong nga. Khliak nga leit poi kynmaw ia ka jingiathuhkhana u kparad jong nga kaba u la iathuh halor ka jingiathuhkhana ba ka don ka knia ka khriam ka suit ka shor halor uwei u maw shwa ba ki Longshwa kin sdang ban seng ia ka shonglang ka sahlang, ka niam ka rukom. Nga la shu rai ba u ta u maw dei une bad ym donkam shuh ban ia ar ne laitatien ne ban dang ia pyrkhat bakla bakli. "Bah Dring", nga la ong, "nga la ioh ia ka jingiathuhkhana, namar kata sdang thoh noh kumne...". "Phi te u ba kham bun ktien", u la knieh ktien ia nga,"peit ho ioh makna ei ka jingthoh jong nga". "Em"nga la ong, "lada kumta, shu sngap shwa kein wat pat thoh lada phi sngewdei sa thoh pat. Lada dei ne lait, shu sngap mynta ngan iathuh La tei ia ka iing halor ka nongrim, la sei ia ka nia halor ka nongrim, bad la mane ia u Nongbuh u Nongthaw halor ka nongrim, kumjuh ruh la seng ia kane ka Nongbah halor une u mawnongrim u ban bat ia ka kyrteng junom katba dang sah ka pyrthei. Une kein u dei u maw nongrim jong kane ka Nongbah, wat lada ka la duh ka la dam noh bad wat haba ka pateng longdien ka klet jynduh jyndam, pynban une u maw un iai bat ia kane ka kyrteng junom. Te u Longshwa hashwa ba un lum ia u pait u hajar, shwa ban tei ia ki khyrdop ki kharai, shwa ban tei bad pynieng ia u rishot iing sad iing blei, ka duwan ka dupat, u bat ia u klong u skaw ban suit ban shor ban duwai ban phirat ia u Nongbuh u Nongthaw halor jong une u maw; ban roi u tnum u tyndai, ban roi ka kamai ka kajih, ban eh ka ksaw ka kpong, bad ban ieng rangbah u Ryngkew u Basa". Nga dang mut ban bteng shuh hynrei lap ba kren pynwit noh u Bah Dring. "Imat ka dei shisha kumta mo ade"? u la ong. "Weng noh ia

ka 'imat mo ade' jong phi", nga la jubab, "hynrei pyrkhat ia ki kyrteng shnong kiba don hapoh kane ka ri u Hynniew Trep, hato kim bun kiba sdang da ki ktien 'Mo bad Maw ?" "Lada leit peit yn lap ia ki maw kyrteng jong ki". "Nga sngewdei phi ia kata ka jingong jongphi", u la ong bad u ai dak artad ban ia hiar noh na uta u maw.

Ngi la ia hiar na uta u maw bad haba ngi la ia iaid kumba shiphew jam ne, u Bah Dring u la sangeh kynsan ngek bad phai dien artad i kumba u sahnud ne Klet aiu re halor uta u maw. "Balei", nga la kylli kynsan "Nangne napdeng kine ki maw", u la ong, u da kdew artad napdeng u Mo-lapngar bad u Mo-ka Luh-ka Iaw, "ki ong, ba don ka lynti khim mawkyrdon kaba ialam beit shaduh krem. Ym lah ban pynthikna haduh katno ka long shisha kata ka jingong hynrei mynta ym idon dak don dien shuh namar ba la tap da ki niut da ki nier bad ka khyndew". "Ngan pyrshang ban pynthikna ia kata," nga la ong," phi la pynkynmaw ia nga ia ka miet ha kaba la wan rung kyndit ki briew u Syiem Synteng. Ka khana pateng ka ong ba ha kata ka miet ki kynthei ki khynnah, ki tymmen ki kro ki phet rieh na kawei ka lynti khim kaba ialam kyllain lyngba ka krem shaduh ki lum Mo-Iambei. Nga ngeit skhem ba kane dei kata ka lynti namar ba ka beit bha thik sha kita ki lum". "Khlem artatien nga ngeit ba ka long hi kumta", la kem ktien u Bah Dring bad ngi la ia iaid artad.

Katba ngi dang ia iaid kyllain ia u lum da ka jingthmu ban leit poi noh sha ka jaka ba ngi ia thiah miet, ngi la ia

kynduh hangne hangtai ia ki liewdulong. "Kine pat ki thliew aiu phi?" nga la kylli ia u Bah Dring. "Oh, nga la klet ban iathuh", u la ong, "kine ki thliew ki khot ki sup ha kiba ki thep ia u kba u krai ban lait na ka jingpynjot u nongshun u nongpen ha ka por ka wait u sum". "Haduh katta pleng ki sian buit?" nga la kylli lyngngoh. "Phin lyngngoh lei, ba wat u khnai u risang u dang nang ban buhiich jingbam hapoh thliew hapoh syar ban lait na ka um na ka ding, katno taim lei u khun bynriew phi?"

Katba ngi dang ia iaid ngi la ia pyrkhat kai artad naduh mynno la sdang ban tei ia kane ka Nongbah. Ia ka jingkut bad jingjot jong ka dang lah ban ia antad malu mala namar ba kam pat da slem than hynrei ia ka jingsdang jong ka pat, kaba shitom jingmut ban ia pyrkhat. "Lada ot kurat ia kine ki diengbah", la shu antad lam biria u Bah Dring," lehse lah ban tip ia ka rta jong ka Nongbah da kaba niew ia ki syrtap doh jong ki dieng". "Lada leh kumta", nga la ong "phin lap ia karta ba pura jong ki dieng kein phi, ym ia ka rta jong ka Nongbah. mano ba tip ba kine ki dieng tymmen kiba ieng mynta dei pynban ki ksiew pateng jong ki dieng mynshwa". "Haba kumta yn leh kumno heit?" La kylli u Bah Dring, "ot kurat noh syndon da une u lum ?" "Lada kumta ruh phin nym lap ia karta ba phi kwah hynrei phin lap ia karta jong u lum hi kein", nga la ong bad ngi ia rkhie artad. Ngi la shu ia iehnoh ia kane ka jingiapyrkhat kai ban dang ia pyrkhat pat namar ngi sngewthuh shai ba ngin ym lah rai hangta hi. Lada shu

rai madan, ngi sheptieng ba ioh paw jler thylliej ei ha ka khmat kane ka pyrthei shai.

Ynda haba ngi la ia poi haba don ki paitbah ngi lap ba ki la ia kynrong ban ia leit noh. Ki duhalia ki la ia kieng ia la ki tiar put ki tiar tem jong ki bad u Lyngdoh u la dep knia ia u syiar krad lynti bad u la dep thoh snam lut ia ki ksing bad tangmuri baroh. Ia une usyiar la ngeit ba un krad lynti naduh nangne haduh Duwan Lukhmi bad u ban iarap ruh ia ka sur ki duhalia.

Ngi ruh namar ba ngi la ia don bynta ha kane ka jingiaiaid pilkrim, ngi la ia pynkhreh ia lade ban ia iaid bad ki. Ngi la ia tawah dimiat ia la ki jain bad pynskhem ia la ki panpoh. Nangta ngi la ia pynkhieh mar uwei u diengduh namar haba hiar arsut, ki kjat ki lah ban syntuid halor ki sla dieng sla siej kiba tap rben ia ka sla khyndew. Mynta, ka jingiaiaid ka la sdang ....

SHA DUWAN KA LUKHMI.
(LYNGKHOT - 4)

Ka Sngi ka la kiew kumba arphew pruh bad ka lyer ka ri khlaw ka la kham syaid lait noh tang ha ki jaka dymmiew ba ym lah prong ki kjat sngi bad ha ki lynti khim lyngba ki krem ba ka lyer khriat ka phyrngap ka dang sah khyrdong. Ka jingiaiaid mynta ruh ka long kum kaba mynmiet hi. Ki duhalia ha khmat, bud ki Khlieh Sankur bad nangta bud sa u paitbah. Ka jingiaiaid ka long kaba suki katkum ka sur jong ka ksing lam lynti.

Namar ba ka jingiaid ka long kaba suki kumba nga la ong, ym kum ka iaid beh dawai ne kum bym lap lieng, nga don por bha ban peit sha ka diang bad ka mon don aiu. Ka khyrdop haba peitbha kam dei kaba da khim eh hynrei ka biang hi ban ia iaid Phareng tehhar. Ka jingkhim than jong ka ka long lehse na ka daw jong u jumai bah basah khana ka Ri Khasi. Ym don jingsangeh ne jingleh niam eiei ha baroh shilynter lynti, namar ia ki jingleh niam baroh yn pyndep harud Umtung ha Duwan Lukhmi. Da ka jingiasyllok bad katto katne ki paralok ba ia iaid ryngkat, nga la ioh ban lum luri-lura ia ki kyrteng jong ki maw, ki lum bad ki jaka bad la bthah ia nga da kiba ia iaid ryngkat ban leh shalak khmat ynda la wan phai na Umtung, namar ia ka jinglehniam yn pynkut ha phyllaw ki Syiem, kata ha ka jaka ba ngi la ia thiah miet.

Ki kjat sngi balung ki la eh bad la iohsngew ia ka jingkluid jong ki. Namar ba ym iohthiah pura, nga la sngewthait sngewshiang bad sngew tyrkhong shirukom. Nga la kwah ban ioh shongthait bad ngam sngewangnud shuh ban ia kren briew. Nga la kynriah shijam sharud lynti ban ailad ia ki lok ban nang iaid bad nga la ieng ap ia u Bah Dring uba iaid kham pajih nadien. Ynda u la poi hajan u la sangeh. "Phi la thait?" nga la kylli. "Ew nga la thait phi, nga sngew kumba ki kjat jong nga kim treh kit shuh ia nga", u la jubab bad ka ñiad syep artad. Nga la iohi ia ki symboh syep kiba snoh ha ki ngap bad shalangmat jong u, ia ka jain tawah step u la khylliap bad u la tynghap ha tohtit. "Kumno phi thait", nga la kylli pharep ia u bapli haba ia lade ruh nga la thait hi kumjuh, "haba tang shikynta ruh kam pat lut ka por ia iaid?" U la peit ia ka khadu por ba u deng ha ryndang kti bad nga iohsngew ba u thnum khein por. "Hynriew baje...oh em,... hynriew shiteng, ... hynniew baje... hynniew shiteng, ...

hynniew laiphewsan ka mut shikynta bad san minit". U peit sha nga, "Shikynta bad san minit ngi la ia iaid", u la iathuh. Tang arngut hi ngi ia iaid na dien jong u paitbah. Hateng-hateng haba don ki shiah sohot nga shem shitom bha ban iaid namar ba ngam don juti bad ba ngam ju phong juti hi ruh. Nga iaid dkoh bad teng teng nga la dei ban sangeh ban sei ia ki shiah kiba thar na ki pohjat. "Shish", "phi iaid kum ka kynthei", la ong u Bah Dring, "sarat ia ki shiah sohot ruh phi da shitom haduh katto katto ? Iaid kumne seh". U iaid kyrdem aitad hakhmat hakhmat ban pyni rukom ia nga "To nang iaid phi" nga la shu ong. "phi ba don kito ki khnap Phareng". U la rkhie pyniam iem ia nga haba u iohsngew ba nga khmium bad ba nga tim ia kita ki shiah sohot Nga pat hapoh mynsiem nga sat sia bad ap kabu ban rkhie bein ia ki juti jong u. Shiphang ynda poi ha ka jaka ba kham pynnoh bad ba tap rben ki sla siej sla dieng, nga iohi ba ki kjat jong u ki la sdang kyiuh bad thap syntuid tangba um nud ud ne khmium namar u sheptieng ioh nga ikhie bein. "Kham kloi seh. ngi la kham sahdien te phi", nga la ong. "To seh, ngin kham iaid sted ynda lait kane ka pynnoh syndon". u la ong Mai kumta hi ki juti ki syntuid kynsan bad um don bor shuh ban kyrshan ia lade bad lada um lap kloi ba piam ha u dieng uba don hangta haiud lynti, khlem pep u la dei ban thung baji "Nga ong ia phi ban kham iaid sted, phi pat phi mut ban maieh syndon ne?" nga la ong bad ka rkhie iapler pynlait nong ia u bapli. U peit sha nga, "Ama, ki shet kine ki khnap Phareng khun ka mare", u rkhie artad. "Yn leh kumno phi," nga la ong, "u briew u bym ju bym ju nang ban hun. Uba pyndonkam nyngkong ia ki juti lehse dei uba bishni ia ka jingdon khnap ki mrad. Mano ba tip ba lada u Blei u ai khnap ia u briew, un kwah pat ban sloit ia ki". "Phin leit tip shuh", la jubab artatien ma u bad ngi ia iaid artad.

Ha ka shiphang ia iaid ngi poi pat ha ka jaka kaba ki khot Mosympat Kane ka long ka bynta bakut jong ka Nongbah kaba sha ka liang trai shnong bad la pynlong ia kine ki maw kum ki maw khyrdop jong ka Nongbah pyllun baroh kawei Ka jingjngai naduh Mo-Iapngar, kata ka tduh ba sha khlieh, haduh Mosympat, kata ka tduh ba shatrai, ka long kumba lai kilo mitar tam ne duna I a khot Mosympat ia kane ka jaka namar ba shisien la ong ba uwei u nongwei uba long u nongsyntiat ri u la ioh rung tuh shapoh ka Nongbah ryngkat bad ki trai shnong ba dang ia wan rep Ki nongap khyrdop kiba peit bniah synnia sngi ia ka jingiarung ia mih jong ki briew, ki la ioh kem bad la sympat ia u hangne

Kane ka jaka ka long kaba ma shikatdei eh ban iaid lynti khamtam ha ka por miet Kumba shispah pruh eiei ka lynti ka iaid na rmiang jong ka synrang maw kaba ieng beit kum ka kynroh, iaka jingjylliew pat ngam nang ban antad namar ba ngam shlan ban jngoh Hateng hateng pat ki don ki 'liewlep kiba jylliew ia kiba la pun da ki dieng tylli ban iaid Nangne ka lynti ka iaid kyllain bsein bad ka leit rung sha khap jong ki artylli ki maw Kine ki maw ki long kiba jrong ka rynieng bad ka lynter bad kiba heh bha kim long kiba thung u khun bynriew hynrei ki dei ki mawlong mawteh jong ka mariang hi Ka jing iajngai jong ki ka long tang kumba saw pruh uwei na uwei pat La pynlong ia kine ki maw kum ka khyrdop kaba skhem tam bad nangne ki sdang ki kharai ki palit kiba ker kut ia ka Nongbah pyllun baroh kawei Mynba dang ieng rasong ka bor ki Iapngar ki khlawait ki ap synnia sngi hangne bad la plie ia kane ka khyrdop tang arsien shi sngi, kata mynstep kaba dei ka por leit lum leit wah, leit lyngkha leit risai bad janmiet kaba dei ka por ba wan phai ki paitbah Ka juk jong ki dei ka juk u sum ka wait namarkata,

ryngkat ki ia trei ia ktah, ryngkat ki ia bam ia dih bad ryngkat ki ia im ia iap. Uwei pa uwei u rangbah briew naduh uba la imnong u dei ban biang ki tiar ialeh ki tiar iada bad u dei ruh ban long uba kloi ban pyndep la ka kam rangbah ha kano kano ka por ba dawa ia u. Namarkat, kat sha ba u leit - Ha tyrpeng u kieng ka stieh, ha syngkai ka ryngkap, ha ka kti kadiang ka ryntieh bad ha ka kti kamon pat ka wait ne u sum, Ki wait ki mohkhiew, ki knup ki trap bad ka jasngi ka janong, kit ki kynthei. Haduh mynta mynne kane ka dur ka dang paw hi byrngut byrnget ha kine ki thain. La shisha u rangbah um rah shuh ia ki tiar ialeh jong u, ki kynthei ki dang kit hi ia ki tiar rep jong u khamtam ha ka ia trei bara*

Nalor kine ki maw lah ban iohi kyndiang ia ki lyngkha kba ka phud Umtung bad phud Myrhang ia kiba la pynlong thor da u Longshwa. Lah ruh ban iohi ia ka surok Pi-Dabliw-Di kaba iaid beit kumba siat khnam na shiliang sha shiliang ki lyngkha kba ka wah Myrhang. Ha trai u lum kumba shiteng kilo mitar nangne don ka shnong Liarsluid kaba tang kumba shiphew tnum iing eiei hynrei kaba long pat ka shnong kaba la kham rim ha ka rta.

Nalor ba nga la thait, nga sngewshiang ruh artad. Nga sngewthuh shai ba nga kwah sha namar ba la mlien ban dih sha. "Bah Dring", nga la ong, 'nga kwah sha te phi". "Oh", la jubab ma u, ha ka sur kaba sngewshngain, "phin khuslai lei, ap satang shiphang ynda poi ha Liarsluid phin lah dih katno". Nga tharai ba u shu kren biria namar ba u iohi ba nga la thait. "Nga ruh nga sliang sha kein phi", u la ong, 'ngi uba la mlien ia ka sha khie thiah, ka sha shiteng sngi, ka sha kynrong leit trei, ka sha shong kai, ka sha kynrong leit thiah, nangta sa ka sha dih kai...". "Sha shi sha hi kein". La

kem ktien ma nga, "haba shong ha iing lei lei shu dih shi dih long kumba bishni ban sah tam ka shini" "Kane ka dih sha kaba iap phi ia ngi u rangbah briew uba leit ba wan kumne. Imat kane ka sha ka mut ia ki kynthei kiba shong harud dpei naduh ba mih ka sngi haduh ban da sep ka sngi, ne kumno phi ong?" la kylli pan mynjur u Bah Dring "Nga tharai te phi", nga jubab mynjur artatien

Ynda poi ha Liarsluid nga la iohi ba ia shong ki kynthei kumba arphew ngut ei ei ha baroh arliang lynti Don ruh ki khiew sha bad ki shang kiba la kynton da ki jingbam, ki klong bad ki tyndong 'iadum Napdeng jong ki nga lap iohi ia kawei ka kynthei kaba long Kristan Beit-beit nga leit sha ba don ma ka bad nga ong "Oh phi ruh phi dang iashim bynta seh mo ha kane ka kam?" Ka, namar ba ka sngewthuh ba nga mut ban lorni ia ka jingngeit jong ka, ka la ong, "Em, ngam shym wan shaw tan ba kin ia wan lehniam ha phyllaw jong nga hynrei nga wan leh ia kawei ka kam babha, nga wan ai jingbam ba phi ia thngan" Kum u mrad ba dei kuli na jingsiat, shikyntien ruh ngam lait ang shuh" Sa u Lyngdoh pat nadien u pyrta, "Hei, kine ki kynthei kim shym wan hangne ban ia kren kai ho, hynrei ki wan ai jingbam thngan ia ngi". Kumta nga sngew ba wan her sa uwei pat u kuli na shadien bad u dei najuh Haba thngan bad ba thait, u briew u shait long khong khong ka mynsiem Nga la mut ban phai ia ai reng bad u Lyngdoh hynrei lap ba nga kloi pyrkhat ba ha kane ka sngi, ka ain kam don satia bad nga. Nga phai dien bad nga leit shong noh ha syndah u Bah Dring. Tang mar ia shong nga iohi ba u la wiat bad u ong, "Phi la ioh sha?" "Em phi nga la ioh pynban ia ka tla", nga la jubab pynsted. "Lada kumta, shong khop bad ap noh hangne shi jaka", u la ban ktien biang bad u rkhie artad.

Katba ngi dang ia dih sikret, nga laiohsngew ba u Syiem u la ai hukum ia ki kynthei ba kin ia sdang sam sha noh. "Shi ka kynthei plak", "nga la kren khnium," kaba am tang ka ap hukum imat wat ban bam ja ruh kam ia nang shuh". "Sngap phi", la kren ujor u Bah Dring, "ngi ki nongpule kot ngim bna eiei ia ka akor ki kynthei la jong, lehse ngi kham tip ia ka akor ki kynthei nongwei pynban". Hamar hangta wan iaid ka kynthei sam sha na khmat jong ngi. "Ei Kong" nga la ong, "sdang nangne seh sngewbha". "Sngap seh phi uba kham bun ktien than", la ong u Bah Dring, "kam la tip mo phi ia la ka jong ka kam".

Baroh ki nongsam bam sam dih la sam nyngkong ia ki duhalia, nangta ia ki Khlieh Sankur bad ter ter sha u paitbah. La sam nyngkong ia ka 'iadum kaba long ka jingdih trai ri, ne kumba don ba ong, kaba long ka trai muluk ka trai jaka bad la pyndonkam da ki laiphew pateng mynshwa ha shwa ban wan kiew tyngkong ka sha. Ki theh na u klong ha ki jahoh kiba dang thymmai bad ba dang im bha nger nger. Lada theh 'iadum ha ki pela, ym ibang satia hynrei haba theh pat ha ki jahoh, ki klong umbiah ki bthei shwa ban mad. "Kumno ngin ia kner lem mar shi jahoh?", nga la kylli pan jingmut na u Bah Dring. "Em phi, mynsngi te ym long ba shit than", u la jubab. Nga sngap noh bad ngi shu ia kyrngah tang ki khlieh haba wan iaid ki kynthei sam 'iadum na khmat jong ngi. Uwei u lok uba shong hajan jong nga u la shim ia ka jahoh bad u la rah ia ka haduh jan shyntur jong u. U la bat ia ka shiphang kumne i kumba u sngew muja ia ka jingiw jong ka jingdih.Nangta u mad khyndiat kumba u kwah ban mad la ka long kaba bang ne em. Nga la ijawdud ia kata ka jingleh jong u bad nga la ong, "Ei Bah, to sngewbha dih kloi noh seh, ngam sngewlah shah ia ka jingsma kato ka jingdih jong phi te". Kum u briew uba la

ioh ia ka kyndon jingkren kaba skhem, u la jubab khlem phai satia sha nga. "Lada phim lah shah, sngewbha leit shong noh shawei phi", u la ong. U Bah Dring u shu rkhie. "Balei phi rkhie?", nga la kylli ia u. "Bat kato ka pela, ioh hoit kato ka sha", u la ong. Ynda nga peit, ki nongsam sha ki la poi ha khmat jong ngi. Ki la buh mai shipela ka sha bad mar arsong ka jingbam. Mar ia dep sam hi nga la shim ia ka pela bad dih artad, nga shim ia ka song jingbam kaba rit, nga la plied ban peit la ka dei ka jingbam aiu. Nga shem ba u dei u kpu. Namar ba la thngan than nga shem ba u da bang shisha sngew kumba u dei u jait jingbam uba ngam pat ju mad mynno mynno ruh. Nangta nga plied sa ia ka song kaba kham heh bad nga lap ba ka dei ka jashulia kaba lieh phyrnai bha imat ba la shop bha ia u khaw shwa ban shet. Nga mad nga shem ba ka bang shngiam bad bang sboh. Haba la lut mar shiteng., nga la sngewngiah shoin bad ngam sngewlah shuh ban bam: sngewmat kumba la khleh ia kata ka ja bad ka khlein sniang. Nga la pyrkhat ban bam noh satang shikyntien bad ia kaba tam pat ngan bret noh sha ki ksew kiba ia ap sharud. Kumta baroh san shympriah nga sot ia ka ja bad bluit mih ka kshong kaba rben bha "Hai re !" nga la ong hapoh mynsiem, "sah pynban kaba bang du pleng. Ban bam ruh ym lah shuh ban bret ruh la sngewbynnud.Ngan lehnoh kumno kumto?" Nga phai sha u Bah Dring, nga iohi ba u peit shain iala ka jashulia i kumba ma u ruh la hap ha kajuh ka apot kdang syndet kum ma nga. Nga la rai dukhi khait ban bam lut. Ynda dep bam nga la sngew donkam ban ioh jaka shaniah hynrei namar ba ngi ia shong ha shakiar iing ki briew, nga là kynran khyndiat shadien bad shaniah artad ha u rishot khrum. Nga sngew ba ka bam ka la dap haduh ryndang ne kieng trap kumba don ba ong.Lada ki nongsong jashulia kim phon da kaba buhrieh kshong, lehse marshiteng nga la dei ban bret ia ka. Hadien

ba la ia dep bam, ki kynthei ki sam kwai mar shikyntien, nangta ki ialum ialang ia kitiar ki tar bad ki ia leit noh sha la ki iing ki sem, ki kam ki duk jong ki.

Ynda haba la dep ka ia bam kwai ka dih duma bad haba la ia jah thait jah jrem, ngi la ia kynrong noh ban bteng ia ka jingleit. Hadien ba ngi la iaid lait ia ki katto katne ki pynthor kba, ngi la poi......

HA DUWAN LUKHMI (LYNGKHOT - 5)

Kane ka dei kata ka duwan ha kaba la pynjaw ia ka snam jingknia naduh ki phew pateng ki bym lah shuh ban bud dien. Dang ha kata ka juk ka wah Umtung kam pat long kumba ka long mynta. Te khnang ban ym don ka jinglyngngoh ia u longdien shaphang ka dur hyndai jong kane ka jaka, ngan batai noh hangne khyndiat katba lah ban tip tang ban shu ia iohi byrngut byrnget. Namar lehse lada batai bad iathukhana mynta ba myn shihajar snem mynshuwa ia ka Sor Shillong la tap da ka 'lawbah 'lawsan, ba ki hati ki kyndat ki khla ki krung ki iaid laitluid laitlan; yn ym don shuh u ban shah shkor bad ym sngewshong nongrim hi ruh ia u nongiathuh. Te khnang ban nym shah kynnoh nangang ia u tymmen u san u ban iathuhkhana hadien habud, ngan batai noh kumne shaphang ka jinglong hyndai jong kane ka jaka, ba ym pat jngai than na kata ka juk bad ba dang lah ban iohi ia ki dak ia ki dien myndang khynnah ka rta la jong.

Baroh shilynter kane ka wah la tap da ka 'lawbah diengum. Ki khah ki sder, ki kdait ki japung kim ai lad satia iaka kjat briew ban phrung shapoh. Ha ki bir bad ki jaka ktieh ki paw ki dien bad ki dak kyntur ki sniangbri. Hangne hangtai ki don ki dak ba iaid ki hati bhur bad ki dienjat u laiphew mrad ki syrtap ia ka sla khyndew. Namar ba dang rben ki khlaw, ka wah Umtung ruh ka dang heh, ka dang jylliew bad dang bun ki thwei kiba shi suhkti bad ar suhkti. Baroh ki jait dohkha kiba don ha ki wah ka Ri Khasi-Pnar ki don hangne ruh, lait noh tang ki dohkha Dkhar ia kiba ka wah Umtung bad wah Umiam ki khein sang ban ai buin Ki shalynnai pyrthieh ki syrtap ia ka sla um bad ki dohkha dohthli ki jngi ha ki thwei bad ki khriang. Bun spah tylli ki bir ki don ia kiba la pyndam bad pynlong thor mynta. Kawei na kita ki bir dei ka Bir Khyndai kaba don ha pyrshah Mawtneng ia kaba dang pynlong hali dang shen. Ha kane ka bir ki ong u shong uwei u 'lenum uba la pura ka jingsan. Miet bad sngi u dem harud ka bir ban kem ia ki mrad kiba hapoh ka bor jong u bad haba wan pat ki mrad kiba kham khlain bor, u sum noh ia lade shapoh ka bir. Ha kawei ka sngi wan iaid nangta khyndai tylli ki hati bad ba imat ba la sngewkhlain bor u la kwah ban ia tynjuh bad ki. Ki la ia lympat shiphang. Ynda haba um sngewlah shan shuh, u la sum noh ia lade shapoh ka bir. Ki hati namar ba ki isih ia u kynja bsein, ki la hiar baroh khyndai tylli tylli ban bud dein ia u hynrei uwei ruh u khlem mih shuh. Na kata ka jingjia la khot bir Khyndai ia kane ka bir.

Nalor ka jinglong 'lawbah'lawsan kane ka jaka ka don ruh ka jingshisha jong ka jingshong shnong ha kine ki jaka naduh ka Juk Maw ne ka Juk Diengiei u Hynniew Trep. Haba iaid kai shang kai sha khlaw sha btap ne haba puh kper puh lyngkha, ju lap kynrei ar tylli ki jingshisha ba kham

kynrei-Ki sdie maw bad ki lyngkhot lyngkhai khiew khyndew. Ia kine ki sdie maw la khot paitbah ha kine ki thain kum ki sdie pyrthat ne mohkhiew tyndep La ngeit ba ha man ba pom pyrthat u sdie jong u u sahkut ha ka maw ka dieng ne ha khyndew Nga ruh dang khynnah nga ngeit kumta bad ym ju nud ban khai ne iah kai sha ing namar ba ki rangbah ki ong ba sang. Ynda haba nga la leit skul bad haba nga la pule ia ka Juk maw ka histori, nga sa tip ba pleng kim dei ki sdie pyrthat hynrei ki dei pynban ki sdie ba la pyndonkam ki kpa tymmen la jong pynban

Ha kawei ka sngi katba dang ia puh kper bad uwei u tymmen nga la ioh khai uwei u sdie maw Ha ka por ba ia shong thait, nga la pyni ia u ha uta u tymmen bad u la ong khlem pynslem ei ei ban pyrkhat ba u dei u sdie pyrthat. Nga la iathuh ha u ba ki dei ki sdie ba pyndonkam ki kpa kulong kumah bad nga la batai ruh ha u katto katne shaphang kata ka Juk Maw. Kum u khynnah uba la iehnoh buin, uba sngewrem bad iamrem lada iathuh ha u ba shisien u kjit buin na shadem ka kmie, une u tymmen ruh u sngewrem bad iamrem haba nga iathuh ha u ba ki kpa tymmen jong ngi ki la pyndonkam ia kine ki tiar maw shisien mynshwa. La nga batai katno katno ruh um ngeit satia bad khatduh u ong ha ban sa ia sdang trei artad, "Tang u kpa tymmen jong me uba pynlong sdie sa da u maw"

Da kaba lap kynrei kynrong ia kine ki maw nga shait pyrkhat ba imat kane ka jaka ka dei ka madan ialeh thma ne ka jaka beh mrad ne ka jaka ba la shong shnong hi naduh hyndai hynthai. Hynrei haba peit pat na ka jinglap kynrei ia ki lyngkhot lyngkhai khiew khyndew bad pliang khyndew, sngewdei ban ong ba ka dei ka jaka ba la shong shnong ki

briew hi. Haba peit ia u maw uba la shna ia kine ki sdie i kumba um don ha kine ki jaka. Lehse ki wan kit na shawei ne dei ki tiar ba shalan na shabar shnong kumba shalan tiar ka juk mynta. Hapoh ka krem Tahbom kaba ha pyrshah Mawbri don hapoh kawei ka synrang maw ki maw kiba la shtah kum ki bom bad ki ksing. Tangba la shu iehnoh hangta imat na ka daw ba shitom than ka jaka ban sei ia ki. Ha uwei u mawlong haneng Mawtneng paw byrngut byrnget jong ka jinglong lyngkhuid ka kynthei. Haba peit bha ia kumba kam dei ka jingpynlong ka mariang hynrei ka dei ka jingoh dur u khunbynriew hi. Hajan Mo-Iambei kaba hap hapoh ki pud ka Nongbah Iapngar hi, don ki dienjat briew kiba paw shai bha halor uwei u maw ia kiba la ju ia kren paitbah kum ki dienjat Ramhah. Hynrei ha ka jingiohi jong nga imat ki dei hi tang ki jingoh dur u barim. Haba iaid kai shang kai sha lum sha wah da ki khmat ba peit bniah ki dienjat u Longshwa kim pat lip soit hynrei ki dang sah kynmaw hi hangne hangtai.

Mynta ngan ialam biang ia phi ki nongpule sha Duwan Lukhmi, hynrei namar ba nga la ialam kyllain than, nga kular ban thoh bniah ia baroh ki kyrdon lehniam katba nga lah ban iohi bad iohsngew. Tang ia ki kyntien duwai phirat u Lyngdoh, ngam kular ban thoh bniah namar ba ngam lah ban iohsngew. Balei nga ong ba ngam lah ban iohsngew, ka daw ka long ba baroh ki bym dei ki jaid Sankur ki dei ban ieng peit kai na shabar u pud ka Duwan.

Mynshwa kane ka jaka lehniam ka long kaba heh bha bad ha ka por ba dang khynnah ma nga ruh nga iohi ba ka dang don sa kumba shipawa akar ei ei ka jingheh, hynrei katba nangmih ki snem ki trai jaka kiba don jaka hangta ki dang tuh irat shi mohkhiew pa shi mohkhiew bad mynta ka

sah kumba arphew pruh. Ia ka Duwan la kynton da ka khyndew bad la pynieng artylli ki rishot ha kiba la buh pyngkiang halor jong ki ia u siej tylli. ha une u siej ba la buh pynkiang la pynshaniah ia ka ktang um ba arpung. La buh khnang ia kane ka ktang um naka bynta ban pynsum ia ki blang shwa ban knia ia ki. Ha baroh arliang ka Duwan la sieh artylli ki waitlam kawei sha kadiang bad kawei sha kamon. Ha khlieh jong kine ki waitlam la buh ia ki symphiah, Sawdong jong kane ka Duwan la ker baroh sawdong bad ym bit mano mano ruh ban rung lait noh tang ki duhalia, u shutia bad ki Khlieh Sankur. Ki paitbah ki bun bha ha kane ka sngi bad ki ia ieng pyllun ban peit kai na shabar u pud, Ka snap kynthei lei lei kam bit ban pyndei kjat ne pyndei ktien bad ki kam kiba ki leh hapoh Duwan. Kawei ka kynthei kaba long ka lok jong u wei u duhalia ka la rung shapoh u pud ban shim ia ka pla na u lok jong ka. Ka la shah mai la biang ha u Lyngdoh kat haduh ba u la mut ban dain kuna ia ka lada kam kloi ban pan map bad nguh arti ia u. Nalor nangta, uno uno uba la rung shapoh um bit shuh ban mih shabar kat ba ym pat dep ka kam. Khlem ka jingai bor u Lyngdoh kim bit ban bam kwai ne dih duma bad kim bit ruh ban ia kren bun ktien bieit. Tang u Shutia uba lah ban mih bad ban rung namar ba u dei u nongpynbiang tiar pynbiang tar ia ka lehniam bad uba long ruh u shakri ka Duwan ha kane ka por.

Shwa ban sdang ka lehniam u Shutia u la wan rah ia u klong uba heh ia uba la pyndap da ka 'iadum bad u la pynkhamti ha u Basan Rymbai uba long u basan niam. U Basan u la sam mar shi jahoh ia kito baroh kiba ia don hapoh u pud. Nangta u Lyngdoh u la ai bor ban ia bam kwai bad ia dih duma shwa ban sdang ka kam. U Bah Dring u la sei ia la u khulom bad ka kot sada bad u la pynkhreh ban sdang thoh

katba lah ban iohi bad iohsngew. "Ia ngin ia rung shapoh Duwan", u la ia wer ia nga. "Khnang ba ngin iohsngew kham bha ia ki ktien duwai phirat u Lyngdoh. Kita seh kiba donkam eh". "Ki shah hi tharai ban ia rung"? nga la kylli. "Ia nga te ki shah hi namar ba nga dei u jaid Sankur", u la ong, "hynrei ia phi pat te ngin da ia leit pan bor kein lada phi kwah ban rung". Sa ba ngan phah leit pan bor ia u namr ha ka jingshisha nga kwah hi ban leit rung shapoh hynrei lap ba nga poi pyrkhat noh ba ym bit leh jubor ia kano kaba ki ong kaba ymbit ne kaba rung. "Khie rung noh tang ma phi". nga la ong, "Ieh ngan mat peit noh ma nga nangne na bar ym lei lei". Kumta u la rung noh shapoh da ka jingmut ban iohi bad ban iohsngew.

Haba la dep ka ia pynbeit kam pynbeit jam, ka bam kwai ka dih duma, ka lehniam ka la sdang. Ha khmat ka Duwan shong u Lyngdoh, u Syiem u shong sha kadiang bad u Sohblei sha kamon. Hadien jong ki ieng ki duhalia bad kiwei katba ia don. u Shutia u bun kam ban peit sawdong ka jylli ioh don u ksew ne ka kjat ka kti jongno jongno kaba rung bad ba pyntam shapoh u pud. Lada don, u tied da u diengduh jong u. U ksew baicit kynrad jong u wei u duhalia u la pynshitom bad pyndik ia u Shutia shikatdei eh. Haba beh na kawei ka liang, u rung na sha kawei pat haduh ba u la dei ban teh da la ka jainspong shabar u pud. U Lyngdoh u la buh ia u skaw halor ka Duwan, bad ka jinglehniam ka la sdang.

Nyngkong eh la knia ia u syiar krad lynti ia uba la ngeit ba un leit byrta sha khmat ka khet ka 'Lei Lukhmi. Ynda u la dep duwai phirat, u Lyngdoh u la ot ia u bad u la bret ia u shapoh ka'wei Lukhmi. U syiar u la kyrthlap ha sla um katba kam pat mih lut ka mynsiem bad ki duhalia ki leh la ka

kam put kam tem jong ki. Ynda haba uta u syiar u la iap u Lyngdoh u la hukum ia u Maji uba na ka jaid ryngkhang ba un leit khar ia ka met iap. Nangta u Lyngdoh u la shim bad u la puid ia ka kpoh jong u bad la iohsngew ba u pynbna da kaba kmen ba ka lehniam ka iaid beit bha bad ba ki blei ki mynjur ia kane ka kam mynta ka sngi.

Nangta pat, u Shutia u la wan ting ia ka 'langkmie shapoh Duwan bad u aiti ha u Lyngdoh U Lyngdoh u la pynieng ia ka ha khmat ka Duwan bad u la sdang ki ktien duwai jong u. Hadien kumba arkyntien kwai nc, u la shim ia ka ktang um bad u la pynsum pynsleh ia ka khnang ba kan long kaba bit ban leit paw ha Dwar ki blei U Shutia u la wanrah sa ia ka wait pom blang kaba jrong kumba laipruh bad kaba la shut nep bha la kane ka wait la ai ha u Syiem namar ba dei u Syiem u ban pom U Lyngdoh, haba la dep ka kam jong u, u la hukum ia u Syiem ban pom ia ka U Syiem u la rah suki ia ka wait kaba phyrnai bad phalang kum ka iit namar ba la shut bha ia ka. Hamar ba un pynhap ia ka wait ha u ryndang ka blang, nga phai noh shadien namar ba nga itriem ban peit pyrshah. Ha ka juh hi ka khyllipmat ba nga phai shadien, nga la iohsngew ia ka jingkhynwin jong ki ksing ki tangmuri bad ki shalymmen ir. Nga phai bad nga iohi ba ka met ka blang ka la kyrthat ha sla ka 'wei Lukhmi. U Syiem u ieng phuhmat-Ka jainspong halor ka khlieh, u 'pieng ksiar ha ryndang, ki sut sarot iong bad ka ryndia tlem ba u tawah ha tyrpeng, u peit wiat samrkhie rymmuin sha u paitbah kum ban ong, "Khynraw, nga sngewtynnad ban iathuh ha phi ba ka lehniam mynta ka sngi ka bit ka biang bha". La hukum biang ia u Maji ba un leit khar ia ka met iap kaba pei ha sla um. Ka jingknia ba khatduh ka long ia u 'lang lyngraw balieh sada. Ynda haba u Lyngdoh u la dep la ka kam kumba la leh ia

ka jingknia kaba mynshwa, la hukum biang ia u Syiem ba un pom. La bret ia ka met jong u shapoh ka thwei bad la leit khar biang u Maji kumba mynshwa La pynthiah ia ki met iap kine ki jingknia baroh ha khmat ka Duwan bad ka jinglehniam hapoh Duwan ka la kut U Lyngdoh u la ai por biang ia kiba ia don hangta ban ia bam kwai bad ia dih duma bad u Basan Rymbai u la sam 'iadum biang sa mar shi jahoh Ka kyrdon lehniam kaba khatduh ka dei ka 'Ngem-Suwe' ia kaba yn pyndep da u Sohblei uba na ka jaid Maklai Ha kane ka kyrdon u Sohblei un leit hiar bad ngam shapoh ka 'Wei Lukhmi bad un tong-kyndup ia u shyiap na trai jong ka

U Lyngdoh u la hukum ia u Sohblei ban khreh noh Ha kane ka por ka sngi ka la pynnoh arsut ia ka sahit bajngum jong ka riatbah sepngi bad ki syingiew jong ki briew ba ia ieng peit kai ki la thiah kumba sawpruh sha ka liang mihngi Ka sngi ka shai phyrnai bha hynrei kumba shiphew pruh na ka, u ap u lyoh baiong rben uba kat u lum rit Nga kyrmen ba khlem pep ka sngi kan sa dum ne ka bneng kan khreh ban pynjaw symboh slap Katto katne ki rangbah ki laia tawiar ia u Sohblei da ki jain Shiphang ynda la weng ia ki jain, u Sohblei u la mih lyngkhuid tang ka sling sala lieh U Sohblei u dei u briew uba la pdengmet ka rta bad uba biang rynieng ryniot bha na khlieh ha kjat, U dei uba mih khmut mih khmat bad uba shai ka snieh doh bad haba shu kieu lyngkot. u dei u briew uba miat dur miat dar U Doloi uba na ka jaid Sumer u la shim ia u bitor umphniang bad u la kyllan umphniang ia ka met u Sohblei na kjat. Ia kane baroh la leh hapoh u pud ka Duwan. Nangta u Sohblei u iaid suki sha pyrshah ka Duwan bad u ieng ha krung u Lyngdoh. U nguh u dem lai kynti lai wat ia ka Duwan ynda dep nangta u la hiar suki shapoh ka thwei da kaba bat artad ha u siej tylli ia uba la pynkhreh

khnang na ka bynta jong u ba un snoh kumba la leh naduh mynbarim.

Ka sngi ka shai sngur bha bad lah ban iohsngew ia ka jingshitdang jong ki kjat jong ka. Nga khmied sha sahit ban peit la ka sngi ka la jan rung ne em shapoh uta u lyoh barben uba nga la iohi Uta u lyoh barben um don shuh bad la iohi satang ia ki dak jong u malu mala ba u la um kum u thah ka step. Na sha ka jingjylliew ka sahit la iohsngew ia ka sur pah ki shijur ki 'lieng kok-kylliang kiba ia king laitluid i kumba ki jngoh ia kaei kaba u khun bynriew u leh. Ka kshaid Tyrsha kaba don ha pyrshah jong kane ka jaka ka sawa halor ki maw ramsong ban ia synrop lang bad ki sur ki duhalia ka Lukhmi. Na sha lyndet ki lum la iohsngew ia ka jingpyrta u Kohkarang ban pynbna ha u laiphew baher u laiphew bapar ban sakhi lang ia ka nguh ka dem mynta ka sngi. Ki paitbah nongpeitkai ki kup shatri ban da na jingshit ka sngi bad ka kynhun masi kaba bam phlang ha ranab Umkoi ki rieh tngen hapoh ka jingkah syrngiew ki dieng bah. Ka lyer pyngngad ka wan kit ia ki sur myllung ka 'dong bisli ba put ki 'nah ap masi, ka sur hyndai hynthai u Hynniew Trep hynrei kaba lah pat ban ktik pynsmiej dohnud ia ki nongsngap. Haba ia nujor ia ka jingheh jong kane ka kynhun ha khmat jong ka pyrthei baiar, kam ia ryngkat lehse wat tang iwei i pui pui ne i symboh umjer ba kit ka lyer; pynban ha ine i phngit don ka hok, ka jingshisha bad ka akor kiba bit ban iathuh khana ha khmat ki briew bad ha khmat ki blei.

U Sohblei u ieng hapdeng ka thwei Lukhmi kum u mawbynna bad u buh ha shalangmat ia ki kti ba la khylliap kum ka dak ka jingnguh jingdem. U Doloi bad u Maji pat ki ia bat ia ka jain sala ban pdiang ia u shyiap. Ka um kam da

jylliew eh, ka shu poi tang harum sohbuin u Sohblei. Katba u dang ieng kumne u la sdang ban kren duwai da ka sur kaba jam bad nga la kmen ban iohsngew lut ia ki kyntien jong u baroh. Hynrei sniew bok pat ba hamar hangta hi ka Erpleng ba niah u khun ka stad haw-haw, ka la wan hei kyrhuh byrthen bad ym iohsngew eiei shuh ia ki ktien u Sohblei. Barobor nga ju sngewtynnad ban peit kai ia kane ka Simnai haba ka her, hynrei ha kane ka kynti nga la sngewdei ban tim ia u nongthaw jong ka. Kat ba kan iaidlait ia ka pyntha Umtung, u Sohblei u la suh khlieh khongpong ia lade kum u jakoid radbah bad la iohi satang ia ki pohjat jong u ba ki padiah ia ka sla um. U mih ryngkat bad u shyiap shikyndup bad u wan iaid suki shaiud jong ka thwei ban buh ia u shyiap ha ka jain ba pdiang u Doloi bad u Maji. U leh kumne lai kynti bad u wan kiew noh sha Duwan. U Doloi bad u Maji ki la teh song ia une u shyiap bad ki sateh snoh ha uta u siej tylli ba la buh haler ki rishot ka Duwan. Kine ki juh ki briew ki la shim ia kawei ka jain sala kaba heh ia kaba la pynkhreh lypa bad ki pynkup-tawah ia u Sohblei. Um bit ban phong sopti ne phong patlun, u dei ban iaid tang ka sling bad kane ka jain tawah haduh ban da poi ha Nongbah, kata, un phong jain haduh ha phyllaw ki Syiem ka jaka kaba la ia thiah miet.

Ka lehniam mynta ka la kut, kaba sah mynta ka long satang ka mastieh khlieh-blang ki Sankur hapoh ka kut Duwan. Ar-arngut ki ia mastieh ki da ia bat artad mar iwei i khlieh blang. Ynda dep kane ka mastieh, u Lyngdoh u la ai hukum ban tied ia ka bom ia kaba ym bit ban pyndonkam ha ka por lehniam. Baroh ki la mih napoh Duwan bad la don ka jingpynbna ba kino kino kiba kwah mastieh ki lah ban mastieh mynta. La don ka jingiashad mastieh hapoh kawei ka hali kaba heh kaba don hangta hajan. Kane ka jingiashad ka la

neh kumba shikynta tam eiei ryngkat ka risa bad ka jingriew ki ksing ki bom haduh ba la khynwin jlang

Katba nga dang peit kai nga puson aitad shaphang kane ka lehniam Lukhmi ba ka mut aiu bad ba kane ka Lei Lukhmi ka dei kaei Namar ba nga khlem iai sngew ia ki ktien u Lyngdoh bad u Sohblei naduh haduh bisdang haduh bakut ka jinglehniam ngam shemphang ei ei ia ka jingmut jong ka Nga la jew mynsiem slam ba kane ka jingwan mynta ka sngi ka la long lehnohei Hamai hangta uwei u nongshad uba la thait bha ian u li mih na madan shad bad u li wan beit beit sha ba shong ma nga nam u ba u dei uba ia ithuh bha Ngam tip kum kano kata ka jingmastieh kab i dei bad kano pat kaba lait nga la kwah ban shu iaroh madan ia ub i pli u lok namar nga tip ba ka jingiaroh hi baiobor ka shait ai mynsiem ia ki para briew Phi nang bha bai mastieh nga la ong nga itynnad ia ka iukom mastieh jong phi Phi la iaroh pharep ia nga u la jubab kumno ngan nang haba kane ka dei ka sien kaba nyngkong ba nga shad Imat phi li shu iaroh ia nga tang ba ngan jah thait Nga la sngewnoh mynsiem khyndiat nga la pyrkhat ruh ba imat une u briew un sngewiem pynban ia kane ka jingiaroh madan jong nga Lip seh nga la jubab dalade, 'nga pat nga itynnad shiiukom te phi Wat lada u kynnoh aisap ia ka jingiaroh jong nga nga imat ba hapoh pat u la kham syaid mynsiem hoi haba nga peit ka jingjahthait bad ka jingphuhmat ki paw madan ha ka shalangmat jong u Phi la thait bha mo? nga la kylli biang kum ban bteng ia ka jingiakren "Nga thait u la jubab hyniei sngewtynnad pat ba ka lehniam mynta ka sngi ka iaid beit bha khlem jingthut ne dkoh ha baroh ki kyrdon lehniam Haba kumne sngewhun mynsiem phi ha ngi uba dang ngeit ia kane ka Niam, ne kumno phi ong?" u kylli pan jingmut na nga namai lehse u iohi ba

nga dei tang u nongwan peit kai lorni ym uba don jingngeit ha kane ka niam. "Hooid kein phi", nga la shu mynjur khlem sngewthuh ei ei ia ka sdang ka kut jong ka kam. "Phim i", "la ban biang uta u lok", "u shyiap u dap bha ha ki kti u Sohblei?" Kato ka pyni ba ka "Lei Lukhmi ka hun mynta kasngi ia ka nguh ka dem, ka knia ka khriam bad mynta u snem, kan kyrkhu ban pyndap pynshlei ia ki thiar ki sup, ki tyllu ki myndar ki Iapngar da u kba u krai". Ka dohnud jong nga ka la kyndit thret bad nga sngew kumba kato ka jingduh jingkyrmen jong nga kan khlad noh. Une u lok u la pyni ia nga ia kaei kaba ngam shym la iohi baroh shi sngi. Da ka jingiakren bad une u lok nga la tip shai ba kane ka "Lei Lukhmi dei ka "Lei Longspah - Longphew, ka 'Lei Rep-Lei Riang ki Iapngar. Dei namar kata ka daw ba la ju rakhe ia kane ka lehniam hashwa ban pynhiar lyngkor pynhiar juwar bad ha shwa ban pynhap ia u symbai ia u rnai ha ki hali ki pynthor bad ki kper ki phrah. Naei ki wanrah ia kane ka blei ne naei ki bud ia kane ka rukom mane, ym lah ban tip shuh. Hynrei ia kaba tip ma nga dei kane-ba ka dei kawei na ki blei trai ri jong u Khasi-Pnar.

Ha ka shisien ia peit khlem da ngam jylliew ia ka jingmut jong ki, u Khasi-Pnar dei u symbai briew uba mane bun blei bha. U mane ia ka "Lei Longspah-Longphew, ka 'Lei Longiing-Longsem, ka 'Lei Longkha Longman, ka 'Lei Khyrdop-Lei Kharai bad kumta ter ter. Hynrei pat, haba ngi peit ia u diengbah ngim dei ban peit tang ia ki tnad ne ki sla jong u hynrei ngi dei ban peit bniah shwa ia ka metbah khnang ban iohi naei ki sdang pait ki tnad bad katno tylli ki don Kumjuh ruh haba ngi peit ia ka jingbun kine ki blei ngim dei ban shu bishar lorni ia ki, hynrei ngi dei ruh ban tih ia ka tynrai jong ki bad ban wad ia ka nongrim ha kaba u Hynniew Trep u tei ia la ka jingngeit. Kumba snoh ki tnad ha u diengbah

kumjuh ruh ki snoh kine ki blei ha uwei u Blei. La ngeit tang ha uwei u Blei bad uta dei u Blei Nongthaw ia uba ju mane bad nguh arti ha khmat u klong u skaw, ka duwan ka dupat naduh hyndai hynthai. Baroh ki jingknia ki mut ia u bad tang ha u hi tang ba ngim sngewthuh ba bun than ki kyrdon lehniam. Ia kane ka jingngeit lah ban sngewthuh da ki ktien duwai u nongknia. Ym ju khot ka blei hynrei la khot u Blei Nongbuh-Nongthaw. Ia kiwei pat la khot ka blei kiba mut lehse ia ki tnad trei kam jong u Blei ia kiba la shu mutdur da ka bor pyrkhat u Hynniew Trep-u Hynniew Skum.

Haba iaid lynti ki kjat ki ju ialam sharud lynti khlem da poi pyrkhat teng teng. Kumjuh ruh u khulom jong nga u shait ialam ia phi ki nongpule, kyllain na kaei kaba phi kwah tip da kaba pynbyrngia ia kane bad ia katai. Hynrei wat duh mynsiem ban pule, da leilei un ym jah ne kma lynti. Ki lynti kyllain barobor ki kham pynjahthait ban iaid ban ia ki lynti iaid beit.

Namar ba u mane ia ka Lukhmi, u Nongiapngar um dei pat uba shongsngi thiah sngi. Um duwai ia ka ba kan pynhap sohkhawja ha ka plinag jong u ne ki symboh khaw ha u shang u prah, hynrei u kyrpad ia ka synnia sngi ba kan kyrkhu kyrdoh ia ka jingtrei ba mih syep mih syar jong u Ia u nongrep Iapngar hyndai la adong da ki ain ka Dorbar ki Sankur khnang ba un long uba smat ba sting bad uba pyndep kam ha ka por kaba biang. Don tang lai tylli ki shuti ia u pait nongrep Iapngar - Ka Shoh-Dohkha niam, ka Lakhympong* bad ka sngi Pyllait-Nongsang*. Artylli na ki ki hap ha ka por Pyrem bad kawei pat, kata kaba khatduh ka hap ha ka khmat Lyiur.

Mynta ngin ia poi biang sha kata ka hali ia shad mastieh harud ka 'Wei Lukhmi. Ka sngi ka la por shetjamiet

bad u syiar ba la leit on lynti ia ka u la kynih. Ka jingiashad ka la kut bad u Syiem u la pynbna ba ka por ban kynrong ia kiew Nongbah ka la biang. La kem Milang laingut ban kit ia ki met iap ki blang. (Ia u ne ki briew ba la shu kem bikar da u Syiem ne ki Basan ha kano kano ka por ba ki donkam eh, la khot ki ne u 'Milang'). Kine ki milang ki la kit lut ia baroh ki met iap ki jingknia namar ba ymbit ban bam hangta. Nalor nangta ki kit shuh sa uwei u sniang u ban knia, ha Nongbah bad uba long ruh u jingknia bakhatduh. U Shutia pat u kit ia la ka jong ka khoh kumjuh tangba ka jingkit jong u ka la khamsting. Ka bainong jong kine ki milang ka long mar kawei ka dohtabla. Namar ba la miet bad ba la thait nga la sngewsalia ban leit kiew biang sha Nongbah. Nga iohsngew pat ia ka jingdawa u Lyngdoh ba kito kiba la leit sah miet kim bit ban pep ban leit kiew biang mynta. U ban shuh shuh ba ka long kaba sang ban pep. Kumta ia kano kano kaba ki ong kaba sang ngam sngewdon hok ban ialeh pyrshah. Hangta nga la rai ba ngan bud ia kata ka kynhun.

Mynta ka jingiaiaid ka la sdang biang. Ma nga bad u Bah Dring ngi ia iaid tehhar hapdeng uta u paitbah babun. Baroh ki patbah ki ia bud lang hynrei kiba bun na ki, ki ia bud tang ban leit on lynti haduh Liarsluid. ynda poi hangne, ki kynthei ki khynnah ki la ia leit noh sha la ki shnong ki shnong jong ki. Kiba sah hapoh ka kynhun ki long satang ki rangbah pliah hynrei wat la katta ruh ka kynhun ka kham heh mynta bun shah ban ia kaba mynstep. Te mynta ka jingiaiaid ka long.......

BAK SHA NONGBAH LYNGKHOT - 6

Ha khmat eh iaid u Maji bad u Doloi kiba ia bah ia u siej tylli ha uba la teh sdien ia ka song shyiap. Nadien jong ki bud ki Khlieh Sankur, u Shutia, ki Milang bad ki paitbah. Ka jingiaiaid wat la ka dei arted pynban ka la kham sted khyndiat namar ba la jan sep sngi. Ynda la lait iaka riat Mosympat, poi ha ki Mosympat hi ia kiba nga la batai ha ki lyngkhot ba la dep. Mar ia iaid lait ia ka khim maw, ngi la rung syndon shapoh ki pud ka Nongbah bad la lah ban iohi ia ki dak kynton kharai ba ki sdang nangne. Baroh shilynter lynti, sha kadiang bad kamon la iohi ia ki mawbynna, ki mawshongthait, ki mawknor bad ki mawpynieng ia kiba ym tip kyrteng shuh. Hadien ba la ia kiew ia hiar ia ki saw ne san tylli ki lum rit, ngi la poi ha ka jaka ba ki khot Iawpyngkat. Kane ka dei ka thcm kaba long madan bad ba la tap da ki diengbah kiba ieng khah bha bad don ruh kiba la kyllon namar ka rta jongki. La khot Iawpyngkat, namar kane ka dei ka jaka iew ki Iapngar hyndai. Ka Khana ka iathuh ba la pynlong iew hangne tang shisien shi aiom bad ki nongiadie iathied ruh ki bun bha. Ki Dkhar ki wan pynpoi ia ka ktung, mluh, jain muka bad ki kynja dawai khlaw. Ki dkhar kiba wan poi hangne dei kiba na Na-u-Kong bad na Kam-u-Rup. Ka ksiar bad ka mar ksiar, u nar bad ki mar nar ki wan poi na ki Lum Khasi. Ki dukan die ja kiba bang eh ki ong, dei ki dukan Pnar ki ba wan ban kamai ha kane ka iew. Ka jingiapein sim paro ka thnem bha hapdeng ki Dkhar bad ki Khasi.

Ynda lait nangne na Iawpyngkat poi pat ha ka jaka

kaba ki khot Kynton ka Lai. Hangne don saw tylli ki kynton thangbriew kiba la rim bha hynrei kiba dang skhem pat. La kynton itynnad ia ki ha ka dur ba saw dong bad saw kuna. Ka kynton baheh eh dei ka kynton jong ka Lai kaba long kat kum ka khana ka Syiem Iapngar bad kaba long ruh ka khun jong ka Ngar kaba long ka nongseng jong ka hima Iapngar. Ka khana pateng ka iathuh ba kane ka Ngar ka dei ka nongialam banyngkong jong ki Iapngar bad kaba la long la jan kat ka Syiem hi. Ki ong, ka dei ka briew kaba khlain, baksah, ba jrong rynieng bad ba bha briew. Kum ka nongialam ia u paitbah ka long ka briew kaba sian bad batbit khamtam ha ka por ka thma ka ktien, ka wait ka stieh. Ha kawei ka por la khie ka thma wait bad no re bad ka Ngar ka la shah kem. La rai pyniap ia ka hynrei namar ka jingbhabriew jong ka pat, ki nongjop ki la kwah ban rah rneng ia ka sha u Syiem jong ki ba lada ka long kaba bit, kan long noh kum ka tnga kliar jong u. Mynmiet katba ki nong jop ki dang ia lehkmen leh sngewbha, uwei u riewshlur Iapngar, don kiba ong ba u dei u lok jong ka hi, u, la par sor bad u la ot ia ki tyllai kiba khum ba teh ia ka. Ka la lait na ka kti ki nongshun hynrei ka la leit nohiap pat ia lade nalor u Mo-Iapngar. Ka pyniap ia lade ym na ka daw jong ka jingshahrem, hynrei ka sngewsyier ba ioh ka shah kem biang namar ba ka tip shai ba ka daw jong ka thma, dei ka dur jong ka. Nangne bad na kane lehse sa mih ki ktien Mo-Iapngar, Nongbah Iapngar, Nong Iapngar, Hima Iapngar bad mynta pat Raid Iapngar. Kumba nga la batai ha ki lyngkhot kiba la dep, une u maw u dei ruh u mawseng ne mawnongrim jong ka Nongbah hi. Hynrei ha kata ka por ba la suit la shor ym pat shym la jer kyrteng eiei ia u namar lehse ki Longshwa kim pat tip wat ia ka kyrteng jong une u lum ruh. La shu suit shu shor ia u tang ban sdang ia ka imlang ka sahlang halor jong une u lum. Te da ka jingjia jong ka jingnohiap ka Ngar nalor jong ne

u juh u maw, la khot syndon ia u, u Mo-lapngar.

Nangne ka lynti ka iaid kyllain ranab bad ka leit noh kynsan shapoh kawei ka them ba long madan. Na khap jong ki dieng la iohi shikynhun ki briew ba ki ia shong hapoh kata ka madan. Ynda la poi kham hajan la lap ba ki dei ki kynthei pliah bad la iohi ruh bun tylli ki khoh ba la pynshaniah ha trai ki dieng bad nangta don bun tylli ki shang ba la kynton da ki jingbam bad ki khra 'iadum de. "Ki kynthei aiu kine phi?" nga la kylli lyngngoh ia u Bah Dring, "ki leh aiu ki ia wan naei bad kin ia leit shaei ?" "Ki kynthei lapngar hi kein", u la kem ktien, "ngam shym iathuh eiei ha phi shaphang kine ki kynthei namr lada ngan iathuh lypa, ka jingiohi jongphi kan blad noh long kumba pule ia ka kot kaba lah da tip lypa ia ka jingiathuh khana ne kumba leit peit ia kà phlim kaba la lah da iohi teng. Te phi i, kane dei ka jaka sam bam sam dih naduh hyndai hynthai ha man ka sngi lehniam, ym ba ki shu leh khyllah tang mynta ka sngi. Ngin sa nang lap shuh shuh sa kawei ka jaka sam bam shwa ban poi Pyrda".

Katba u Bah Dring u dang iathuh ia nga ia kane baroh, ki paitbah ki ia shong lynnong ha baroh arliang lynti. Ki kynthei pat ki la sdang ban ia sam kpu bad 'iadum kawei hadien kawei khlem sangeh. kito kiba dih 'iadum ki kner bad jahoh bad song kpu, kito ki bym dih pat ki kner tang ia ki song kpu. Hynrei katba lah ban iohi, lait tang ma ngi arngut kiba shim tang ia ki song kpu katba baroh ki ia shim baroh ar. Katba ngi dang ia bam, wan iaid sa kawei ka nongsam. Ngi ia shim biang namar ba nga sngewthuh ba ar song te nga dang lah hi ban bam. Hadien nangta wan iaid sa kawei ka nongsam."Kein noh phi kong," nga la ong "ym lah bam shuh te phi." U Bah Dring u la phai sha nga da ka khmat kaba

maham, nga la sngewma her namar ba la arsien nga la shah mai ha kaba ia kren bad ki kynthei," lada phim lah bam ruh rah sha iing kein. Lada phim shim, mano ban bam ia kane ka bhah jong phi?" Nga la shu shim khlem nud ia kylliang ktien ei-ei shuh. ynda iaid lait kata ka kynthei, u Bah Dring u la sneng ia nga, "Phi sumar bha", u la ong, "wat nym kyntait, phi to shim beit katno katno katba ki tyrwa namar kin sngewsih lada phi kyntait. Lada phin dang pan pynban, kin sngewtynnad bun shah," u la ong. Kumta kawei ka nongsam hadien kawei pat ki ia wan ter shi ter bad nga ruh nga shim lut katba ki ai. Ynda la lut ki nongsam, nga niew ia ki song kpu bad nga shem ba ki don arphew tylli khlem khein ia ki artylli ia kiba nga la bam. Ka jingeh mynta ka long haei ngan thep ia kine ki song kpu namar lada ngan shu bret ia ki, khlem pep kin niew khlem akor kiba iohi.

Don uwei u tymmen uba shong phaidien sha ngi bad uba don ka pla kaba heh kaba u kieng ha ryndang. Nga la pyrkhat ban ai noh ha u ba un rah pynkmen ksiew sha iing. "Ei Parad", nga la pyrta donakor ia u, hynrei u khlem phai satia, namar ba um phai, nga la tharai ba u dei u men kyllud ne namar ba ki shkor tymmen jong u ki la tlot than bad ki la slem ban kem ia ka jingsawa. Kumta nga la ap shiphang, hynrei um phai hi. Nga la pyrkhat ba kan bha ba ngan pyrta biang sa shisien. Hynrei ha kane ka kynti ha ka jaka ba ngan ong 'ei parad', nga la kum ong pynban 'ei Bah'. Ka jingbabe ka la tangon tyngeh ia ka jingiatiplem jong nga ba nga la pyrta khlem akor ia u bapli u tymmen. Hynrei ha ka juh ka por ba nga babe uta u tymmen u la phai kynsan wak bad ong artad, "Balei?" Nga la lyngngoh hynrei kloi lan nga la jubab ia u. "shim noh une u kpu ia phi seh", nga la ong," phi uba don kato ka pla ban thep". "Phim rah hi sha iing balei ko phi?"u la

jubab. "Em, nga mut ban ong ba ngam don pla ban thep bad ba ngam da sngewdonkam hi ruh ban rah sha iing", nga la ong "To-to kata, haba sngewbit hi ma phi", u la ong bad u wan tur artad shajan jong nga ban pynam ia ka pla. Nga ruh nga la thep lut ia ki song baroh. Katba nga dang thep ia kita ki song kawei hadien kawei, nga la ong "Phi donbok ma phi Parad ba phi la khreh lypa ka pla kaba heh kum kane". Hamar hangta u la phai lam bitar sha nga."Shi phi", u la ong, "wat khot Parad seh ia nga, wat lada nga la tymmen katne ruh, nga dang trei dang ktah hi kumjuh kum ki samla bad nga dang ioh hi la u bainong sngi kumba ia ioh lem ma ki. Nalor nangta, nga khlem iashong bad ka Meirad jong phi, te balei phi wan khot Parad ia nga?" U ieng joit bad u leit shong noh sha kawei pat ka dong kaba kham pajih na ngi. Nga phai sha u bah Dring uba rkhie iapler ia nga. "Hai-re-hai", nga la ong, "kane ka sngi imat ka dei ka sngi shah mai jong nga phi". "Nga lyngngoh kein phi", u la jubab sngewlem ia nga," balei uto u tymmen u iamrem ban khot Parad phi?" u da ialeh artad banset ia ka jingsamrkhie." "Nga kham lyngngoh ma nga kein ban ia phi namar ba nga uba la shah mai artad", nga la ong," u tymmen uba kyntait ia ka burom kaba u la dei hok ban ioh Ka ktien Parad hi ha ka jingshisha, ka long kum ka takma ksiar kaba pyndait ha shadem u riewshlur. Lymda la biang ka rta, yn ym ioh ia kane ka nam wat lada thong da ka bainong ruh. Kane dei ka nam kaba khatduh eh bad kaba donburom tam ha ka longbynriew ia kaba u tymmen u dei ban sngewsarong. Ne phi ong kumno?" "Kaba sngewdei ha nga bad ha phi", la jubab u Bah Dring," hynrei kynmaw wat leit khot Parad shuh ia uto u tymmen lada jia ba phi ia kynduh ia u harum haneng, hadien habud", u rkhie biang ban pynlut ia kaei kaba u la set.

Ka jingiaiaid ka la sdang biang Ki kynthei ki la ia kit ia la ki khoh ban nang iaid hashwa ki paitbah, ban leit pyn khreh ha ka jaka bam kaba ar Ka lynti ka ialam artet, artet bad artet Ki duhalia ki la thait khamtam ki nongput tangmuri namar ba ki dei ban pyrsat phia shi phia ban ai mynsiem ia la ka jingput Wat lada ki la thait katno katno iuh kim bit ban sangeh namai ba ym bit ban bujli briew katba ym pat poi ha Nongbah

Ban byrngia ha kat kane ka thait ka jrem, nga la buh kti ha tyrpeng u Bah Dring ban ia kren myllen artad "Balei shisha phi haba kat kato ka jingai bam ai dih kim khreh ia ka sha pat?" nga la kylli ia u "Oh", u la ong," ka sha kaba dang mynno, ki kpa tymmen jong ngi kim ju ithuh ia ka Khamtam haba lehniam kumne bad ba long artad kumba kynmaw burom ia ki, sngewtynnad hi ban ia bam ia dih da ki jingbam jingdih trai ri la jong" "Imat kein phi", nga la ong, "nga ruh nga da sngewtynnad eh ia kane ka jingniewkor ia la ki jingbam jingdih la jong Namar kumba long mynta hi, u paitbah u la iabeh ia kiei kiei kiba long nongwei Ki jingbam jingdih nongwei ki sngew ba ki long kiba kham bha bad kiba tei met tei phad katba ia la ki jong pat ngi la klet noh haduh katno ki long kiba bha Ki Longshwa jong ngi ki eh ki khlain, ki shait ki khiah, katba ngi pat ngi long kumne mynta Haba kumta lada pynjanai noh ia la ki jong kan la kham bha phi? Ne kumno phin ong?" "Phin ong kumno", u la jubab, "haba iohi ia u nongdie pumaloi ha iew ha hat ngi phai kynriang ia u, haba iohi pat ia u nongdie 'pu nongwei ngi phai da pyrshah ia u Haba bam ia u riewhadem ba kheit na kper la jong ngim nang ban iaroh, haba iohmad pat ia ujuh uba la shet pynpher ki nongwei, ngi iaroh kumba un long doh long snam noh tang mar shu ia nguid Peit haduh ki symbai kba ki symbai

riewhadem bad kiwei kiwei kiba ju pyndap thiar pyndap khoh ia ki Longshwa jong ngi, ngi bret bad ngi klet noh. hynrei haba wan batai pnah thylliej pat u nongwei, ngi ia beh nohiap nohim. Hato ki Longshwa jong ngi ki bieit eh haduh katno ban wad ia ki symbai ba kham bha bad kiba iadei bad kane ka ri jong ngi lada don kum kita ha pyrthei. Ha ka ri jong ki u lah ban miat hynrei ha ka ri jong ngi pat u bha hi u jong ngi kein. Shish phi, kane te kaba la paw bieit than ha khmat ka pyrthei"

Uwei u lok uba iaid mar syndah bad ngi u shah shkor kyndiang ia ka jingiataiñia jong ngi bad khatduh u la ong. "Phi kiba kwah ia tainia sarat ia kata baroh ha kat kata ka thait ba kiew ia kane ka riat. Sngap ngan iathuh noh da ka parom ha phi". Shiphang u shu sngap. Nga la kyrmen ba un iathuh ia ki khana lyngkot ki Iapngar hyndai namar ba ngi ia iaid hapoh ka Nongbah. "Sngap ngan iathuh", u la ong, "ha kawei ka sngi, don arngut ki briew uwei uba stad bad uwei uba bieit, ki ia leit ia riam dohkha ryngkat. Ynda ki la ia wan phai, ka ruh u bastad ka la shlei da ki tham katba ka jong u babieit pat ka dap da ki dohkha pliah suda. Uta u bastad u la sngewthuh ba lah ban pynbieit ia kum kine ki jait briew. Kumta, "Ko lok". u la ong, "me bun ki khun rit ha iing, ym dei?" u la kylli. "Hooid kein". la jubab uta uwei. "Kine ki dohkha kim pynbha ia ki khynnah rit bad ki ju pynjnang shiah thala ia ki", la ong u stad, "ka tham kein me kaba bha. Ka khlein jong ka kaba tei met, kam ju pynsniew kpoh thala bad shong shit artad ka rud dpei thrup-thrup, thrap-thrap khamtam haba bun ki khun rit kum ma me". U babieit u la sngewdei bad u la kylli jingmut na u bastad yn leh kumno. "Shim noh ia me kine ki tham bad ai noh ha nga ia kito ki dohkha lada me mynjur", la ong u bastad. U babieit u la mynjur ban ia kylliang suk mynsiem. Nadien jong u uta u bastad u la

rkhie bein ia u bapli". U Bah Dring u peit sha nga, nga ruh nga peit sha u khlem nang ong eiei shuh kum ki briew kiba la ioh jingstad bad jingsngewthuh ba pura. Ngi sngewthuh shai kdar ba kata ka parom uta u lok ka long kum u dak sangeh uba heh ia uba ym lah shuh ban ryngkang sha lyndet jong u.

Ngi poi ha kliar u lum. U lum uba itynnad ba ia ka kliar jong u la pynphuh pynphieng da ki Longshwa khnang ba un ioh bhah ioh bynta lem hapdeng ki khana pateng u Khasi-Khara. Hangne don ka madan ia kaba dang ithuh shai ba la pynlong da ka syep u briew hi. Hynrei u slap bad u jumai ki la rong shiteng na ka shapoh ka lhuh bah kaba don sharum. Sawdong kane ka madan ki don ki mawknor bad ki mawpynieng ia kiba la tei pynieng da ka jinglut spah bad pynlut bor ki kur. Baroh ki kur ki ia don la ki jingtei hangne ia kiba ki dang kam kynti haduh mynta mynne. Ki 'tiewdieng ki pynnoh ha ki tnad ki diengbah kiba ieng sawdong kane ka madan bad ha ka jingkaweh jong ki, i kumba ki ong, "Ale, ngi khublei bad ngi burom ia phi kumba ngi la leh ia ki Longshwa jong phi". U Lyngdoh u la mai ia ki khynnah kiba ia kheit pathar ia kine ki syntiew, namar u ong ba kine ruh ki don la ka bynta hangne.

Ka sngi ka la ieng ha khyrdop sepngi bad ithuh shai kdar ba kam don por shuh ban leit on ia ngi haduh ba kut ka jingleit namar leh-se kam kwah ban pynbakla por ia kiwei pat ki mariang kiba don ha khrum ka bneng. Hangne ka khublei kit bok kit rwiang ia ngi da kaba kular ruh ban hukum ia u Mangkara, u Khun phrangsngi jong ka ba un wan synran ia ngi. Shwa ba kan khang ia la ka khyrdop, ka kdup ia une u lum da ki kti bashain ksiar jong ka.

Ki kynthei shikur-shikur ki ia shong halor ki mawknor kur jong ki. Ki paitbah pat ki ia shongthait hapdeng madan. U Lyngdoh, u Syiem, u Sohblei bad kiwei kiwei ki Khlieh Sankur ki ia shong ha kawei ka liang ka madan ia kaba la siang da ki tyrpait. Hadien jong kita ki kynrem ki lyndan la sieh artylli ki rishot siej ha kiba la buh ia u siej ba la tehsdien ia ka song shyiap. Ha krung uwei u mawpynieng uba heh la ieng ma nga bad u bah Dring kum artylli ki mawbynna ba dang shu thung thymmai. Katba ki khmat jong nga ki dang klum ia kane ka madan baroh kawei, ki symboh ksiar ki jaw iwei hadien iwei jrop shi jrop na kata ka song shyiap. Mar kumta hi kiei kiei baroh kiba don hangta ki dei ki ksiar suda kat shaba nga phai. Nga phai sha u Bah Dring uba ieng ha syndah jong nga, nga iohi ba da shisha u dei u ksiar tylli ba wat ka jain tawah jong u ruh ka dei kum kaba la wieh ha ka um ksiar. Nga lyngngoh ngain ia kane ka jingkylla rong jong kine kiei kiei baroh. Nga la kum suba ba ka dei ka bor jadu maia aiu re kaba pynthame ia ki khmat jong nga. Ban hun, nga la kwah ban ioh ka sakhi na u Bah Dring. Kumta nga la mut ban kylli ia u la u iohi ne em ia kata kaba iohi ma nga. Hamar hangta ka lyer ba par khriat ka wan beh na shapoh ka lhuh bah bad ka rong ksiar ka la shu lip kynsan kum ba lip ka sharak rit. Nga phai sha sepngi, nga iohi ba ka sngi ka la sep bad ba ki kjat jong ka ki ieng beit bad ki sam ia ka sahit kum ki hajar ki ding motor kiba sam ia ka jingdum ka synnia.

Hangne kumba nga la batai haneng, ki kynthei baroh ki ia shong halor ki mawknor jong ki. Ha kane ka jaka bam bakhatduh, ym dei shuh ki kynthei kiba sam jingbam jingdih hynrei dei ki nongbam hi ki ban leit shim ia ka jingbam ne jingdih katba ki kwah. Ka jingiabam hangne ka long syriem kum ha ki dukan iew tang ba ym don dor eiei. Kiba kwah ban

leit bam ha mawknor ki Rymbai ki lah ban leit bam leit dih katba ki lah bad kiba kwah ban leit ha kiwei kiwei ki mawknor kur ruh ki lah ban leit bad kin ioh ia kajuh ka jinglehbha Ynda dep bam dep dih, ki iasong kwai bad nangta ki khublei donakor ia ki nongbam shwa bakin leit Hangne bad tang hangne hi nga iohi ba ki nongaibam ki khublei ia ki nongbam, kaba mut ba ki sngewtynnad sngur mynsiem ba ki la ioh ban leh bha ia la ki parabriew Kumta ki nongbam ki nongdih ki ia leit mad na uwei pa uwei u Mawknor kur kiba don sawdong ka madan

"Bah Dring", nga la ong, "Kam bha lehse kane ka jingieng kyrpang jong ngi, kan bha shibun ba ngin ia shim bynta lem ha ka ia bam iadih bad ban pynkut ia kane ka sngi kumba ka dei ban long Mano ba tip ba lada ngi leh kumne, ki paradoh ki parasnam jong ngi kin niew pynban ba ngi dei ki nongwei khyllah bakhlem akor" Khlem kylliang ktien ei ei, u la ialam ia nga sha moknor ki Syiem Ia kine ki moknor ki Syiem la ju khot ruh ki Mobyriing imat ba la tei ia ki ha ka por shong khet ka Syiem Byriing Tang mar shu ia poi, ka pyrsa u Syiem kaba long ka nongsam hangne ka la ai mar shi klong ka 'iadum Kine ki klong dei ki jait 'longrit kiba ngiam tang kumba shipela ka kynja um "Lada pyndonkam da ki pela lehse kin kham ibang" nga la pasiaw ha u Bah Dring "Em phi", la kem ktien ka nongsam, "ki pela ki mut ia ka sha, ki klong pat ia ka 'iadum kein phi" Nga sngap noh namar ba nga la kham sian ba la shah mai than "U kpu pat", la ong u Bah Dring, "am u kpu" "Ah map phi ho", ka la ong, "nga dang mut ba phin ia bam ynda la dep ia dih", ka ai artad mar shi song Nangne u Bah Dring u la ialam ia nga sha moknor ki Maklai bad hangne ruh ngi ia bam ia dih kumjuh hi "Nga la kdang", nga la ong, to phi ngin ia shong noh shijaka", "Em", u la ong, "wei shisien ba phi la mad, phi dei ban leit mad lut na baroh, lym kumta

kiwei kin sngewsih". Hangne la poi ha ka khim, ia u kpu dang lah hi ban bam sa katto katne song namar ba ki stang bad ki bang, hynrei ia ka jingdih te nga sngew ba nga la ngiah.

Hamar hangta nga la iohsngew ia ka kti jongno re kaba thap nadien jong nga. Nga phai, nga iohi da ka khmat u Syiem kaba wiat rymmuin. "Nga sngewtynnad", u la ong, "ba wat lada phim ia shim bynta eiei ha ka kam niam, pynban phi dangia shongshit mynsiem ban iohi ia kane ka kam na sdang ha kut. Nalor nangta, nga hun mynsiem jrut ba phi ia shim bynta ha ka iabam ia dih sngewbha kum ki trai shnong ba ieit tympang ia ki riti dustur ba la buh u Longshwa. Mynta, to ale bud ia nga". Nga kmen hapoh mynsiem ba mynta la lait na ka jingialeit kyrngoh moknor namar nga kymmen ba khlem pep u Syiem un sa leit ialam ban pyni kai ia kano re kano kaba phylla. Hynrei beit beit u la ialam ia ngi sha moknor ki Sumer bad ka nongsam ka pyndap shlei ia ki klong bad ka sa ai nyngkong ia u Syiem nangta ha u bah Dring bad sa ha nga de ka tyrwa. "Map kong", nga la ong, "sngewbha wat ai shuh ia nga kato, ai noh ia nga tang ka song kpu". U Syiem u la phai sha nga, "Balei, phi sheptieng lasam?" u la kylli, "ym don lasam, ym don taro, ym don shwar, ym don thlen, ym don rakot ha u Iapngar paka. Namarkata, to dih wat sheptieng eiei". "Pa 'Iem Kyrnrad", nga la ong, ym dei ba nga sheptieng ia kita kiei kiei baroh, hynrei namar ba ngam lah dih shuh". Katno moknor phi la ia iaid lait? u la kylli biang. "Ar", nga la jubab. "Tang ar", u la kylli lyngngoh, "ym dei tang katta hynrei baroh ki nongbam nongdih ki dei ban sdang na moknor ki Syiem bad ki dei ruh ban pynkut ha moknor ki Syiem. U bym leh kumta dei u khlem akor ba arsap mynsiem." Kum u khynnah uba la shah sneng tyngeh ha kiba halor, nga la shim ia u klong khlem ia kylliang ktien shuh bad nga dih bad

pynhun mynsiem ia u Pa 'Iem Kynrad.

U paitbah u la sdang ban ialeh shongshit haduh ba kane ka jaka ka la sdang long kum kata ka Iew Luri Lura. Hamar hangta u Lyngdoh uba long kum u khlieh jong ka niam bad uba tieng shikham mynsiem ioh poi ka lait kylla ne ioh thut ioh sngewsih ki blei, u la pyrta, "Hei khynraw, kane kam dei ho ka Lakhympong. Ia sumar bha ia la u thylliej u sabing". Namar ba la sdang kem iongrein u Lyngdoh u la hukum ia ki kynthei ba kin ialum ialang noh ia ki tiar ki tar jong ki ba kin leit phai noh sha shnong. U la hukum ruh ia ki khlieh Sankur ba ki dei ban pyndep noh kloi ia kaba donkam hangne baroh namar ba la miet

Shikyntien arkyntien nga kwah ban batai ha phi ki nongpule shaphang kane ka jingiabam iadih. Naei ka sdang bad kumno ka la sdang. Mat lait mat dei, hynrei khlem artatien nga shlan ban ong ba ka la sdang naduh ba la sdang ka Nongbah hangne. Te kumno pat ka sdang? Sngap phi ki khun ki ksiew u Hynniew Trep ngan iathuh khana, ngan iathuh tang ban ia tip wat lada ka long kaba dei ne ka bymsngewdei ban ia pyrto ia kane ka jingleh jong ki ruh. Lehse ngi ki khun u let u khulom, ka kot ka sla, ngi ki khun ka juk saian ka juk maian, kiba angnud hir hir ban ioh pateng ia u bnai ia ki khlur bad kiba la isih ia kane ka pyrthei ba la tymmen, ngi niew ia ka jingleh ki Longshwa-Manshwa jong ngi ba ki dei tang ki kam kai kam bieit suda. Hynrei sngap ....

Ka juk jong ki dei ka juk ha kaba ka ktien imlang sahlang ka dang don la ka dor bad burom ba kyrpang, ym kum ka jong ngi mynta ha kaba wat ia u syndah iing ruh ngim nangshuh ban burom ne ieit. Ma ki pat man ka sngi; ryngkat

ki ia trei ki ia ktah, ryngkat ki ia leit ia wan, ryngkat ki ia bam ia dih. Baroh ki kam ki dei ban dep bad ki dei ruh ban dep biang por, hynrei ym baroh ba kin ia trei ia ka juh ka kam. La pynsam la pynbynta ha ki ia ka kam baroh nasdang hakut ka snem. Mar ia mih ka sngi kum ki kber ki ia mih shabar khyrdop, mar ia sep ka sngi pat ki ia rung kum ki jingri ba na ka juh ka sem. Man ka janmiet kiba shong naduh Mosympat haduh lum Kynton ka Lai, ki ia bam ia dih ha ka jaka bam banyngkong; bad kiba shong naduh Kynton ka Lai haduh Pyrda kin ia bam ia dih ha kane ka jaka bam bar. Shwa ba ki rangbah kin wan rung, ki kynthei ki la ap lypa ha baroh ar jaka ryngkat ka bam ka dih. Ha kine ki ar jaka, ki patbah ki pynjahthait ia lade da ki kam kmen kam tamasa ryngkat ka bam ka dih kaba biang. Kane kein dei ka juk ha kaba ka jingiaieit dang lah ban iohi khmat-mar-khmat bad ba ka dohnud u briew kam pat nang ia ka khwan ka khapnap ne ka bishni ka pihuin. Ym don ba duk ym don bariewspah, ym don barit ym don bakhraw hynrei ki ialong ha kajuh ka kyrdan ha pneh mariang kumba long ha pneh ka bneng. Ia ki riti ki dustur, ki ain briew ki ain blei, ki thep kyrpang kyrpang hapoh dohnud ym ha ki kot ki sla kiba lah ban bam ka khniang bad ka sarang. Kaba ki sheptieng eh ka long ba ioh ki kum nguid biang sa shisien lada thoh ha ki slakot.

Hadien ka jingiamastieh ki Sankur ha kane ka jaka bam ba khatduh, ki kynthei ki leit phai noh sha shnong namar ba kim bit ban palat ia u pud ka Pyrda ne ban ia don bynta ha ki kam niam.

Ka Pyrda ka don satang kumba shipda maw nangne. Hyndai ki ong ba hangne ka don ka jingker kaba skhem bad ba itynnad. Ki ong ruh ba kane ka Pyrda kam plie lymda ki

Khlieh Sankur kim tur ia kynran dien lai kynti lai wat ryngkat ka nguh ka dem. Lada biang ka nguh ka dem jong ki ka Pyrda ka shu plie hi, hynrei lada ym biang pat, ka Pyrda kan nym plie. Hynrei mynta pat namar ba la eh ka pyrthei kum ba don ba ong bad khamtam ba la eh than ka dohnud briew kumba ong pat ma nga, ka Pyrda kam plie shuh wat lada nguh shihajar sien ruh. Kumta wat lada ki nguh bad kynran dien kumba la ju leh, u Syiem, u Basan Rymbai bad u Lyngdoh ki la dei ban shu plie hi ia ka. Tang shu lait Pyrda, poi syndon ha Khyrdop Sankur. Kane ka Pyrda bad ka Khyrdop ki long ka jingpyniakhlad ia ka kyntoit ba shong ki Sankur bad u paitbah. Nangne lah ban iohi ba ia ka kyntoit ba shong ki Sankur la niew kum ka jaka ba kyntang tam ha kaba u paitbah um bit ban rung thala thalein khlem da don kam namar ba wat lada ki hok bad khuid katno katno ruh ha u paitbah hi ym lah duh ka lait ka let, ka tam ka duna ha ka longbriew. Kumta, ki Sankur kum ki nongsynshar bad kum kiba bat ia ka niam ka rukom ki la sngewdei ban pynkyrpang ia lade.

Sa kawei nga la klet ban iathuh ba ha lyndet khyrdop u don u maw bapyllun bad uba jrong ka rynieng ia uba ki khot u Mosyntiat. Nalor une ki nongap pahara hyndai ki ap synnia sngi ha la ki kylla kylla, nangta don ruh sa u Mosyntem uba pyrta shnong haba don kano kano ka jingma, la ka thma ka ktien ne ka pang ka jhia. Kumba arphew snem mynshwa ki ong ba une u Mosyntem u dang don bad ba u dang pyrta shnong hi hynrei namar ba u pait Iapngar um lah shuh ban bat pyrkhing ia la ka niam ka rukom, u la shu jah rngai noh shaei re.

Nangne satang jang jang poi ha phyllaw ki Syiem ka jaka kaba ngi la ia thiah miet. Namar ba la dum u Lyngdoh u la

hukum ban pynieng ia ka lawar ding. U la hukum ruh ia ki Milang ba kin puid bad pynkhuid noh ia ki blang. Ynda dep puid bad pynkhuid ki la shain lyngkhot lyngkhai ia ka doh baroh bad sam ha u paitbah katba ia kot ei. Nangta u Lyngdoh u la knia ia u sniang uba long ruh u jingknia ba khatduh. Ia ka doh jong une ruh la leh kumjuh hi. U Syiem u la ai sngewbha shikhra ka 'iadum ha u paitbah kum ka jingai sngewbha bakhatduh shwa ban kut ka sngi.

Khatduh iawai u Lyngdoh kum u kpa jong ka niam u ieng ban kren sngewnguh ia u paitbah baroh. Baroh ki Khlieh Sankur ki ia shong hapoh dara katba u Lyngdoh pat u ieng hakhmat dara. Hapdeng jong u bad u paitbah ka don ka lawar ding bad ka jingphalang ki rnga barhem ki pynsaw kyrang ia u Lyngdoh. Shisien peit i kumba u ieng hapoh kata ka lawar ding hi. Da ka khmat kaba diaw u la peit shane shatai bad sha kadiang sha kamon. Nga ithuh shai ba ym dei ba u pyrkhat kumno ban sdang kren ne ba u lehrain ban kren hynrei nga imat ba don kaei re kaba ktah ia ka mynsiem jong u ha kane ka por.

"Ko Nongiapngar", u la ong, "ko paradoh ko parasnam, ko kur ko jaid, ko kha ko man. Da kaba hun mynsiem nga sngewnguh ia ka jingiadon ryngkat jong phi ha kane ka sngi baroh shisngi. Ah, nga sngewsyier nga sngewma hapoh ka mynsiem ka dohnud, la nga dang lah ne em ban iohi ia phi sa shisien. Ngam mut ban ong ba ioh ngi ia iap ia duh noh namar kata dei ka mon u Nongthaw, hynrei kaei kaba nga mut ban ong ka long ba ioh phi iaklet ia lyndet noh ia kaei kaba la buh la seng u Longshwa Manshwa bad ia kaba la pynkham pynksoh ha nga ha phi. Ngam pynbor ia ka jingngeit jong phi namar ba ngam don hok ban leh kumta, hynrei to iit to bishar hi ma phi ia kano kaba dei ban bat bad ia kano kaba

dei ban bret. Wat lada ka por kan poi ha kaba phin iehnoh ia nga satang marwei ruh, nga hi ngan iai kynmaw ia ka jutang ki Longshwa ha khmat ki blei". Shiphang u sngap. Nangta u khylliap ia ki kti ha shadem bad u khmied sha sahit bneng. "Ko Nongbuh-Ko Nongthaw" u la pyrta da ka sur jam, "Ko Nongpynkham-ko Nongpynksoh ia ka niam ia ka rukom ha ki kpa tymmen jong ngi halor une u lum. Kynrad, to peit to bishar hi ma phi najrong la phi dang idei ikop ban pynsah pynneh ne phin pynduh pyndam noh ia ka." Hamar hangta ka thylliej ding bad ka tdem barben ki la ieng kynsan napoh ka lawar ding bad ym lah shuh ban iohi ia u Lyngdoh. La iohsngew ia ka sur kren jong u ba ka sawa kumba na sha sahit bneng. "Mynta to khie ia leit suk ialeit sain", u la kren biang," to ia shait to ia khiah, to ia roi ka kamai to ia roi ka kajih, u tnum u tyndai, tang dup sah ka nam, tang dup sah ka kyrteng hapdeng u laiphew bynriew ka pyrthei. Kyrkhu blei ia phi baroh!" u sngap artad.

Nga phai sha u Bah Dring. "La kut"? nga la kylli. "Hooid kein", u la jubab. "Ia uto u shyiap pat kin leh kumno phi?" nga la kylli biang. "Oh, ia uto u shyiap phi kwah ban tip?" u la kylli, "ia uto u shyiap kin iasam hapdeng ki Sankur ba kin bet ryngkat bad u symbai jong ki". "Ngam pat sngewhun kane ka jingwan mynta". nga la ong "nga sngewkwah ban ioh wan sa shisien arsien ban tip kham bniah ia kine ki Iapngar hyndai. Namar ha nga hi nga kham ipher ia ki. "Phi mut ban ong ba ki Iapngar kim dei ki Khasi-Pnar?" la kylli ma u. "Em ngam shym mut ban ong kumta", nga la jubab, "hynrei nga shu ipher tang ia kane ka rukom lehniam jong ki namar sngewmat bad imat ka kham ipher na kiwei pat ki rukom lehniam ki para Khasi-Pnar". U Bah Dring u sngap shiphang. "Ngam nang ong, ... to-to phi, ngin sa nang ia wad bniah shuh shuh kein phi", u la ong bad u peit artad ia ka khadu por jong u. U iathuh ba ka por ka la dap phra shiteng bad u la dem artad ban teh pynskhem ia ki 'sai juti jong u. U

ieng beit kum uba la redi bad u ong, "Ia noh, ngin ialeit noh". "Ia kein phi nga la ong, "haba phi ong ba ka sngi lehniam ka la kut". "Ka la kut kein phi", u la ong bad ngi la ia sdang iaid artad, "ka sngi lehniam ka ....

LAKUT BAD LAWAI KI JINGBATAI.
(LYNGKHOT - 7)

* Ka Sngi Sang lane ka Sngı Pynlait Nongsang :-

Ia kane ka Sngi Sang kumba la ju khot ia ka, ka dei kawei na ki rukom lehniam ki Iapngar naduh hyndai hynthai bad haduh mynta mynne. Kane ka don jingiadei ruh bad ka Lukhmi namar ba ka dei kawei na ki tnad jong ka. La ju leh ia kane ha ka khmat Lyiur lada kloi ha ka wai Pyrem; kata ka mut ha ka taiew banyngkong u Iaiong lane ha ka taiew bakhatduh u Lber. La ju pyndep ruh ia ka ha ka sngi Pomtıah hynrei ıa ka tarik pat kat haba ka hap namar ba ymdon tarik ha ka Ki jong ngı.

Wat lada nga la klet ban batai ıa ka ha ki lyngkhot ba sha khmat, pynban nga sngewdei pat ban ong ba ia kane la dei ban batai kyrpang. Wat lada ka deı ka tnad jong ka Lukhmi ruh, ka don pat ka jingiapher ha ki katto katne tyllı kı bynta ia kıba ka knia Lynnong bad ka knıa Pyrda kım don satia. Namar ba don katto katne tyllı ki jingkyndıah ha kaba rakhe ia ka la niew ia ka kum ka sngi shuti paitbah ia baroh ki paıt nogrep ha Iapngar; katba ha ka knia Lynnong bad ka knıa Pyrda pat ym shym la niew ia ki kum ki sngi shutı.

Ia kane ka Sngi Sang lane ka Sngi Pynlaıt Nongsang kumba la ju khot ia ka, la ju rakhe barobor hadien ka knia Lynnong, kumta ka jingkloi ne jıngslem jong ka ka shong eh

ha ka jingkloi ne jingslem ban pyndep ia ka knia Lynnong. Ia ka sngi ban rakhe ia ka la ju buh da u Syiem lem bad ka jingiatip lang kiwei kiwei ki Khlieh Sankur.

Kane ka sngi ka long da shisha ka sngi kaba kmen pura u pait nongrep baroh namar ba ka long ka sngi ha kaba yn weng ia ki jingkyndiah baroh ia kiba la teh la khum ia ki. Ki jingkyndiah ki long... Ki nongrep baroh kim bit ban pynhap symbai haloi ka Mei Ramew shwa kane ka sngi namar ki niew ba baroh ki nongrep kim bit ban kup knup, trap ne kup shatri haba leit rep. Wat ki kynthei ruh kim bit ban pyndonkam ia ki katba ym pat pyndep ia kane ka lehniam haba ki leit iew leit hat ne leit shano shano. Namar u slap uba hap shwa ka Sngi Sang dei u slap jingkyrkhu ne ka um bta khmat ka Mei Ramew hadien ba la kyrsiew thiah ia ka da ka 'Lei Lukhmi.

Ha kane ka sngi ka Syiem Sad ka pynkhreh uwei u syiar ban knia uba long kum u nongleit shaw tan iaka 'Lei Lukhmi. Ka khreh ruh ka 'iad-um kaba pahuh na ka bynta ki Longsan-Mansan kiba long ki Khlieh Sankur. Ka pynkhreh ruh ia u symbai kba na ka bynta ban bet ha kata ka sngi ha ka lyngkha jong ka kaba kyrteng 'Ka Betsang Ki Syiem', Dei ruh ma ka ka ban pynkhreh iaki tiar rep kum, ki wait ki mohkhiew ki knup ki trap na ka bynta ki nongwan ha kata ka sngi. Baroh ki Khlieh Sankur ki dei ban poi ha iing jong ka dang step. Ki dei ruh ban niah mar shihar ki 'silur ryngkat ka lyngkor, ka juwar, ka jumoi bad u dienglur. Ynda la dep ka ia bam ka ia dih, baroh ki ia leit sha lyngkha ka Syiem hynrei ka Syiem Sad hi kam leit, un leit u Kongor uba long u kpa ka iing Sad. U Sohblei, u Doloi bad u Maji ki rah ia ki tiar knia katkum ka jingbthah u Lyngdoh. Mar iapoi hapoh lyngkha, u Lyngdoh u pyndep iaka knia ka khriam bad ka jingiatrei ka la sdang. Lada slap ne lada rang, baroh ki dei ban kup knup bad trap ha kata ka sngi baroh shisngi.

Kumba la batai haneng, kane ka dei ka sngi shutı ıa baroh namar la adong iaki nongrep ba kin leıt lur. tıh khap.. pat lum bad kiwei kıwei kı kamrep, hynrei ym shym la adong apt ban leit beh mrad, rıam sim, khwai dohthlı dohkha ne kiwei kiwei ki kam sngewbha. Ka jingadong ban treı ban ktah ka long namar ba ki ngeıt ba ha kane ka sngı ka 'Leı Lukhmi kan wan ban kyrkhu ia ka lyngkha kı Syıem bad nangta pat kan leit kyrkhu kyrdoh iakı lyngkha bad kı kper Iapngar hı baroh khoit. Kumta kım sngewdei ban pynwıt ia ka jıngıaıd jingieng jong ka Lukhmı ha kata ka sngı.

Hadien kane ka sngi u paıt nongrep baroh u la dap da ka jingkmen namar u la laıt na kı jıngadong baroh namarba um bıt wat tang ban pynhap symbaı ha lyngkha ruh shwa kane ka sngı. Baroh ki la leh smat leh stıng ban ıa beh pör bad ruh ban ıakop para nongrep ban dep kam ha ka por kaba bıang.

* Ka Shad Lakhympong.

Katba lah ban lum jıngtıp, kane ka Lakhympong, dei kawei na ki 'Lei Khası-Pnar ia kaba la mane kum ka 'Leı Jıngıeit ne ka 'Lei Longkha-Longman. Lehse kıweı kıweı kı dong jong ka Rı kim mane shuh ıa ka naduh ka por ba ym lah shuh ban bud dien, hynreı hangne ha dong Ri Bhoı dang shen ka dang shu duh. Hynreı la kumno kumno ruh shlan ban rai, ba ka deı kaweı na ki bleı trai Rı u Hynniew Trep, lym kumta, kane ka kyrteng kan nyın sah khyrdong ha kine ki thain. Nalor nangta, lajan baroh ki jaidbynrıew ka pyrthei kı mane ıa ka 'Lei Jingieit ha ki rukom bapher bapher bad kaıba paw ha ki kot kı sla, bun hi ki ju mane ia ka ha ka rukom bakhlem akor U Khasi-Pnar pat kum uba dawa ia lade ba u dei u riewdon akor naduh myndang long ka pyrthei, u mane ia ka ha ka rukom ba tıpbrıew tıp-blei namar u sngewthuh ba dei ma ka ka tynrai jong ka longbynrıew-manbynbriew ha kane ka pyrtheı.

Nga thrang barobor ban wad ia kine ki rukom lehniam ia kiba dang sah khap hangne hangtai bad ban buh jingkynmaw ia ki sla kot hashwa ba kin jahklep bad wiarklep na khmat jong ngi. Nga tip ba ka jingmane ba khatduh ia ka 'Lei Lakhympong lane kumba ki ju khot 'Ka shad Lakhympong', ka dei hapoh Raid Nongtung. Kumta nga la thmu ban leit shata ban ioh lum jingtip katto katne shaphang jong ka.

Ha kawei ka sngi iew Mawlasnai kaba long hapoh Raid Nongtung nga la mih dang step na iing ban leit wad ia u briew uba tip shaphang jong ka namar nga tip shai ba dei ha kane ka thain bad satang hangne hi ban don kum uta u briew. Donbok, tang mar ia rung ha iew nga la ia kynduh ia uwei u briew uba ia ithuh ithaw bha uba dei na kata ka jaka. Da kaba kylli na une, nga la ioh ia ka kyrteng u Damdar ba khatduh jong ka Lakhympong bakhatduh ia kaba la pynlong ha Sohrublei. Nga la pynbor ia uta u lok ban leit ialam ia nga sha ka shnong uta u Damdar da kaba kular ruh ban siew ia ka bainong sngi jong u halor ka bam kadih. U la kohnguh bad ula ai jingmut ruh ia nga ban khreh lypa shibitor ka kiad ban rah rneng ia u 'men Damdar. Ynda la dep ia khreh ia khrum, ia dih sha ia dih dud, ngi la ia mih na iew ban ia leit.

Ka sngi kam pat pdeng hynrei ka shit tyrkhong bha, hynrei tngen pat ban iaid namar ka lynti ka sam lyngba ka 'lawbah diengrtiang. Ka lynti sha kane ka shnong ka long khohruh khohram bad kaba dap da ki jinghiar jingkiew suda tangba kiba lyngkot kum ban pynbyrngia ia iaid pynban. Kat ban thait ka hiar, la dei ban kiew bad kat ban thait ka kiew la dei ban hiar. Hadien kumba arkynta ia iaid, ngi la ia poi ha kata ka shnong.

Ka dei ka 'nongrit kaba don tang kumba shiphew iing eiei, hynrei ka dei pat kaba ipyngngad bad ikhiah krad bha. Da kaba kylli na ka iing kaba nyngkong eh, ngi la lah ban lap ia ka iing u Damdar khlem shitom eiei. Nabar ngi la iohsngew ia ki laho u Damdar bad ia ka jingiarkhie iakmen ki khynnah rit. Namar ba nga dei u nongkyndong paka, nga tip bha ia ka rukom nongkyndong kumno ban leh hashwa ban rung ha iing jongno jongno. Ha nongkyndong ngi ju pyrta nabar ia ki trai iing la ki don briew ne kim don briew, wat haba thikna ba don briew ruh dei hi ban pyrta kum ka akor. Lada leh kumne hapoh sor lehse paw bieit bad paw khlemakor bad lada tied jingkhang tok-tok pat kum hapoh sor, ngi niew nongtuh bad niew riewsniew. Ka pher, tang ba kajuh ka thymmei longbriew.

"Ei trai iing!", nga la pyrta, "hei, mano ba don!". "Ngi ia don hi", la mih ka jubab u tymmen napoh iing, "rung seh mano?". Mar ia rung nga la ong, "Khublei Parad, kumno phi shait phi khlain bha?" U tymmen u la khublei da shong bad u da ong artad, "Hooid, nga shait hi wat lada ngam lah shuh ban leit trei ban leit ktah ruh". San ngut ki ksiewrit jong u ki ia ker sawdong ia u bad ki ia peit lyngngoh iangi. Ka iing ka dei ka iing nongkyndong kaba jrong ka lynter bad kaba heh bad kylluid bha. Sawdong kane ka kamra ba shong kai u tymmen la sdien ia ki jingthainthri ba bun jait. Kane ka pyni ba wat haba um don bor shuh ban leit trei leit ktah ruh, um dei pat u riew jaipdeh apbam. Hynrei u pyrshang hi ban kamai katba iohei nalor ka kam ri ksiew jong u.

"Phi uba na ei shisha kumto?" u la kylli ia nga. Kane dei ka jingkylli nongkyndong kaba sngewieit sat bansngap. Kim ju niew nongwei iano iano ruh hynrei ki kylli bad ia kren kum ia kiba la ithuh teng wat lada ym ju ia ithuh ruh. Ki ngeit ba para Khasi-Khara hi lah ban don ki saphit jingiadei lada ia khein syrtap bha. Kum ka rukom nga la iathuh ia ka shnong

ka thaw, ka jaid ka kur bad ki kmie ki kpa. "Niuma", la knieh ktien u tymmen "khot ia nga u Parad jong phi namar ba ka kurim banyngkong jong nga dei ka snap kur jong phi". "Te balei heit Parad phi iehnoh ia ka?" nga la kylli ia u. "namar ba ka la iap kein phi", u la jubab, "hynrei te balei ngan iehnoh ia ka? - lada ngan iehnoh, ka 'Lei jingieit kan sakhi kumno ia nga ha Dwar ki blei?" Hamar hangta uwei u ksiew jong u, u la iam bad u la ialeh ban pynen ia u. U lok jong nga u la pasiaw ha nga ba nga dei ban ai noh ia kata ka jingrah rneng. Kumta nga la sei ia u bitor na ka pla bad nga la ong," Parad, ngam don ei ei ban ai ia phi, hih tang kane ka 'iadthnam ba nga wan rah khnang ia phi tang ia donbok ban ia shait iakhiah", nga ai artad. "Khublei shibun, u Blei un kyrkhu ba phin shait phin khlain". u la ong bad u shim artad. "Te phi donkam aiu heit ba phi da wan shem khnang ia nga?" u la kylli. Namar ba ka por kam shah ban ia shong slem ne ban sahmiet, nga ruh nga la iathuh syndon ia la ka jingthmu. "Parad", nga la ong, "nga wan shem khnang ia phi mynta namar ba nga kwah ban ioh-tip khyndiat khynsoit shaphang kata ka Shad Lakhympong, nga ngeit ba dei tang ma phi uba dang tip shaphang jong ka". U la sngap shiphang bad u la ong, "Shaphang kata nga shlan ban ong ba nga tip bha bad kham bha ban ia uno uno namar kum ban shu ong noh, nga uba la bat baroh shirta rynieng ia ka nam Damdar", u sei, artad ia ka 'dongpathi napoh ka iadep bad u la theh ia ka kiad khyndiat bad u la dih kum ban mad la ka bang ne em.

"Parad," nga la kem ktien, "ka mut aiu kane ka nam Damdar phi". "Damdar", u la ong bad u sngap shiphang i kumba u ailad ia ka jingdih ba kan hiar lut shapoh ka kpoh. "Damdar ka mut", u la bteng biang, "u briew uba peit ia ka beit ka ryntih, ka phuh ka phieng jong ka jingśhad ha madan shad. Te lada phi

kwah ban tip shaphang kane ka shad, ngan sdang naba sdang. Nyngkong eh, kano kano ka shnong kaba thmu ban pynkhreh ia ka jingshad ki jied uwei u nongialam ia uba ki khot u Baheh Khynro. Une u dei ban long u briew uba shait ba khlain bad uba don ka bor hukum namar ba baroh ki paitbah ki dei ban kohnguh hapoh ka jingialam jong u U pat, un buh sngi ban ia trei shisien ne arsien shitaiew katba ia mynjur lang. U pynbna bad u kynto ruh ia ki shnong ba marjan markhap ba kin ia snoh kti lang lada ki mon. Ia kane ka jingiatrei lang jong ki la khot ka trei Bara. Ka jingthmu jong kane ka jingiatrei ka long ban pynmih ia u synniang na ka bynta ka jinglut jingsep ba ka bynta ka shad. Ynda la kut u snem, ki pynbynta ia ka jingmih baroh ha ki arbynta. Shi bynta ki pynmang na ka bynta ka jinglut ha ki sngi ia shad bad shibynta pat na ka bynta ban thied ktung bad mluh ha ki sam paitbah. Shi taiew shwa ka shad, u Baheh Khynro lem bad ki pait jong u ki leit thied ktung bad mluh ha kano kano ka iew ba kham jan lane na Iewduh hi. Ynda ki la wan phai, kim bit rung shnong hynrei ki dei ban sahmiet ha ka dara ia kaba la pynkhreh lypa. Dei hangne ba ki iasam ia kita ki jingthied jong ki. Ki sam lut ha baroh kat kiba wan khlem niew ia ki Skur ne ia ki Shnong, tangba ki dei ban wanrah kiad mar shipawa ia u Baheh Khynro". U tymmen u la sangeh. U shim ka 'dongpathi bad u la theh ia ka kiad ban dih. "Hmm, ka dei ka 'iadthnam paka", u la ong, "iohsngew ba ka trei kam tang mar shu ia nguid".

"Parad" nga la kem ktien hamar hangta, "phi mut aiu haba phi ong 'ki Skur bad ki Shnong"? nga la kylli. U peit sha nga da ka khmat bawiat samrkhie bad u la ong, "pleng ki dei ki ktien thymmai ha phi. Ki Skur ngi mut ia kito kiba lalong Kristan bad ki Shnong pat ia kito kiba dang sah niam Trai-ri kein phi". U sngap shiphang kum ban ap jingkylli na nga. Nangta u la bteng biang ia ka jingiathuh "mynta ngan poi

noh syndon sha ka jingpynkhreh shad", u la ong, "namar nga ngeit ba phin kyrkieh ban leit noh Ngan pyrshang ruh ban iathuh lyngkot katba lah   Shwa ka sngi shad ki shnong baroh kiba ia don kti lang ki wanrah mar uwei u Diengrong Une u Diengrong u mut kum ka shap jong ka shnong La oh shrong itynnad bad la khleh rong ruh ia u hateng hateng da ka rong saw, stem, iong bad lieh La sieh ruh ia ki hapdeng madan hadien jong ki duhalia Naduh kata hi ka miet ki samla samhoi kynthei-shynrang trai shnong bad sohshnong, ki dei ban sahmiet ha kawei ka dara kaba heh katba ym pat kut ka shad Ia ka bam ka dih jong ki yn pynlut na kaba mih na kaba trei Bara" "Kumno Parad", nga la kylli, "ki shah ia kine ki samla ban ia sah hajuh bad kynthei bad shynrang?" "Ban tynjuh ia ki kein", u la jubab, 'ban iohi haduh katno ki bat ia la ka akor shongkha-shongman Hynrei la pynbynta ia kata ka kamra ha ki ar kamra, shibynta na ka bynta ki kynthei bad shibynta pat na ka bynta ki shynrang hapdeng un ap u Damdar baroh shimiet Lada u lap ia kino kino ki kam ne ki ktien khlem akor hapdeng jong ki, u don ka bor ban teh ban khum bad ban dain kuna bad ban beh ruh ia ki

Ha ka sngi banyngkong ki shad tang kiba la shongkurim bad kisamla samhoi pat ki nongpeitkai Kane ka shad dei tang ka shad pyni rukom ia ki khun jong ki ki ban shad haka sngi kaba bud bad sa kawei pat ka long ba ki kwah ban pyni ha khmat ki blei ia ka jingiaieit hok jong ki Ka rukom shad pat ka dei ka shad pyllun teh-kynjri shijur shijur Kata, ka kti kadiang jong u lok ka piam na syngkai ka lok bad ka kti kadiang jong ka lok pat ka bat ia ka kti kamon jong uwei pat uba piam kumjuh ia la ka lok Ia kane ka rukom shad la ju khot ruh 'Ka Shad-rah ne shad Kadiang Ka jingbeh ka jylli ia shad ka shong ha ka jingbun u nongia shad Ki jingput

jingtem ba ki shait pyndonkam ki dei ki ksing, tangmuri bad shuwiang. Ka jingphuh jingphieng jong ka madan shad ka long kat kum ka jingnang u Damdar ban pynbeit kam bad ban khring ia ki nongshad. Dei ruh une uba bun kam tam hapoh jong kine ki arsngi ia shad.

Ha ka sngi kaba bud u Damdar u bun kam naduh dangstep bad lada u dei u briew uba pnah phawar pnah laho bad uba shalak ban khring ia ki nongshad, ka shad ka kut da ka jingpynsilet nud ia baroh khamtam ia ki samla samhoi. Ha kane ka sngi tang mar shu ia dep bam-step, ki duhalia ki la khynwin hapdeng madan shad kum ka jingpynsngew ba la dei ka por ban sdang. Tang mar shu sdang ialang u paitbah, u Damdar um donpor shuh wat tang ban dih duma ruh, dei ruh kane ka sngi kaba rai ia ka ioh ne duh burom jong u. Lada ka rong ka phuh, u la ioh burom na baroh bad lada ka rong ka blad kata u la ioh pat da ka jingkren bein.

Kito kiba don khun khyllud kiba la bit ban pynmih shad ne kum ban ong noh, kiba la dei por ban pynshong kurim ki wan ialam ia ki ha kane ka sngi ban jied hakhmat kiba haiing hasem, ha khmat u tymmen u san bad ha khmat ka sngi u bnai ia la ka nusib shongkha-shongman jong ki. Kiba haiing hasem jong ki ki ialam shapdeng madan ban aiti ha u Damdar ba un wad ia ki rang samla na ka bynta jong ki. U pat u leit khot ia ki samla shynrang uwei hadien uwei pat namar ki ruh ki ia ap kumjuh narud madan ban jied ia la ka jong ka nusib. Kumta u Damdar u phah jied ia u samla bad kano napdeng kita ki khyllud kaba u mon ban ia shad ha kata ka sngi bad ruh ban ia shong ia sah ryngkat syndon. Ynda haba la dep jied, u Damdar u sdang ban kylli ban tohkit ia ka jaid ka kynja bad ia ka jingiadei iatoh jong ki hangta markhmat. Lada khuid jingiadei iatoh, u leit ialam ia ki sha ka lyngwiar ia shad ban pyniasnoh kti, lada lap ba don jingiadei

ei ei pat, u samla u la dei ban jied da kawei pat. Kumne u Damdar u bun kam haduh ban da lut ki nongwan shad. Man kawei pa kawei ka jur kaba wan pyniasnoh u Damdar ha ka lyngwiar ia shad, u nongsiat suloi khlem kuli, kata, tang u bakhor suda, u la pynsawa, 'Du...mmmmm".

Ynda la kut ki nongwan shad, u Damdar u sdang pat ban pynmih sa ki sur phawar jong u ban ia synrop lang bad ki sur ki duhalia khamtam ka shuwiang. U paitbah nongpeitkai pat ki ia risa ia kynhoi narud madan haman bakut kawei pa kawei ka phawar u Damdar. Ka jingshad ka kut haduh por shet jamiet bad la pynkut da ka jingshad lymmuh ki paitbah. kito ki nongshad kiba ia mon ban ia shong ia sah ryngkat, ka kynthei ka leit ialam syndon ryngkat kiba haiing hasem sha la iing ne sha la shnong ia u samla jong ka ban ia pynbia pyntang kat kum ka rukom. Kito ki bymmon pat ki ia nguh markylliang ynda ia dep shad bad ki ia khlad noh la ka lynti." U tymmen u la sangeh hangne bad u la tare ia la ka 'dongpathi ban dih kiad biang. U peit artad sha nga kumba u ap jingkylli eiei.

"Phi ong ba ka 'Lei Lakhympong dei ka 'Lei Longkha-Longman hynrei ym don pat du ka jingnguh jingdem ne jingknia jingkhriam na ka bynta jong ka?" nga la kylli ia u. "Ym don kein", u la jubab bad u dih artad khyndiat kum ban pynjah tyrkhong ia u pdot, "namar ka Lakhympong kam dawa eiei na u khun bynriew, ka jingknia ba ka dawa ma ka ka long tang ka jingiaieit hok ki shijur naduh nangne haduh Dwar ki blei. Kam dawa ruh ban mane ia ka hapoh iing hapoh sem, namar ba kam don por ban shong hajuh. Ka dei ban iaid sawdong ka pyrthei ban pynsuk pynjem ia ka at ka them, ban surdam ia ka jot ka pra jong ka jot ka pei ki longiing ki longsem".

"Parad", nga la kylli biang, "mynta pat ba kam don shuh kane ka Shad Lakhympong, shaei kane ka blei ka don mynta? Hato

ka la shu shong kli kti noh khlem leh eiei shuh mo?" "Phi la kylli ia kaba dei eh", u la ong bad u la dih artad ia ka jingdih ba dang sah hapoh ka 'dongpathi. U sngap shiphang kumba u pyrkhat ban ai ka jubab kaba dei bad kaba hun. "Ka 'Lei Lakhympong ka la iaid sakma mynta", u la bteng bad u sangeh biang kumba pyrkhat. Haba peit bha ia ka khmat jong u nga iohi ba u don hapdeng ka jingsngewsilet nud, pangnud bad tympang nud, namar ba mynta kane ka shad badon nam donburom u Hynniew Trep ka la duh la dam noh. Sa kawei pat imat u sngewsih ban iohi ia ka jingniew kai ki samla ki samhoi jong ka Juk mynta ha ka liang ka shongkha-shongman. Da ka khmat ba lam bitar u la peit sha nga u la bteng biang, "Ka 'Lei Lakhympong ka dang iaid hi ia ka pyrthei baroh kawei tangba ka iaid da kaba bitar bad thut ym shuh da kaba jem ba tuid kumba mynshwa. Mynshwa katba dang burom ia ka, ka kyrkhu ka kyrdoh ia kito kiba ia ieit hok ha madan shad. Ka hun mynsiem ruh ia ka jingiaphla jingieit jong ki ha khmat ki kmie ki kpa. Ki Ma ki Woh bad ha khmat kaba shit kaba shai. Mynta pat ka tim haba ka iohi pat ba ka jingiaieit ka la iaid na badum bad ka kut ha badum. Kumta jot ka ia ieit samla bad pra madei ka longiing longsem. Namarkata, shisien ong, la sngewdei ban ong ba ka 'Lei Lakhympong ka la trei kam mynta da khongpong, namar kum ban ong noh; bad kumba longmynta, ka longkha longman ka la poi sha kata ka Lait-Kylla".

Naba sdang haba kut nga sngewhun ia ka jingiathuh jong u namar ka rukom iathuh ka shai bha khlem jingthut eiei, ym dei shuh kum uba iathuh nala ka jingkynmaw, hynrei la kum ba la shu pule na ka kot hi. Namar ba ka por ka la jan miet, nga la khublei sngewnguh ia u bad ngi la ia kynrong artad ban ia leit noh.

* **Ka Trei Bara :-** (Peit ha ka Shad Lakhympong).
* **Ka Shoh Dohkha Niam :-**

Ha kane ym da don ki jinglehniam lehrukom hynrei ki ju knia tang u-wei u syiar ha shwa ba kin pynhap um khariew ha kano kano ka thwei. Kane lehse ka mut tang ban shu kynmaw ia ki blei wat lada ha ka kam kmen kam sngewbha ruh bad sa kawei pat, ka long kum ka jingkyrpad ba kin don lem don ryngkat bad ba kin da na ka mynsaw ka mynsnam baroh.

Ka Shoh Dohkha Niam kaba khatduh ka long ha ka por ba shong khet u Syiem She halor ka khet Khyriem. U Syiem She kum u kpa ka Hima, u la ia shim bynta ha kane ka shoh dohkha ki khun ki hajar jong u hangne hapoh Raid Iapngar. Da ka hukum jong u, ka Raid baroh kawei khmat shynrang ka la ieng ban tih khariew. Ha ka sngi shoh dohkha, ma u hi lem bad ki paidbah kynthei shynrang ki la ia leit sha Wah Umiam. La pynhap um khariew ha ka 'wei Umpyrdong kaba haneng ka 'wei Lishang kaba hap hapoh ka Raid Iapngar. namar ba la bun than u khariew, ka um jong ka Wah Umiam ka la kylla long kum ka dud bad ka jingiap ki dohkha ruh ki ong ka bym thikna thikni shuh. Ki 'kha shi kti ar kti la shu iehnoh khlem don ba khar shuh. Baroh u pait u hajar naduh ki kynthei ki khynnah ki ia dap kti lut.

Namar bajur than ka jingiap ki dohkha ha kata ka sngi, ki paitbah baroh laitnoh tang ki kynthei kiba don khun rit ha ing, ki la ia sah miet lut. Wat u Syiem ruh u la ia sah ryngkat harud wah ha kata ka miet. Haduh mynta mynne haba kynmaw shaphang ka shoh dohkha, khlem pep ka jingiakren kan pur sha ka por jong ka jingshoh dohkha ba pynkhih u Syiem She. U pait Iapngar hi baroh u da kynmaw burom ia une u Syiem khamtam ki tymmen kiba tip bad iohi ia u. Ki ong ba u dei u Syiem u ba bha, uba sbun bad uba ieit shikatdei ia ki Bhoi Iapngar.

(LA KUT)

Maximum Retail Price Rs. 20.00

Printed at
Singhania Offset Press, Thana Road, Shillong - 793 001